

Jeugdmonitor 2003

O&S Nijmegen
juli 2004

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Doel Jeugdmonitor	5
1.2	Opzet Jeugdmonitor	6
1.3	Inhoud vragenlijst	6
1.4	Respons	7
1.5	Afstemming met GGD-onderzoek	8
1.6	Begeleidingscommissie	8
1.7	Opzet verslag	8
2	Korte beschrijving Nijmeegse jeugd	11
2.1	Aantal jongeren in Nijmegen	11
2.2	Etniciteit	12
2.3	Schooltype	14
2.4	Gezinssituatie	16
3	De buurt	17
3.1	Wonen en leven in de eigen buurt	17
3.2	Behoeftte aan voorzieningen voor de jeugd in de buurt	21
3.3	Gebruik speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra	25
3.3.1	Gebruik speelplekken	25
3.3.2	Gebruik hangplekken	28
3.3.3	Gebruik jongeren- en wijkcentra	29
3.4	Prioriteiten in buurtaanpak	31
4	De stad	33
4.1	Oordeel over de stad	33
4.2	Prioriteiten in stadsaanpak	34
5	Situatie thuis	37
5.1	Relatie met de ouders	37
5.2	Aandeel eenoudergezinnen	37
6	Situatie op school	39
6.1	Pesten	39
6.2	Omgang met homoseksuele medeleerlingen	40
6.3	Spijbelen	41
6.4	Voortijdige schoolverlaters onder de 12-17-jarigen	42

6.5	Deelname aan naschoolse activiteiten	42
6.6	Kinderen op OWS versus kinderen op andere basisscholen	43
7	Veiligheid	45
7.1	Onveiligheidsgevoelens in het algemeen	45
7.2	Slachtofferschap	46
7.3	Ingrijpen bij zinloos geweld	47
7.4	Maatregelen om de veiligheid te vergroten	47
8	Vrije tijd	49
8.1	Vrijtijdsbestedingen	49
9	Uitgaan	51
9.1	Mate waarin jongeren uitgaan	51
9.2	Belemmeringen voor het uitgaan	51
9.3	Behoeftte aan extra uitgaansmogelijkheden	52
9.4	Leeftijdsgrenzen voor alcoholverkoop	52
10	Sport	53
10.1	Algemene sportdeelnamecijfers	53
10.2	Meest beoefende sporten	54
10.3	Sporten in clubverband	56
10.4	Sporten op speelplekken in de buurt	57
10.5	Sportbehoefte algemeen	58
10.6	Sportbelemmeringen	59
10.7	Sportbehoefte nader uitgewerkt	60
10.8	Behoeftte aan extra sportmogelijkheden	63
11	Cultuur	65
11.1	Algemene cultuurdeelnamecijfers	65
11.2	Bezoek aan culturele voorstellingen	66
11.3	Bekendheid van en bezoek aan culturele instellingen	67
11.4	Deelname aan kunstzinnige activiteiten en kunstzinnige vorming	68
11.5	Gebruik bibliotheek	70
12	Bijbaantjes en bestedingen	73
12.1	Scholieren met bijbaantjes	73
12.2	Wat hebben jongeren te besteden?	73

13 Inzet voor buurt en jeugd	75
13.1 Inzet voor de buurt	75
13.2 Inzet voor Jongeren Aan Zet	75
14 Belangrijkste wensen	77
15 Informatiebehoefte	79
15.1 Bekendheid en gebruik JIP	79
15.2 Behoefte aan informatie	79
16 Genotmiddelengebruik	81
16.1 Genotmiddelengebruik	81
16.2 Aanbod genotmiddelen	83
17 Strafbare feiten plegen	85
17.1 Plegen van strafbare feiten	85
18 Gezondheid	89
18.1 Lichamelijke en geestelijke gezondheid	89
19 "Probleemarme" en "probleemrijke" jongeren	91
19.1 Afbakening probleemarme en probleemrijke jongeren	91
19.2 Achtergrondkenmerken van "probleemrijke" 12-17-jarigen	93
19.3 Spreiding van "probleemrijke" 12-17-jarigen	94
19.4 Samenhang met leefwerelden en risicogedrag	95
20 Risico- en probleemgedrag bij 18-24-jarigen	97
20.1 Risicogedrag	97
20.1.1 Voortijdig schoolverlaten	97
20.1.2 Genotmiddelengebruik	98
20.1.3 Gezondheid	99
20.1.4 contactenkring	100
20.2 Probleemgedrag	100

1 Inleiding

Eind 2003 heeft de afdeling Onderzoek en Statistiek voor de tweede keer de Nijmeegse Jeugdmonitor uitgevoerd. De eerste vond plaats in 1999, in samenwerking met de GGD.

Hieronder volgt een toelichting op de doelstellingen en de onderzoeksopzet.

1.1 Doel Jeugdmonitor

Doelstellingen van de Nijmeegse Jeugdmonitor zijn:

- het in beeld brengen van de leefsituatie van de Nijmeegse jeugd: op welke punten gaat het goed en op welke punten gaat het minder goed? Hoeveel jongeren zijn "probleemrijk" en hoeveel "probleemarm"?
- het meten van veranderingen in de leefsituatie;
- het in beeld brengen van wensen van jongeren, bijvoorbeeld als het gaat om de buurt, de stad, speelplekken, andere plekken om elkaar te ontmoeten, sport, cultuur en uitgaan.

De gemeente Nijmegen is in 1999 met de Jeugdmonitor begonnen ter ondersteuning van het gemeentelijk integraal jeugdbeleid (lokale inkleuring van jeugdbeleid, formulering van algemene meetbare doelen, nagaan of gestelde doelen worden bereikt). Ook levert de Jeugdmonitor relevante informatie op voor afzonderlijke beleidsterreinen en voor partners in het jeugdbeleid. De Jeugdmonitor is een *signalerend* onderzoek. Met het onderzoek volgen we de ontwikkelingen bij de jeugd op verschillende terreinen. Het is geen meting van de effecten van specifieke beleidsinterventies.

De Nijmeegse jeugdmonitor is afgeleid van het instrument "Standaard Jeugdmonitor G21", dat in 1998 in het kader van het grotestedenbeleid (GSB) werd opgesteld. Het instrument is bedoeld om de leefsituatie van 12-17-jarigen in beeld te brengen. Daarmee richt de Jeugdmonitor zich op jongeren in de experimenteerfase van hun leven. Deze fase kan gepaard gaan met meer of minder risicogedrag. Aanhoudend risicogedrag kan leiden tot problemen op langere termijn.

In Nijmegen is in 1999 besloten om ook 10-11-jarigen in het jeugdonderzoek mee te nemen¹. En op basis van andere onderzoeken kunnen we een beeld schetsen van risico- en probleemgedrag bij de 18-24-jarigen.

Een van de doelstellingen van de Standaard Jeugdmonitor was om de leefsituatie in verschillende steden met elkaar te kunnen vergelijken. Echter, omdat veel steden een eigen invulling aan jongerenonderzoek hebben gegeven, zijn de mogelijkheden voor interstedelijke vergelijking heel beperkt². Wel is voor deze rapportage gebruik gemaakt van landelijk vergelijkingsmateriaal. Bovendien is de Nijmeegse Jeugdmonitor zo opgezet, dat we *binnen Nijmegen* betrouwbare vergelijkingen kunnen trekken tussen deelgroepen (onderscheid naar leeftijd, geslacht, etniciteit en opleiding) en deelgebieden (clusters van aanpak- en attentiewijken versus de andere Nijmeegse wijken).

Waar mogelijk zijn vergelijkingen getrokken met de volwassen Nijmegenaren (onder meer gegevens uit de Stadspeiling).

---

¹ De GGD beschikt over gegevens over de gezondheid en het welbevinden van nog jongere kinderen. Zo is onder meer analyse verricht op de bevindingen uit de preventieve gezondheidsonderzoeken onder vijfjarigen (zie de serie "Jeugd in beeld", GGD Regio Nijmegen).

² Zie het boekje "Jongerenenquête in de pubertijd: problemen en kansen in 25 gemeenten" (R. Lubbersen, gemeente Den Haag, juli 2003).

1.2 Opzet Jeugdmonitor

Net als in 1999, hebben we circa 2.000 Nijmeegse jongeren van 10 t/m 17 jaar gevraagd om thuis een vragenlijst in te vullen. Voordat de jongeren de lijst thuisgestuurd kregen, hebben eerst de ouders een brief over het onderzoek ontvangen. Daarin stond onder meer dat het uitdrukkelijk de bedoeling was dat de kinderen de vragenlijst zelf, zonder de hulp van de ouders, moesten invullen. Om een goede respons te halen, werden de ingevulde vragenlijsten bij de jongeren thuis opgehaald.

Net als in 1999 zijn er extra enquêtes uitgezet in de aanpak- en attentiewijken, oftewel de wijken waar verhoudingsgewijs de meeste problemen spelen (sociaal-economische achterstand, lagere kwaliteit van de leefomgeving, lagere waardering van de leefbaarheid en veiligheid, meer problemen binnen huishoudens, meer overlast en dergelijke). Daarbij zijn we uitgegaan van de indeling in aanpak- en attentiewijken versus de wijken zonder ernstige problemen, zoals opgenomen in het *Wijkonderzoek 1998*³.

Over vier clusters van aanpak- en attentiewijken kunnen we aparte uitspraken doen:

1. de oude wijken Willemskwartier, Wolfskuil en Biezen, verder aangeduid als de *aanpak- en attentiewijken in Oud-West*;
2. de 50-/60-er jaren wijken Neerbosch-Oost, Heseveld, Hatert, Grootstal en Hatertse Hei, verder aangeduid als de *aanpak- en attentiewijken in Nieuw-West + Zuidrand*;
3. de Dukenburgse wijken Meijhorst, Zwanenveld, Tolhuis, Malvert en Aldenhof, verder aangeduid als de *aanpak- en attentiewijken in Dukenburg*;
4. De Lindenholtse wijken Zellersacker, Voorstenkamp en Gildekamp, verder aangeduid als de *aanpak- en attentiewijken in Lindenholt*.

Ook is er een dusdanig grote steekproef getrokken, dat we uitspraken kunnen doen over de volgende deelgroepen:

- 10-11-jarige jongens en meisjes; 12-14-jarige jongens en meisjes; 15-17-jarige jongens en meisjes;
- de niet-westerse allochtonen van 12 t/m 17 jaar versus de andere Nijmeegse jongeren in die leeftijdscategorie;
- de vmbo-/mbo-ers onder de 12-17-jarigen versus de havo-/vwo-ers in die leeftijdscategorie.

1.3 Inhoud vragenlijst

Op hoofdlijnen is de Jeugdmonitor 1999 herhaald, zodat we kunnen laten zien of er opvallende ontwikkelingen zijn, bijvoorbeeld als het gaat om de leefwerelden (buurt, school, thuis, vrije tijd) en het (risico)gedrag van jongeren. Maar er zijn ook veel nieuwe vragen en onderwerpen, zoals:

- vragen over of men de buurt "schoon, heel en veilig" vindt;
- extra vragen over het gebruik van speel- en sportplekken, hangplekken en wijk-/jongerencentra;
- extra vragen voor jongeren die aangeven dat ze op school wel eens drugs aangeboden krijgen;

---

³ In de Stads- en Wijkmonitor 2003, die onlangs is verschenen, is de wijkindeling geactualiseerd. Er worden alleen nog maar zogenaamde aanpakgebieden onderscheiden. Voor een groot deel komt de groep aanpakgebieden overeen met de groep aanpak- en attentiewijken uit 1999.

- een meer uitgebreid vraagblok over sportparticipatie dan in 1999 (variant op vragenlijst voor de breedtesportmonitor, die in 2003 als onderdeel van de Stadspeiling onder volwassen Nijmegenaren is uitgevoerd);
- een vraagblok over cultuurparticipatie (variant op vragenlijst voor het bevolkingsonderzoek cultuurparticipatie 2002 onder volwassen Nijmegenaren);
- vragen die te maken met hoe jongeren omgaan met bepaalde groepen jongeren (waaronder homoseksuele leeftijdgenoten);
- vragen over de bekendheid van en belangstelling voor Jongeren Aan Zet;
- vragen over de bekendheid en het gebruik van het Jongeren Informatie Punt.

Meer dan in 1999 lijkt de Jeugdmonitor 2003 op de tweejaarlijkse Stadspeiling, waarin we volwassen Nijmegenaren naar hun mening over de woonbuurt, de stad en andere zaken vragen. En meer dan in 1999 is er aandacht voor de vraagkant: wat willen jongeren?

Al met al had de vragenlijst dezelfde omvang als in 1999. Aan de 10- en 11-jarigen is een kortere versie van de vragenlijst voorgelegd.

1.4 Respons

In 1999 haalden we een respons van bijna 70%. En ook deze keer ligt de respons op bijna 70% (2300 enquêtes verstuurd; 1596 jongeren hebben de vragenlijst ingevuld). Voor een schriftelijke enquête is dat hoog. Opnieuw bleek de ophaalmethode goed te werken.

Omdat het onderzoek op dezelfde wijze is uitgevoerd als in 1999 en omdat we ongeveer dezelfde respons hebben gehaald, kunnen we betrouwbare vergelijkingen in de tijd maken.

Uit de 12-17-jarigen is een grote steekproef getrokken, die uitsplitsing naar deelgroepen en deelgebieden mogelijk maakt (1265 respondenten). Uit de 10-11-jarigen is een kleinere steekproef getrokken (331 respondenten). Bij de analyse m.b.t. de 10-11-jarigen is wel onderscheid gemaakt naar geslacht, maar niet naar etniciteit en deelgebied.

De kleinere steekproef uit de 10-11-jarigen maakt dat de gemeten verschillen tussen 1999 en 2003 voor deze leeftijdsgroep minder snel significant zijn dan die voor de 12-17-jarigen. Bij de 10-11-jarigen wijken de gevonden percentages maximaal 5% af van de percentages in werkelijkheid tegenover maximaal 2,5% bij de 12-17-jarigen.

Tijdens het veldwerk is erop gelet dat er per deelgebied voldoende jongens en meisjes in verschillende leeftijdsgroepen deelnamen. Bovendien is het totale onderzoeksbestand - met daarin alle respondenten - gewogen voor de kenmerken deelgebied, geslacht en leeftijd, zodat de verdeling naar die kenmerken overeenkomt met de werkelijke verdeling. Zodoende is het gegeven dat we de steekproef in de aanpak- en attentiewijken verdicht hebben niet van invloed op de uitkomsten m.b.t. *alle* 12-17-jarigen. Met andere woorden, de resultaten m.b.t. *alle* 12-17-jarigen zijn *niet* vertekend, ook al komen er uit bepaalde gebieden naar verhouding veel respondenten.

Ook als er kijken naar de kenmerken etniciteit en opleiding, blijkt de groep respondenten een goede afspiegeling van de onderzoekspopulatie. Het aandeel niet-westerse allochtonen in het gewogen onderzoeksbestand is 25%. In werkelijkheid behoort 26% van de 10-17-jarigen in Nijmegen tot de niet-westerse allochtonen. En het

aandeel havo-/vwo-ers in de klassen 3 en 4 is 50% in het gewogen onderzoeksbestand en 48% in werkelijkheid.

De respondenten vormen dus een goede afspiegeling van de Nijmeegse 10-17-jarigen. Daarbij hoort wel de volgende kanttekening: het kan zijn dat (overlast veroorzakende) probleemjongeren relatief minder bereid zijn om aan het onderzoek deel te nemen, omdat er nogal wat specifieke vragen over risico- en probeemgedrag in de lijst staan.

1.5 Afstemming met GGD-onderzoek

De Jeugdmonitor 1999 was een coproductie van de onderzoeksafdelingen van de gemeente en de GGD, maar de Jeugdmonitor 2003 is een product van de gemeente. De reden daarvoor is dat de GGD najaar 2003 een apart jeugdonderzoek gehouden heeft, Elektronische MOonitoring en VOorlichting (E-MOVO). Het gaat om een onderzoeksproject dat in heel Gelderland en Overijssel loopt. Middelbare scholieren in de klassen 2 en 4 is gevraagd om op school op de computer een vragenlijst in te vullen. Het belangrijkste onderwerp is lichamelijk en geestelijk welbevinden, maar er komen ook andere onderwerpen aan bod. Deelnemende jongeren kunnen op basis van de door hen ingevulde antwoorden een persoonlijk gezondheidsprofiel aanvragen. Daarnaast gebruikt de GGD de uitkomsten om te kijken of er in Nijmegen en de andere regiogemeenten en op scholen specifieke gezondheidsproblemen spelen.

Omdat de gemeente Nijmegen de jeugd over veel meer onderwerpen wilde bevragen (de buurt, de stad, sportdeelname, cultuurdeelname, uitgaan, veiligheid, criminaliteit enzovoorts), bleek het geen optie om de Jeugdmonitor in E-MOVO op te nemen.

Bovendien is de onderzoekspopulatie bij E-MOVO beperkter en is de onderzoeksmethodiek anders.

In goed overleg met de GGD is de overlap tussen E-MOVO en de Jeugdmonitor 2003 zo veel mogelijk beperkt. De beide onderzoeken vullen elkaar aan en leiden tot een veelomvattend beeld van de Nijmeegse jeugd.

1.6 Begeleidingscommissie

Er is een begeleidingscommissie geformeerd, bestaande uit vertegenwoordigers van partners in het jeugdbeleid (onderwijs, breed welzijnswerk, Jongeren Aan Zet/Jongeren, GGD en ouders). Deze heeft een adviserende rol ten aanzien van de inhoud van de onderzoeksrapportage en de communicatie over de resultaten. Belangrijke vragen, die tijdens de besprekingen met de begeleidingscommissie aan de orde zijn gesteld, zijn:

- Welke Jeugdmonitoruitkomsten vallen op?
- Hoe kunnen deze uitkomsten onder de aandacht gebracht worden bij en gebruikt worden door de gemeente, jongeren en partners in het jeugdbeleid?

1.7 Opzet verslag

Voorafgaand aan de onderzoeksuitkomsten wordt in hoofdstuk 2 beschreven over hoeveel jongeren we het eigenlijk hebben en hoe groep jeugdigen is samengesteld. Vervolgens wordt ingegaan op de *leefwerelden* van belang voor hoe kinderen zich ontwikkelen (woonbuurt, thuis, school; zie hoofdstuk 3 t/m 6) en op de *veiligheidsbeleving* (hoofdstuk 7)

Daarna komen de *vrijtijdsbestedingen* aan bod (hoofdstuk 8 t/m 14), gevolgd door *risicogedrag* (hoofdstuk 16 en 17). In toenemende mate bestaat er het idee dat

jeugdigen in hun vrije tijd vaardigheden leren, die van belang zijn voor hun functioneren en ontwikkeling. Maar jong zijn is ook een experimenteerfase in het leven, die gepaard kan gaan met meer of minder risicogedrag. De invulling van de vrije tijd ligt ergens tussen leer- en riskeertijd.

Vervolgens is er aandacht de *gezondheidsbeleving* (hoofdstuk 18).

Gegevens over risicogedrag en de gezondheidsbeleving zijn gebruikt om te schatten hoeveel "*probleemrijke*" en "*probleemarme*" jongeren er in Nijmegen zijn. Daarover gaat het hoofdstuk 19.

Behalve op *alle jongeren tot en met 17 jaar* richt het Nijmeegse integrale jeugdbeleid zich ook op de *risico- en probleemjeugd van 18 t/m 24 jaar*. Op basis van diverse gegevensbronnen (Stadspeiling, Stads- en Wijkmonitor 2003, Integrale Veiligheidsmonitor 2003, Nijmegen Biomedische Studie 2003, RMC-rapportage over voortijdig schoolverlaten) is in hoofdstuk 20 een aantal gegevens over risico- en probleemgedrag bij 18-24-jarigen op een rij gezet.

Hoofdzaken uit deze omvangrijke Jeugdmonitorrapportage zijn samengevat in een aparte publicatie (Jeugdmonitor 2003, samenvatting en conclusies).

Verder is er een apart tabellenboek, waarin de uitkomsten voor de deelgroepen en deelgebieden op een rij staan. De meest opvallende verschillen zijn in dit hoofdrapport vermeld.

2 Korte beschrijving Nijmeegse jeugd

Voorafgaand aan de resultaten van de Jeugdmonitor 2003 wordt hieronder eerst beschreven over hoeveel jongeren we het eigenlijk hebben? Ook is er informatie opgenomen over de samenstelling van de Nijmeegse jeugd. Tenzij anders vermeld is de informatie afkomstig uit het bevolkingsregister (situatie per 1-1-2003).

2.1 Aantal jongeren in Nijmegen

Tabel 1: hoeveel jongeren wonen er in Nijmegen? (absolute aantallen en in %; 1-1-2003)

	absoluut	in %
0-3 jaar	6.973	4,5%
4-9 jaar	9.621	6,2%
10-11 jaar	3.134	2,0%
12-17 jaar	9.429	6,0%
SUBTOTAAL 0-17 JAAR	29.157	18,6%
18-24 jaar	18.718	12,0%
SUBTOTAAL 0-24 JAAR	47.875	30,6%
25 jaar en ouder	108.433	69,4%
TOTALE NIJMEEGSE BEVOLKING	156.308	100,0%

- Het Nijmeegse integrale jeugdbeleid richt zich op alle jongeren tot en met 17 jaar en aanvullend op risico- en probleemjongeren van 18 t/m 24 jaar. Begin 2003 telde Nijmegen 29.157 *0-17-jarigen* (18,6% van de bevolking) en 18.718 *18-24-jarigen* (12% van de bevolking). Tot de in Nijmegen woonachtige 18-24-jarigen behoren veel HBO- en universitaire studenten (circa 9.000).
- Net als in 1999 is de Jeugdmonitor uitgevoerd onder de 10-17-jarigen. Begin 2003 telde Nijmegen 12.563 10-17-jarigen (8% van de bevolking).

Tabel 2: verdeling naar leeftijd per deelgebied (absolute aantallen; 1-1-2003)

	aanpak- en attentiewijken in:				andere wijken	Nijmegen totaal
	oud-west	nieuw-west en zuidrand	dukenburg	lindenholt		
0-9 jaar	1.860	3.315	1.982	579	8.853	16.589
10-17 jaar	1.447	2.448	1.589	531	6.545	12.560
18-24 jaar	2.130	3.362	1.544	456	11.220	18.712
25 jaar en ouder	11.370	22.975	12.438	2.555	59.055	108.393
TOTAAL	16.807	32.100	17.553	4.121	85.673	156.254

Tabel 3: verdeling naar leeftijd per deelgebied (in %; per 1-1-2003)

	aanpak- en attentiewijken in:				andere wijken	Nijmegen totaal
	oud-west	nieuw-west en zuidrand	dukenburg	lindenholt		
0-9 jaar	11%	10%	11%	14%	10%	11%
10-17 jaar	9%	8%	9%	13%	8%	8%
18-24 jaar	13%	10%	9%	11%	13%	12%
25 jaar en ouder	68%	72%	71%	62%	69%	69%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%	100%

- In de *aanpak- en attentiewijken in Lindenholt* is het aandeel jeugdigen relatief groot (27% is jonger dan 18 jaar tegenover 19% voor heel Nijmegen).

2.2 Etniciteit

Tabel 4: verdeling naar etniciteit per leeftijdscategorie (absolute aantallen; 1-1-2003)

	autochtonen	niet-westerse allochtonen	overige allochtonen	totaal
0-9 jaar	11.557	4.375	662	16.594
10-17 jaar	8.813	3.222	528	12.563
SUBTOTAAL 0-17 JAAR	20.370	7.597	1.190	29.157
18-24 jaar	13.853	3.646	1.219	18.718
SUBTOTAAL 0-24 JAAR	34.223	11.243	2.409	47.875
25 jaar en ouder	83.294	13.291	11.848	108.433
TOTALE NIJMEEGSE BEVOLKING	117.517	24.534	14.257	156.308

Tabel 5: verdeling naar etniciteit per leeftijdscategorie (in %; 1-1-2003)

	autochtonen	niet-westerse allochtonen	overige allochtonen	totaal
0-9 jaar	70%	26%	4%	100%
10-17 jaar	70%	26%	4%	100%
SUBTOTAAL 0-17 JAAR	70%	26%	4%	100%
18-24 jaar	74%	19%	7%	100%
SUBTOTAAL 0-24 JAAR	71%	24%	5%	100%
25 jaar en ouder	77%	12%	11%	100%
TOTALE NIJMEEGSE BEVOLKING	75%	16%	9%	100%

- Van de *0-17-jarigen* behoort ruim een kwart tot de niet-westerse allochtonen (26%). Bij de *18-24-jarigen* geldt dat voor 20%. Bij de *Nijmegenaren vanaf 25 jaar* is het aandeel niet-westerse allochtonen een stuk kleiner (12%).
- Het aandeel niet-westerse allochtonen onder de 10-17-jarigen is toegenomen van 23% in 1999 naar 26% in 2003.

Tabel 6: aantal Turken, Marokkanen, Antillianen, Surinamers en overige niet-westerse allochtonen per leeftijdscategorie (absolute aantallen; 1-1-2003)

	Turken	Marokkanen	Antillianen	Surinamers	overige niet-westerse allochtonen	totaalaantal niet-westerse allochtonen
0-9 jaar	979	693	372	209	2.122	4.375
10-17 jaar	709	528	253	195	1.537	3.222
SUBTOTAAL 0-17 JAAR	1.688	1.221	625	404	3.659	7.597
18-24 jaar	616	435	381	204	2.010	3.646
SUBTOTAAL 0-24 JAAR	2.304	1.656	1.006	608	5.669	11.243
25 jaar en ouder	2.584	1.455	1.177	945	7.130	13.291
TOTALE NIJMEEGSE BEVOLKING	4.888	3.111	2.183	1.553	12.799	24.534

Tabel 7: aandeel Turken, Marokkanen, Antillianen, Surinamers en overige niet-westerse allochtonen per leeftijdscategorie (in %; 1-1-2003)

	Turken	Marokkanen	Antillianen	Surinamers	overige niet-westerse allochtonen	totaalaandeel niet-westerse allochtonen
0-9 jaar	5,9%	4,2%	2,2%	1,3%	12,8%	26%
10-17 jaar	5,6%	4,2%	2,0%	1,6%	12,2%	26%
SUBTOTAAL 0-17 JAAR	5,8%	4,2%	2,1%	1,4%	12,5%	26%
18-24 jaar	3,3%	2,3%	2,0%	1,1%	10,7%	19%
SUBTOTAAL 0-24 JAAR	4,8%	3,5%	2,1%	1,3%	11,8%	24%
25 jaar en ouder	2,4%	1,3%	1,1%	0,9%	6,6%	12%
TOTALE NIJMEEGSE BEVOLKING	3,1%	2,0%	1,4%	1,0%	8,2%	16%

- Tot de niet-westerse allochtone jongeren behoren relatief veel Turken en Marokkanen. Van *alle* 0-17-jarigen is 5,8% van Turkse herkomst en 4,2% van Marokkaanse herkomst.

Tabel 8: aantal Turken, Marokkanen, Antillianen, Surinamers en overige niet-westerse allochtonen van 0-17 jaar per deelgebied (absolute aantallen; 1-1-2003)

	aanpak- en attentiewijken in:				andere wijken	totaal
	oud-west	nieuw-west en zuidrand	dukenburg	lindenholt		
Turken	568	573	192	63	291	1.687
Marokkanen	267	439	278	30	207	1.221
Antillianen	77	91	192	42	223	625
Surinamers	34	82	108	49	131	404
overige niet-westerse allochtonen	432	813	729	292	1392	3.658
totaalaantal niet-westerse allochtonen van 0-17 jaar	1378	1998	1499	476	2244	7.595

Tabel 9: aandeel Turken, Marokkanen, Antillianen, Surinamers en overige niet-westerse allochtonen onder de 0-17-jarigen per deelgebied (in %; 1-1-2003)

	aanpak- en attentiewijken in:				andere wijken	totaal
	oud-west	nieuw-west en zuidrand	dukenburg	lindenholt		
Turken	17,2%	9,9%	5,4%	5,7%	1,9%	5,8%
Marokkanen	8,1%	7,6%	7,8%	2,7%	1,3%	4,2%
Antillianen	2,3%	1,6%	5,4%	4,4%	1,4%	2,1%
Surinamers	1,0%	1,4%	3,0%	3,8%	0,9%	1,4%
overige niet-westerse allochtonen	13,1%	14,1%	20,4%	26,3%	9,0%	12,5%
totaalaandeel niet-westerse allochtonen onder de 0-17-jarigen	42%	35%	42%	43%	15%	26%

- In de aanpak- en attentiewijken wonen relatief veel niet-westerse allochtone jongeren (variërend van 35% van *alle* 0-17-jarigen in de aanpak- en attentiewijken in Nieuw-West + Zuidrand tot 43% van *alle* 0-17-jarigen in de aanpak- en attentiewijken in Lindenholt tegenover 15% van *alle* 0-17-jarigen in de andere wijken).
- In de aanpak- en attentiewijken in Oud-West en Nieuw-West + Zuidrand wonen veel Turkse jongeren.

2.3 Schooltype

Tabel 10: verdeling naar onderwijstype voor de 12-17-jarigen (op basis van Jeugdmonitor 2003)

basisschool	4%
LWOO/VMBO	32%
brugklas VMBO/HAVO	5%
MBO	8%
HAVO/VWO	45%
HBO, universiteit	2%
zit niet op school	< 1%
niet bekend	3%
totaal	100%

- Van de 12-17-jarigen zit 45% op de havo of het vwo.

In de Stads- en Wijkmonitor 2003 wordt geconstateerd, dat er vanaf 1993 duidelijk sprake is geweest van een verschuiving in de richting van de hogere onderwijssoorten havo/vwo (zie tabel 11). Dit op basis van cijfers met betrekking tot de leerlingen in leerjaar 3 en 4. Gezien de hogere eisen aan havo/vwo-leerlingen vanwege invoering van het studiehuis, is de voortzetting van die groeitrend richting havo/vwo na 1998 opmerkelijk.

Tabel 11: aandeel havo/vwo-ers onder de leerlingen in leerjaar 3 en 4 (op basis van leerlingenbestanden vo-scholen)

	92-93	97-98	01-02
Centrum	36	42	58
Oud Oost	49	58	70
Oud West	12	17	25
Nieuw West	36	42	42
Midden Zuid	53	67	75
Zuidrand	33	39	42
Dukenburg	40	40	43
Lindenholt	33	48	38
Waalsprong		40	73
Totaal	37	44	48

Bron: Stads- en Wijkmonitor 2003

- De toename van het aandeel havo/vwo leerlingen in het derde en vierde leerjaar tussen 1993 en 2002 verschilt sterk per stadsdeel. In Oud-West is sinds 1993 sprake van een verdubbeling van het aandeel havo/vwo leerlingen, maar het aandeel is nog laag.

Tabel 12: aandeel havo/vwo-ers onder de leerlingen in leerjaar 3, naar etniciteit (op basis van leerlingenbestanden vo-scholen)

	99-00	00-01	01-02
Nederlanders	44	52	49
Surinamers	33	32	29
Antillianen	0	21	23
Turken	15	22	35
Marokkanen	4	15	13
overige allochtonen	49	45	37
Totaal	41	47	45

Bron: Stads- en Wijkmonitor 2003

- In de afgelopen drie jaar is het percentage havo/vwo-leerlingen toegenomen bij de Nederlandse, Antilliaanse, Turkse en Marokkaanse leerlingen en niet bij de Surinaamse en overig allochtone leerlingen waartoe de Noord-Mediterranen en personen uit landen in Oost Europa, Azië, Latijns Amerika en Afrika zijn gerekend. De verschillen tussen etnische groepen zijn weliswaar afgenomen maar de verschillen blijven groot.

2.4 Gezinsituatie

Tabel 13: aandeel jongeren dat opgroeit in een eenoudergezin (op basis van de Jeugdmonitor 2003)

	aanpak- en attentewijken in:				andere wijken	totaal
	oud-west	nieuw-west en zuidrand	dukenburg	lindenholt		
aandeel 12-17-jarigen in een eenoudergezin						
1999	28%	19%	27%	21%	13%	17%
2003	23%	25%	28%	24%	14%	19%

- In aanpak- en attentewijken groeien relatief veel kinderen op in een eenoudergezin.

3 De buurt

Voor jong en oud is de buurt een belangrijke leefwereld. Met name de jongere jeugd brengt er veel tijd door. Dit hoofdstuk geeft onder meer een antwoord op de volgende vragen: hoe kijken jongeren tegen de buurt aan? Vinden ze de buurt schoon, heel en veilig? Zijn er voldoende speel- en ontmoetingsplekken? En wat zouden de jongeren in de buurt veranderd willen zien?

3.1 Wonen en leven in de eigen buurt

Tabel 14: oordeel over (kenmerken van) de buurt

	10-11		12-17		18+	
	1999	2003	1999	2003	1998	2003
gemiddeld rapportcijfer voor buurt	7,5	7,4	7,0	7,1	7,3	7,2
ervaart de buurt als prettig	77%	77%	75%	81%	91%	91%
vindt de buurt niet schoon	-	40%	-	29%	-	31%
vindt dat er veel vernield wordt	-	27%	-	25%	-	21%
voelt zich overdag in de buurt wel eens onveilig	16%	20%	13%	12%	3%	4%
voelt zich 's avonds in de buurt wel eens onveilig (1)	-	-	23%	25%	20%	19%

(1) Bij de volwassenen zijn de personen die zich 's nachts onveilig voelen niet meegerekend.

- Het aandeel 12-17-jarigen dat de woonbuurt prettig vindt is gestegen van 75% naar 81%.
- Net als bij de volwassenen vindt circa 1 op de 3 jongeren de buurt niet schoon.
- Circa 1 op de 4 jongeren (en circa 1 op de 5 volwassenen) vindt dat er in de buurt veel vernield wordt.
- Jongeren voelen zich overdag in hun buurt vaker onveilig dan volwassenen. De onveiligheidsgevoelens worden veroorzaakt door zowel volwassenen als andere jongeren (zie hoofdstuk 7).

Tabel 15: oordeel over (kenmerken van) de buurt, naar deelgebied voor de 12-17-jarigen

	aanpak- en attentiewijken in:				rest van Nijmegen	totaal
	Oud-West	Nieuw-West en Zuidrand	Duken-burg	Linden-holt		
gemiddeld rapportcijfer voor woonbuurt	6,5	6,9	6,5	7,0	7,4	7,1
ervaart de woonbuurt als prettig	64%	77%	70%	74%	89%	81%
vindt de buurt niet schoon	61%	31%	42%	49%	17%	29%
vindt dat er veel vernield wordt	44%	32%	34%	45%	14%	25%
voelt zich overdag in de buurt wel eens onveilig	20%	15%	19%	8%	7%	12%
voelt zich 's avonds in de buurt wel eens onveilig	33%	32%	30%	30%	18%	25%

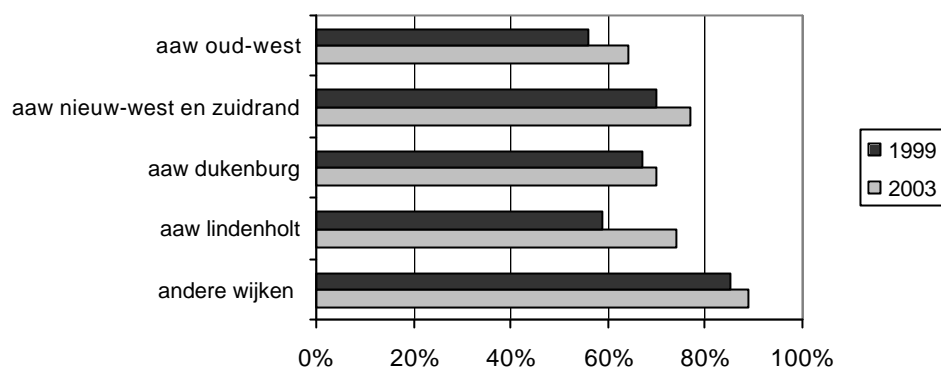
Van de 12-17-jarigen in de *aanpak- en attentiewijken*:

- kijkt een relatief minder groot deel positief tegen de buurt aan;
- vindt een veel groter deel dat de woonbuurt niet schoon is en dat er veel vernield wordt;

- en voelt een groter deel zich in de buurt wel eens onveilig.

Figuur 1: algemeen oordeel over de buurt in 1999 en 2003 voor de aanpak- en attentiewijken (aaw) en de andere wijken (in %)

Ten opzichte van 1999 is het aandeel 12-17-jarigen, dat de woonbuurt prettig vindt, in alle onderscheiden deelgebieden gestegen. Dat geldt met name voor de *aanpak- en attentiewijken in Lindenholt* (van 59% in 1999 naar 74% in 2003).

Tabel 16: oordeel over onderlinge omgang in de buurt (in %)

	12-17		18+	
	1999	2003	1998	2003
omgang jongeren onderling niet goed	21	24	14	10
omgang tussen jongeren uit verschillende culturen niet goed	24	28	-	-
omgang tussen jong en oud niet goed	27	30	12	14
volwassenen hebben veel last van jongeren	24	23	20	22
vervelende groepjes jongeren verpesten het voor de andere jongere en volwassen buurtbewoners	37	35	-	-

- Jongeren vinden vaker dan volwassenen dat de omgang tussen jong en oud in de buurt niet goed is. Een mogelijke deelverklaring is dat jongeren last hebben van de toegenomen intolerantie van volwassenen ten opzichte van jongeren. Volgens mensen, die door hun functie veel van de wijken afweten, is daar sprake van⁴.
- Zowel van de jongeren als van de volwassenen vindt ruim een vijfde dat de volwassenen in de buurt veel last van jongeren hebben. In aanvulling hierop weten we uit de Stadspeiling dat 13% van de volwassenen het idee heeft dat jongerenoverlast in de buurt vaak voorkomt. Door de jaren heen is dit aandeel ongeveer stabiel (zie tabel 17). Op de vraag om wat voor jongerenoverlast het gaat, noemen de volwassenen behalve lawaai-overlast en vandalisme ook de bedreigende, intimiderende aanwezigheid van jongeren (zie figuur 2). In de Stadspeiling is ook

⁴ Blijkt uit de miniconferenties over de stadsdelen en wijken met "werkers in de wijken", die in 2003 ten behoeve van de Stads- en Wijkmonitor gehouden zijn.

gevraagd of men een idee heeft of het gaat om jongeren uit de eigen wijk of om jongeren uit andere wijken en wat men tegen de overlast onderneemt. De groep volwassenen, die aangeeft dat de overlast veroorzakende jongeren uit de eigen buurt komen, is wat groter dan de groep die zegt dat de jongeren uit andere wijken komen. Van de volwassenen, die vinden dat er in de buurt veel jongerenoverlast is, doet ruim de helft daar niets tegen, spreekt ruim een kwart de jongeren aan en neemt circa 15% contact met de politie op. Verder zijn er kleine groepjes volwassenen, die de ouders van de jongeren aanspreken of die de jongeren weggagen.

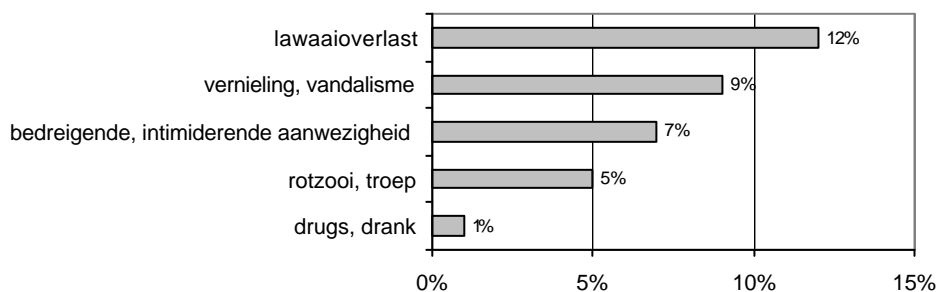
- Ruim een derde van de jongeren geeft aan dat vervelende groepjes jongeren het in de buurt voor de andere jongere en volwassen buurtbewoners verpesten. Naar de rol van "vervelende volwassenen" is niet specifiek gevraagd. Wel weten we dat jongeren zich onveilig voelen door het gedrag van zowel *volwassenen* als *andere jongeren*.

Ook volwassenen geven te kennen dat ze last hebben van groepjes jongeren (Stadspeiling 2003). "Groepjes hangjongeren" is de meest genoemde reden waarom volwassenen zich in de buurt onveilig voelen (geldt voor 7% van alle volwassenen, waarbij er *geen* samenhang is met de leeftijd van de volwassenen; zowel bij jongere als bij oudere volwassenen komt het voor dat men bang is voor groepjes hangjongeren). Hierbij aansluitend worden groepjes hangjongeren door 15% van de volwassenen als een probleem gezien, dat de gemeente bij voorrang moet aanpakken. Na "problemen m.b.t. de verkeersveiligheid en het parkeren" en "rommel op straat" is dit bij de volwassenen de meest genoemde buurtprioriteit.

Tabel 17: in hoeverre ervaren volwassenen jongerenoverlast? (in %) (bron: Stadspeiling)

	1996	1998	2001	2003
heeft het idee dat jongerenoverlast in de buurt vaak voorkomt	12	12	12	13
heeft het idee dat jongerenoverlast in de buurt soms voorkomt	36	37	40	40
eens met de uitspraak "in deze buurt heb je veel last van jongeren"	18	20	19	22
voelt zich vanwege (hang)jongeren wel eens onveilig in de buurt	3	6	9	7

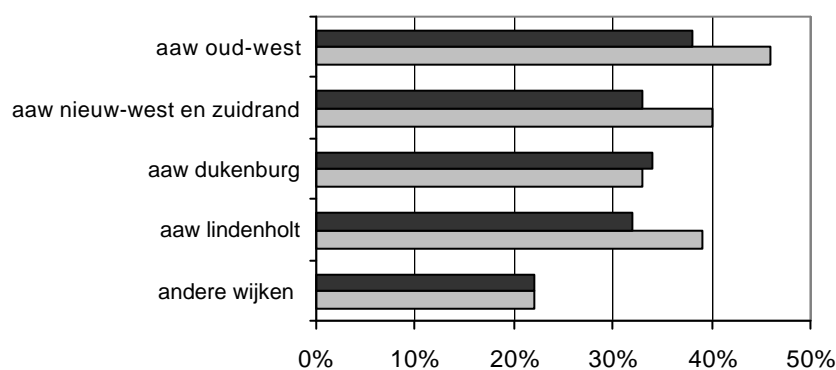
Figuur 2: wat voor soort jongerenoverlast ervaren volwassenen in de buurt? (in % van alle volwassenen) (bron: Stadspeiling)

Tabel 18: oordeel over onderlinge omgang in de buurt, naar deelgebied voor de 12-17-jarigen (in %)

	aanpak- en attentiewijken in:				andere wijken	totaal
	Oud-West	Nieuw-West en Zuidrand	Dukenburg	Lindenholt		
omgang jongeren onderling niet goed	33	32	29	32	17	24
omgang tussen jongeren uit verschillende culturen niet goed	31	41	34	33	20	28
omgang tussen jong en oud niet goed	46	40	33	39	22	30
volwassenen hebben veel last van jongeren	35	27	34	36	15	23
vervelende groepjes jongeren verpesten het voor de andere jongere en volwassen buurtbewoners	51	44	42	48	24	35

- De 12-17-jarigen in *aanpak- en attentiewijken* oordelen minder positief over de onderlinge omgang in de buurt. Dat was in 1999 ook al het geval, maar de verschillen tussen de aanpak- en attentiegebieden en de overige wijken zijn wel wat groter geworden (geldt bijvoorbeeld voor de omgang tussen jongen en oud; zie figuur 3).

Figuur 3: aandeel dat de omgang tussen jong en oud in de buurt niet goed vindt in 1999 en 2003 voor de aanpak- en attentiewijken (aaw) en de andere wijken (in %)

3.2 Behoeftte aan voorzieningen voor de jeugd in de buurt

Tabel 19: oordeel over jongerenvoorzieningen in de buurt (in %)

	10-11		12-17		18+	
	1999	2003	1999	2003	1998	2003
te weinig leuke activiteiten voor jongeren	55	63	69	69	45	47
te weinig ontmoetingsplaatsen voor jongeren	48	59	59	57	45	45

- De behoefte bij jongeren aan ontmoetingsplekken en activiteiten is onverminderd groot. De 10-11-jarigen vinden significant vaker dan in 1999 dat er in de buurt te weinig ontmoetingsplekken voor de jeugd zijn. Dat is opvallend, omdat er de afgelopen periode juist veel geïnvesteerd is in speelplekken voor kinderen onder de 12 jaar. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de belangstelling voor speelplekken met speeltoestellen bij de 10-11-jarigen minder is dan bij kinderen beneden de 10 jaar. Uit onderzoek in de wijken Brakkenstein en Zwanenveld naar de wensen van kinderen m.b.t. een nieuwe speelplek in de buurt, dat begin 2004 is uitgevoerd, blijkt dat 9- t/m 11-jarige kinderen net zo veel belangstelling voor sportplekken als voor speelplekken hebben. Met sportplekken bedoelen we veldjes en pleintjes om te kunnen voetballen, skaten en basketballen. Bij de 6- t/m 8-jarigen is de belangstelling bij het spelen op speelplekken nog vaker op speeltoestellen en spelletjes dan op sporten gericht.

Tabel 20: oordeel over jongerenvoorzieningen in de buurt, naar deelgebied voor de 12-17-jarigen (in %)

	aanpak- en attentiewijken in:				andere wijken	totaal
	Oud-West	Nieuw-West en Zuidrand	Duken-burg	Linden-holt		
te weinig leuke activiteiten voor jongeren	77	73	71	54	56	69
te weinig ontmoetingsplaatsen voor jongeren	62	60	67	44	52	57

- In drie clusters van aanpak- en attentiewijken is het oordeel over de ontmoetingsplekken en activiteiten voor de jeugd negatiever dan in de overige wijken. Maar in de aanpak- en attentiewijken in Lindenholt is het oordeel juist wat positiever. In 1999 waren de verschillen tussen de deelgebieden in het oordeel over de ontmoetingsplekken en activiteiten voor de jeugd een stuk kleiner. Een deelverklaring voor de verschillen zou kunnen zijn dat jongeren in aanpak- en attentiewijken meer aangewezen zijn op plekken en activiteiten in de buurt. Voor relatief veel jongeren in deze wijken geldt namelijk dat ze noch bij een sportclub noch bij een andere club zitten en dat ze ook geen kunstzinnige vorming volgen (zie tabellenboek bij het hoofdstuk "Vrije tijd").

Uit opeenvolgende Stadspeilingen weten we ook hoe volwassenen over de jeugdvoorzieningen in de buurt denken. Gevraagd is of men tevreden is over de "speelmogelijkheden voor kinderen" en over de "voorzieningen voor jongeren" in de buurt. Als men *niet* tevreden was, is doorgevraagd naar de redenen daarvan.

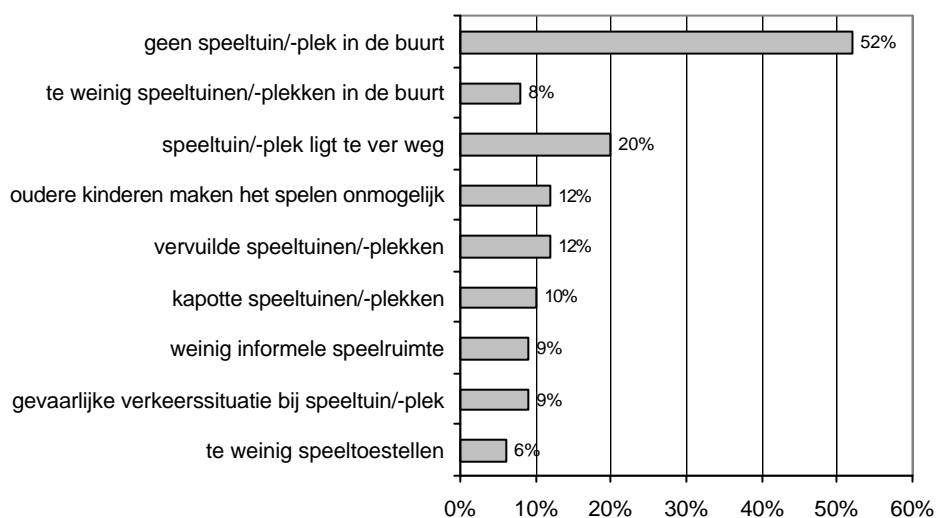
In de onderstaande tabel is voor de ouders met kinderen tot 18 jaar weergegeven hoe zij aankijken tegen de speelvoorzieningen voor kinderen in de buurt.

Tabel 21: oordeel van volwassenen met kinderen tot 18 jaar over speelvoorzieningen voor kinderen in de buurt (in %)

	1998	2001	2003
tevreden over speelvoorzieningen voor kinderen in de buurt	41	40	48
ontevreden over speelvoorzieningen voor kinderen in de buurt	50	53	45

- Bij de laatste Stadspeiling uit 2003 zien we bij volwassenen met kinderen tot 18 jaar een wat grotere tevredenheid over de speelmogelijkheden voor kinderen in de buurt dan bij de voorgaande Stadspeilingen (verschillen tussen 1998 en 2003 zijn significant). Wel is nog steeds een grote groep ouders er ontevreden over (45%).

Figuur 4: redenen van ontevredenheid over de speelvoorzieningen voor kinderen in de buurt (in % van de ontevreden ouders met kinderen tot 18 jaar)

- De ontevredenheid bij de ouders over de speelvoorzieningen heeft vooral te maken met het ontbreken van een speeltuin in de directe woonomgeving.

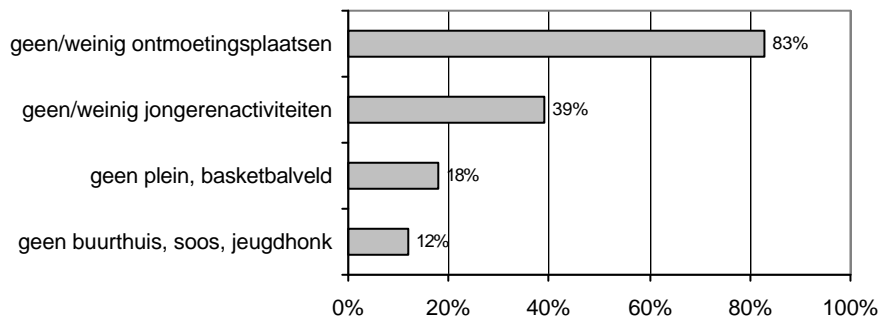
In de onderstaande tabel is voor de ouders met kinderen van 12 t/m 24 jaar weergegeven hoe zij aankijken tegen de voorzieningen voor jongeren in de buurt.

Tabel 22: oordeel van volwassenen met kinderen van 12 t/m 24 jaar over voorzieningen voor jongeren in de buurt (in %)

	1998	2001	2003
tevreden over voorzieningen voor jongeren in de buurt	11	15	18
ontevreden over voorzieningen voor jongeren in de buurt	68	64	57
<i>stelling: in de buurt worden voldoende activiteiten voor jongeren georganiseerd</i>			
eens	6	7	8
oneens	76	75	73
<i>stelling: in deze buurt zijn voldoende plaatsen waar jongeren elkaar in hun vrije tijd kunnen ontmoeten</i>			
eens	17	17	24
oneens	70	66	61

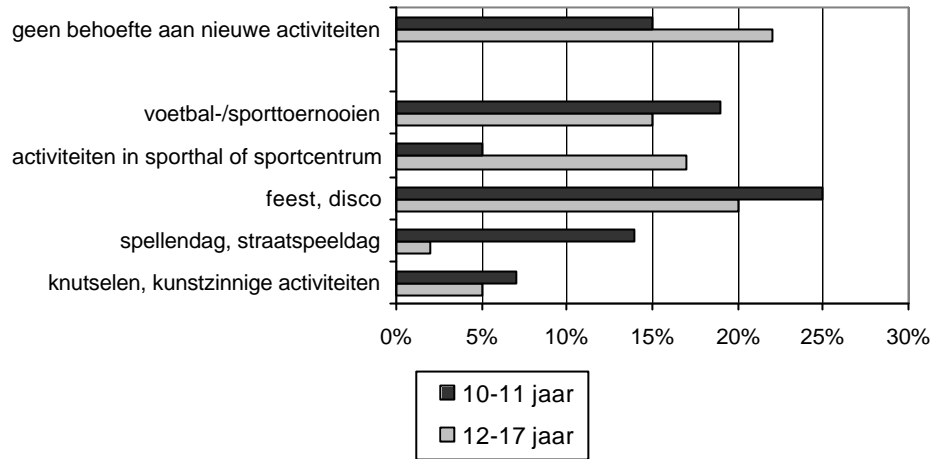
- Het aandeel volwassenen met kinderen van 12 t/m 24 jaar, dat tevreden is over de voorzieningen voor jongeren in de buurt en dat het eens is met de stelling dat er in de buurt voldoende plaatsen zijn waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten, is ten opzichte van 1998 significant gestegen. Wel is nog steeds een meerderheid van de volwassenen *niet* tevreden over de jongerenvoorzieningen in de buurt. De ontevredenheid over *jongerenvoorzieningen* is groter dan over de *speelplekken voor kinderen*.

Figuur 5: redenen van ontevredenheid over de voorzieningen voor jongeren in de buurt (in % van de ontevreden ouders met kinderen van 12 t/m 24 jaar)

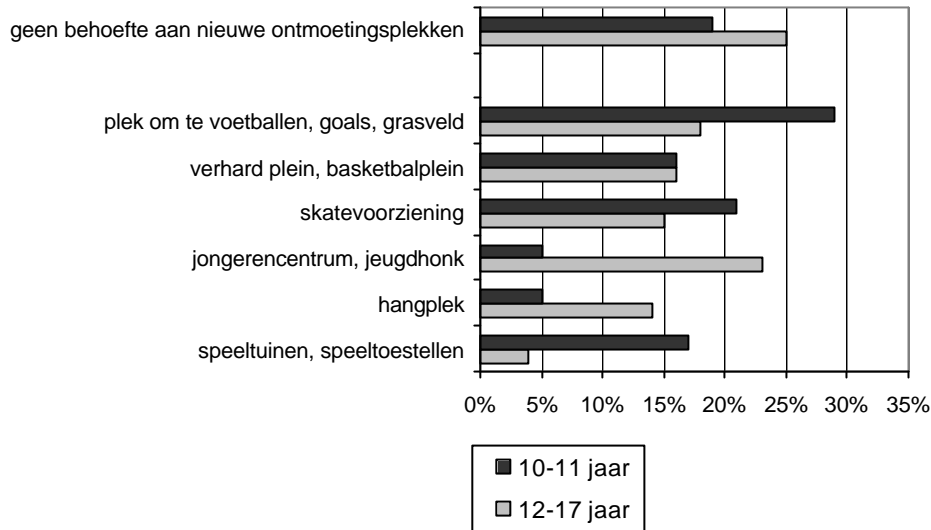
Zowel de jongeren als de volwassenen geven dus aan dat er in de buurt behoefte is aan meer ontmoetingsplekken en activiteiten voor de jeugd. In de Jeugdmonitor is aan de jongeren gevraagd aan wat voor jongerenactiviteiten en ontmoetingsplekken ze behoefte hebben.

Figuur 6 meest genoemde zaken bij de vraag wat voor jongerenactiviteiten er vaker in de buurt georganiseerd zouden moeten worden? (in %)

- Het beeld is hetzelfde als in 1999: de jongeren hebben vooral behoefte aan meer sportactiviteiten en meer feesten/disco.
- De 10-11-jarigen hebben daarnaast ook belangstelling voor spelletjesdagen.
- In het tabellenboek zijn de *verschillen naar leeftijd en geslacht* meer gedetailleerd weergegeven.
Opvallend is dat de 15-17-jarige meisjes relatief vaak behoefte hebben aan wijk- en jongerencentra, terwijl bij de vraag over het gebruik van deze centra blijkt dat ze er verhoudingsgewijs weinig gebruik van maken.
De behoefte aan sportplekken is het grootst bij de 12-14-jarige jongens.
- Tussen de *deelgebieden* zijn er geen grote behoefteverschillen m.b.t. jeugdactiviteiten (zie tabellenboek).

Figuur 7: meest genoemde zaken bij de vraag wat voor ontmoetingsplekken voor jongeren er in de buurt bij zouden moeten komen? (in %)

- Ook het beeld m.b.t. de behoefte aan ontmoetingsplekken is hetzelfde als in 1999: er is veel behoefte aan plekken om te kunnen sporten, waarbij voetballen, basketballen en skaten hoog scoren. Van de 10-11-jarigen noemt 46% een of meer soorten sportplekken en van de 12-17-jarigen 38%.
- In het tabellenboek zijn de verschillen naar leeftijd en geslacht meer gedetailleerd weergegeven.
- In de *aanpak- en attentiewijken in Lindenholt* is de behoefte aan diverse soorten ontmoetingsplekken wat lager, wat niet wegneemt dat er ook daar veel behoefte is aan extra ontmoetingsplekken (zie tabellenboek).

3.3 Gebruik speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra

3.3.1 Gebruik speelplekken

In Nijmegen zijn er ruim 200 *speelplekken voor kinderen tot 12 jaar* (exclusief de 6 grotere wijkspeeltuinen en de 2 stedelijke speeltuinen). *Voor de 12-17-jarigen zijn er daarnaast ruim 90 sport- en speelplekken*: 22 sport- en spelpleinen, 21 basketbalpleintjes en circa 49 trapveldjes (exclusief de informele trapveldjes, oftewel de veldjes waar geen goals of doelpalen staan, maar die wel gebruikt worden om te voetballen). In de praktijk worden de genoemde leeftijdsgrenzen doorkruist. Zo vinden bijvoorbeeld ook kinderen beneden de 12 jaar voetballen op trapveldjes leuk.

Bij de *speelplekken voor kinderen beneden de 12 jaar* gaat de gemeente uit van de volgende normering: 1 speelplek per 66 kinderen in de basisgeneratie⁵. Dat werkt een redelijk evenwichtige spreiding in de hand.

⁵ Alle 3- t/m 12-jarigen + 30% van de 13-jarigen.

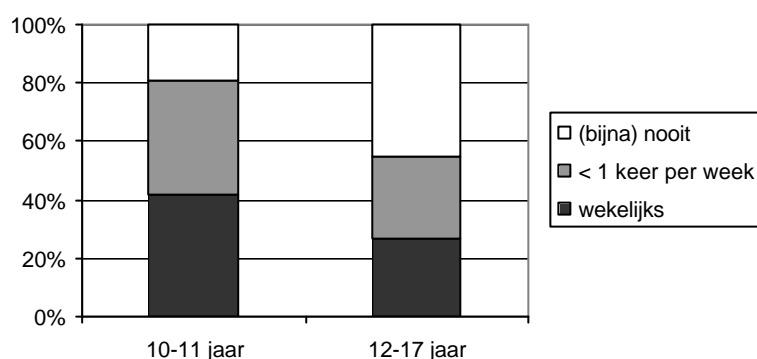

Sport- en speelplekken voor kinderen vanaf 12 jaar zijn er relatief veel in Lindenholt en Dukenburg en relatief weinig in Oud-West, maar daar staat tegenover dat er in Oud-West een aantal kwalitatief goede plekken liggen.

Behalve de genoemde 290 plekken is er een onbekende hoeveelheid plekken, die niet speciaal als speelplekken ingericht zijn, maar wel als zodanig gebruikt worden (informele speelplekken).

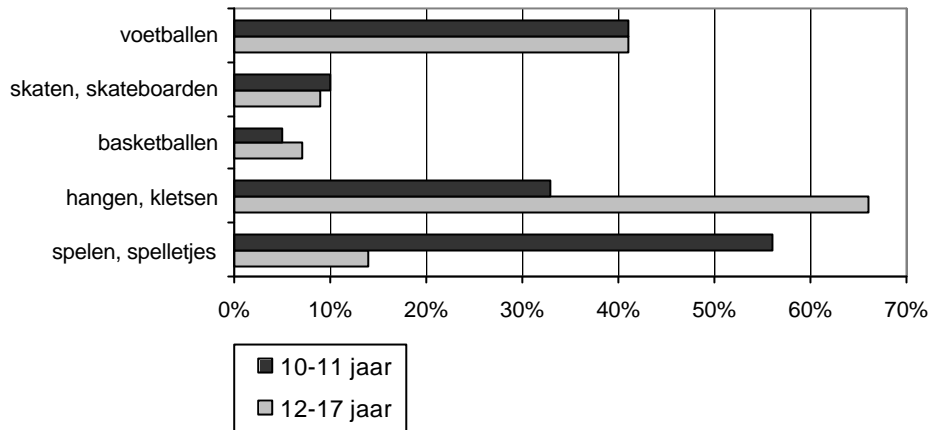
In de Jeugdmonitor hebben we vragen gesteld over het gebruik van speelplekken. Bij de beantwoording van die vragen is het waarschijnlijk dat een deel van de jongeren ook aan informele speelplekken gedacht heeft.

Figuur 8: gebruik speelplekken (in %)

- Circa 80% van de 10-11-jarigen en ruim de helft van de 12-17-jarigen maakt gebruik van formele en/of informele speelplekken.
- Bij de 15-17-jarige meisjes is aandeel gebruikers duidelijk kleiner (29%; zie tabellenboek).
- Het aandeel 12-17-jarigen, dat gebruik van speelplekken maakt, verschilt niet veel per deelgebied (zie tabellenboek).

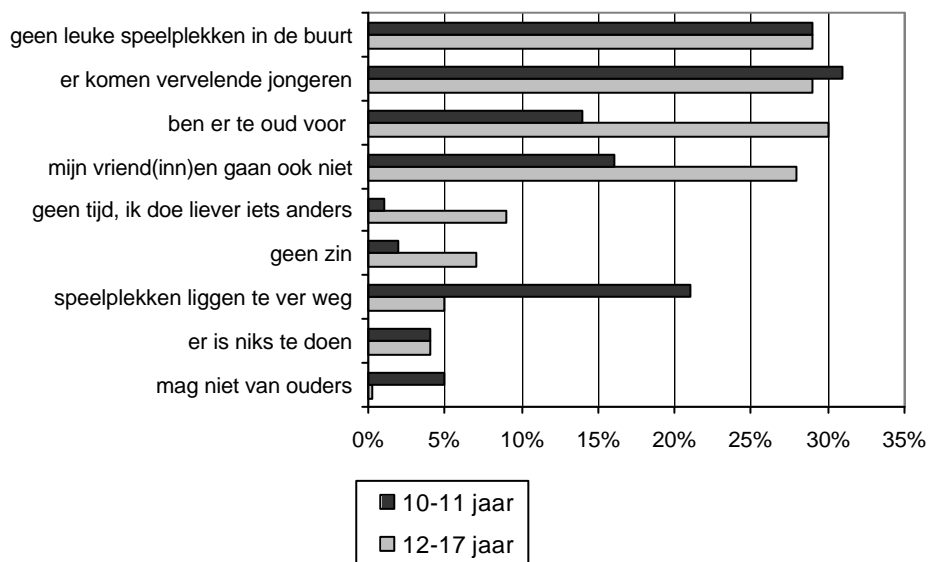
Figuur 9: wat doen jongeren meestal op speelplekken? (in % van de jongeren die de speelplekken gebruiken)

- 10-11-jarigen gebruiken speelplekken vooral om er te sporten en spelen en ook wel om er te kletsen; 12-17-jarigen gebruiken de plekken om er te sporten, kletsen en hangen. Bij sporten staat voetbal op de eerste plaats, gevolgd door skaten en basketballen.

Onderzoek in de wijken Brakkenstein en Zwanenveld naar de wensen van kinderen m.b.t. een nieuwe speelplek in de buurt, dat begin 2004 is uitgevoerd, laat zien dat de belangstelling bij 6- t/m 8-jarigen nog vaker op speeltoestellen en spelletjes dan op sporten op speelplekken gericht is. Maar bij de 9- t/m 11-jarigen is er net zo veel belangstelling voor *sport*plekken als voor *speel*plekken.

Figuur 10: redenen niet-bezoek (in % van de jongeren, die (bijna) nooit naar speelplekken gaan)

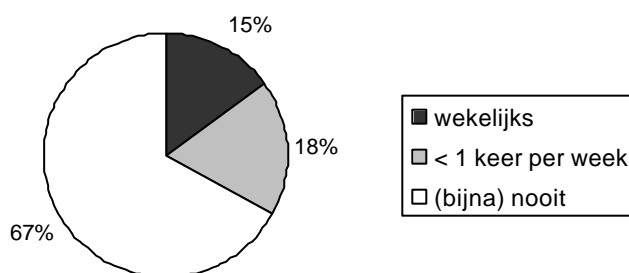
- Zowel bij de 10-11-jarigen als bij de 12-17-jarigen zijn belangrijke belemmeringen voor speelplekkenbezoek het ontbreken van leuke speelplekken en de aanwezigheid van vervelende jongeren.
- 10-11-jarigen vinden relatief vaak dat de speelplekken te ver weg liggen.

3.3.2 Gebruik hangplekken

In Nijmegen zijn er enkele specifieke jongerenontmoetingsplaatsen (JOP). Verder is een deel van de *sport- en speelplekken voor kinderen vanaf 12 jaar* tevens hangplek. Op tien van dergelijke plekken is er een JOP-huis aanwezig. In andere gevallen zijn er banken of muurtjes om op te gaan zitten aanwezig. Daarnaast is er een onbekende hoeveelheid plekken, die niet speciaal als hangplekken ingericht zijn, maar wel als zodanig dienen (informele hangplekken).

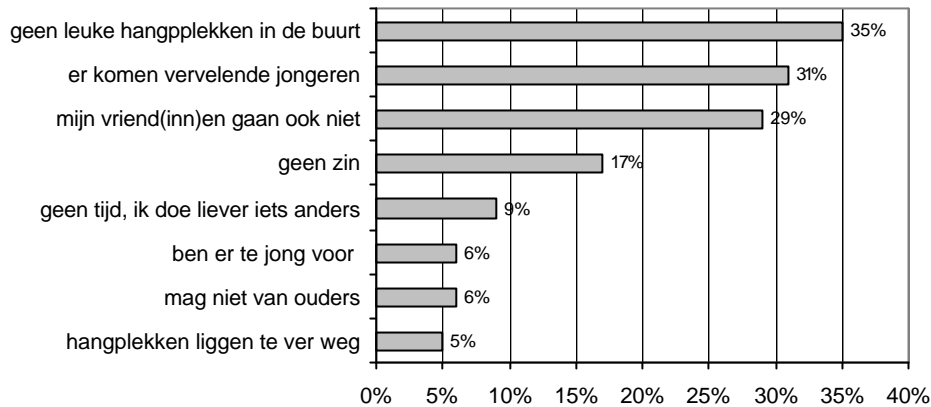
Bij de beantwoording van de vraag naar het gebruik van hangplekken zal een deel van de jongeren ook denken aan informele hangplekken.

Figuur 11: gebruik hangplekken (in %)

- Een derde van de 12-17-jarigen maakt gebruik van formele en/of informele hangplekken.
- Behalve voor hangen en kletsen (93%) worden de plekken ook gebruikt om er te voetballen (13%) en blowen (6%).
- 15-17-jarige meisjes maken relatief minder gebruik van hangplekken (zie tabellenboek).
- In de *aanpak- en attentewijken* (met uitzondering van die in Lindenholt) is het aandeel gebruikers van hangplekken wat groter dan in de andere wijken (zie tabellenboek).

Figuur 12: redenen niet-bezoek (in % van de jongeren, die (bijna) nooit naar hangplekken gaan)

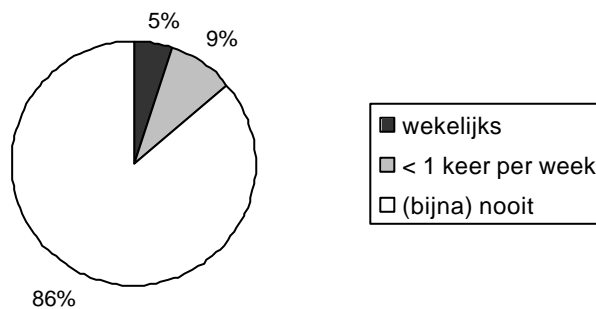

- De belangrijkste belemmeringen voor hangplekkenbezoek zijn het ontbreken van leuke hangplekken, de aanwezigheid van vervelende jongeren en dat vriend(inn)en er ook niet naar toe gaan.

3.3.3 Gebruik jongeren- en wijkcentra

In totaal beheert de gemeente Nijmegen 23 wijkaccommodaties, waarvan 6 jongerencentra. Daarnaast zijn er enkele jongerencentra, die niet onder het beheer van de gemeente vallen, zoals jongencentrum Staddijk.

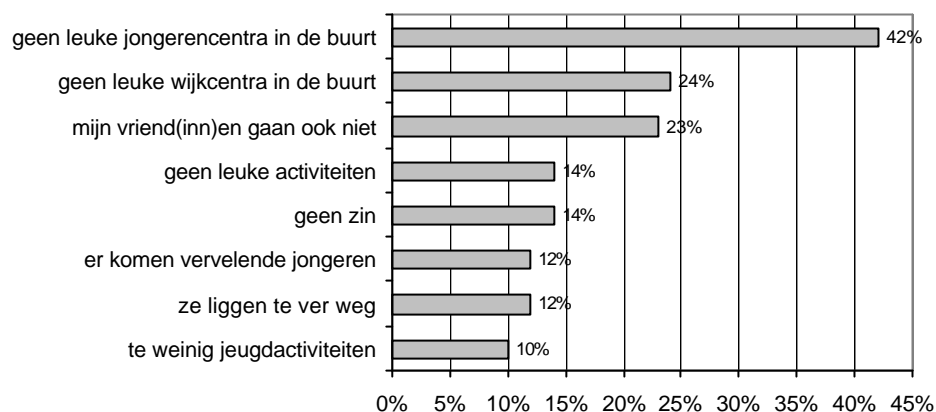
Figuur 13: gebruik jongeren-/wijkcentra (in %)

- 14% van de 12-17-jarigen gaat wel eens naar jongeren- of wijkcentra. We kunnen geen nader onderscheid maken tussen jongerencentra enerzijds en wijkcentra anderzijds.
- 12-17-jarigen gaan vooral naar de jongeren-/wijkcentra toe om er te hangen en kletsen (47%), tafeltennissen en biljarten (23%), feesten (16%) en computeren (12%).

- Het gebruik is hoger bij jongens dan bij meisjes en het hoogst bij 12-14-jarigen (zie tabellenboek).
- In de *aanpak- en attentiewijken* zijn relatief veel jongeren- en wijkcentra gelegen. Het aandeel gebruikers is daar duidelijk groter dan in de andere wijken (19 à 24% in de clusters van aanpak- en attentiewijken tegenover 7% in de overige wijken; zie tabellenboek).

Figuur 14: redenen niet-bezoek (in % van de jongeren, die (bijna) nooit naar jongeren-/wijkcentra gaan)

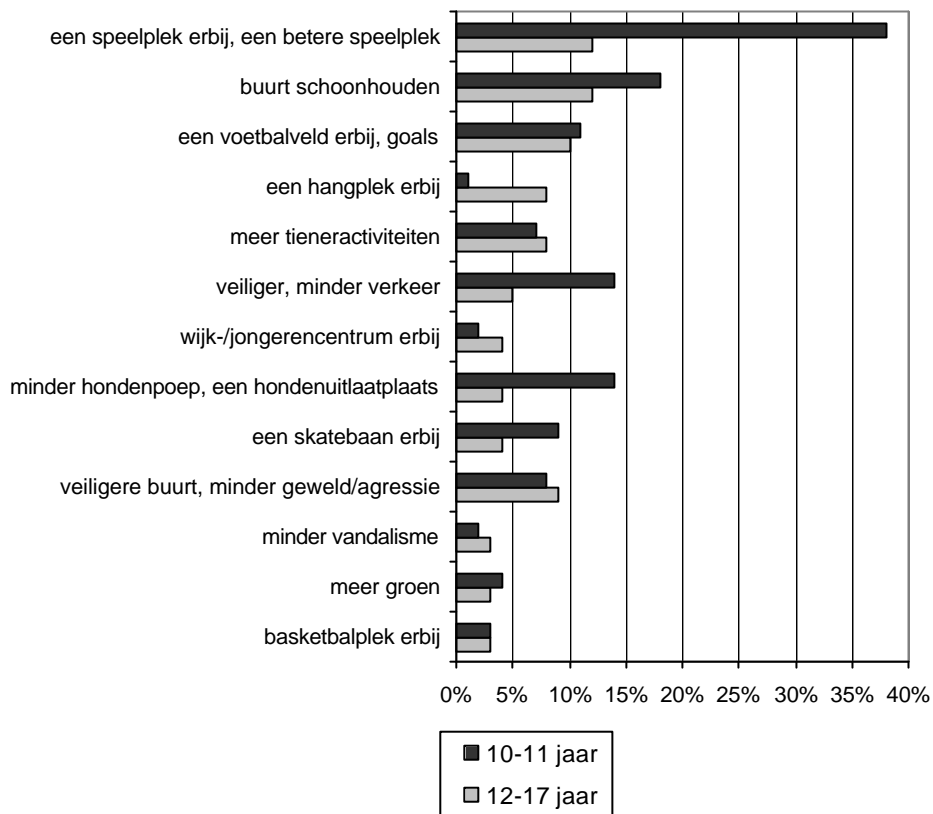
Bij jongeren- en wijkcentra moet betaald worden voor consumpties. Nagegaan is wat jongeren daarvan vinden. Vinden ze dat normaal? En wat vinden ze een redelijke prijs voor een drankje (een glas frisdrank)?

- 72% vindt het (een beetje) normaal om geld te moeten betalen voor drankjes in jongeren- en wijkcentra, 10% vindt het niet normaal en 18% weet het niet.
- Gemiddeld noemt men bedrag van circa 50 eurocent als een redelijke prijs voor een glas frisdrank.

3.4 Prioriteiten in buurtaanpak

Met betrekking tot de buurt is de jongeren ook gevraagd wat ze het liefst zo snel mogelijk in hun buurt veranderd willen zien.

Figuur 15: buurtprioriteiten; wat zouden de jongeren het liefst in hun buurt veranderd willen zien? (in %)

- Bij de 10-11-jarigen zijn de meest genoemde buurtprioriteiten: speel- en sportgelegenheden erbij (onder meer plek om te voetballen en te skaten), een schonere buurt, een grotere verkeersveiligheid en een veiligere buurt. Ook de 12-17-jarigen noemen deze zaken, en daarnaast ook hangplekken.
- Opvallend ten opzichte van 1999 is dat jongeren meer hechten aan een schone buurt.
- In het tabellenboek zijn de verschillen naar leeftijd en geslacht meer gedetailleerd weergegeven.
- Het meest opvallende verschil tussen de onderscheiden deelgebieden is dat 12-17-jarigen in de *aanpak- en attentiewijken* duidelijk vaker "een schone buurt" als buurtprioriteit noemen (16% tegenover 7% in de andere wijken). In de aanpak- en attentiewijken in *Oud-West, Dukenburg en Lindenholt* is een schone buurt bij de 12-17-jarigen prioriteit nummer 1 (zie tabellenboek).

4 De stad

Behalve over de buurt, zijn aan de jongeren ook enkele vragen over de stad voorgelegd. Onder meer is gevraagd wat jongeren in Nijmegen veranderd zouden willen zien.

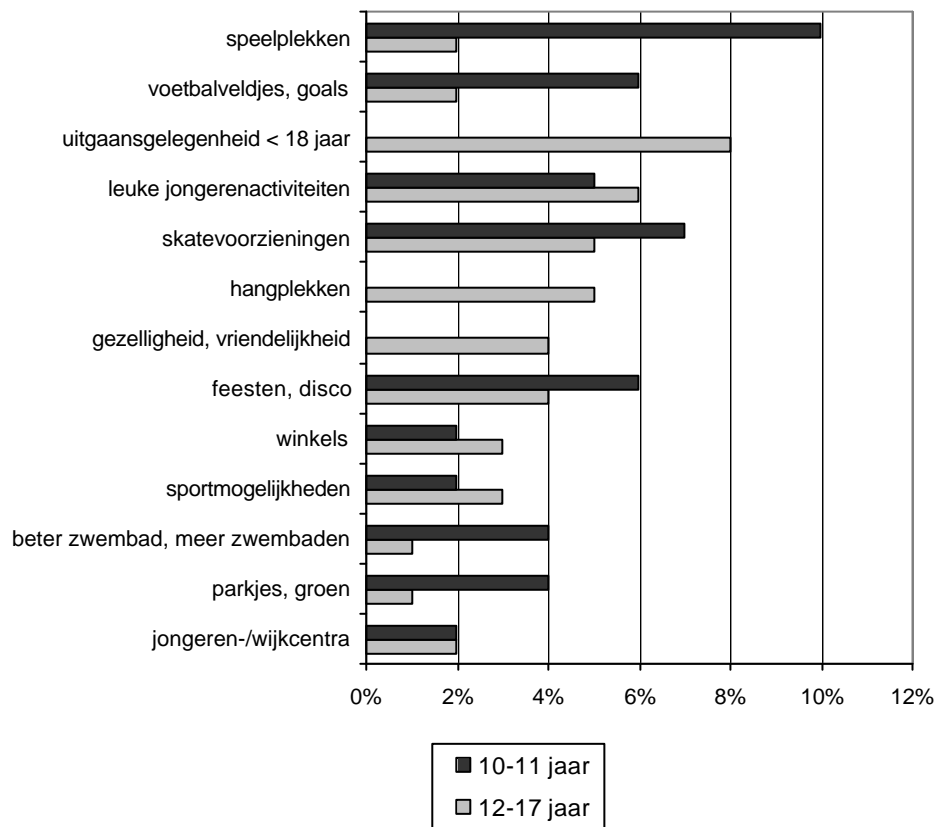
4.1 Oordeel over de stad

Tabel 23: algemeen oordeel over de stad (in %)

	10-11		12-17		18+	
	1999	2003	1999	2003	1998	2003
Nijmegen is een prettige stad om in te wonen	86	89	93	92	94	95
in Nijmegen is er genoeg te doen voor jongeren	51	46	53	52	-	-

- Een ruime meerderheid van de jongeren vindt Nijmegen een prettige stad. In vergelijking met 1999 is het oordeel over Nijmegen niet veel veranderd.

Figuur 16: wat missen jongeren het meest in de stad? (in %)

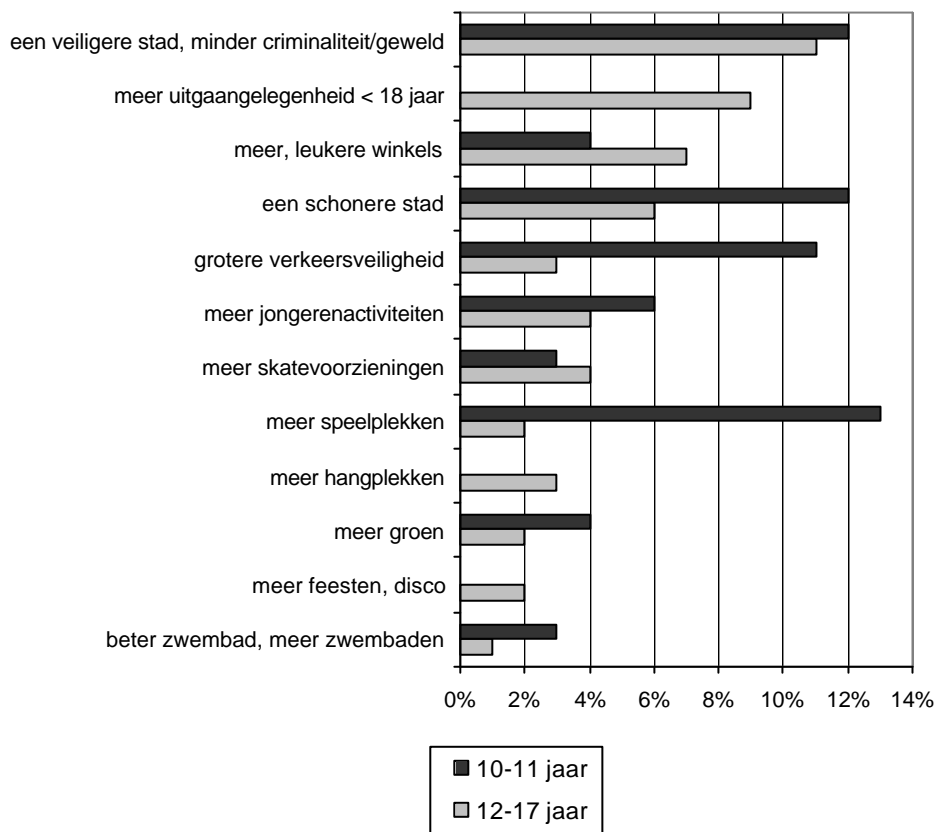
- 52% van de 10-11-jarigen en 43% van de 12-17-jarigen noemt zaken die men in de stad mist.

- De 10-11-jarigen noemen relatief vaak wensen, die ze ook met betrekking tot de woonbuurt hebben, zoals speelplekken, voetbalveldjes, skatevoorzieningen en feesten/disco. De 12-17-jarigen noemen relatief vaak uitgaansgelegenheden voor jongeren beneden de 18 jaar, hangplekken en gezelligheid/vriendelijkheid.
- de 12-14-jarige jongens missen relatief vaak skatevoorzieningen (11%) en de 15-17-jarige jongens en meisjes missen relatief vaak uitgaansmogelijkheden (9% van de jongens en 19% van de meisjes; zie tabellenboek).
- In grote lijnen komt het beeld van wat jongeren in de stad missen overeen met 1999.

4.2 Prioriteiten in stadsaanpak

Aan de jongeren is gevraagd wat zij het liefst in Nijmegen veranderd willen zien.

Figuur 17: stadsprioriteiten: wat zouden de jongeren het liefst in de stad veranderd willen zien? (in %)

- Bij de 10-11-jarigen zijn de meest genoemde stadsprioriteiten: meer speelplekken, een veiligere stad (minder geweld/criminaliteit), een schonere stad en een grotere verkeersveiligheid. Bij de 12-17-jarigen zijn dat een veiligere stad en meer uitgaansgelegenheden voor jongeren beneden de 18 jaar.
- Bij de 12-14-jarige jongens staan "skatevoorzieningen" nummer 1 (10%), bij de 12-14-jarige meisjes is dat "een schonere stad" (9%) en bij de 15-17-jarigen "meer

uitgaansmogelijkheden voor jongeren beneden de 18 jaar" (11% van de 15-17-jarige jongens en 20% van de 15-17-jarige meisjes; zie tabellenboek).

- In vergelijking met 1999 zijn er meer jongeren die een schone stad als prioriteit zien. Eerder is al opgemerkt dat in vergelijking met 1999 ook meer jongeren belang hechten aan een schone buurt.

Aan de 12-17-jarigen is gevraagd of ze bepaalde oplossingen, maatregelen of ideeën in gedachten hebben, die ervoor kunnen zorgen dat jongeren in Nijmegen zich veiliger gaan voelen. Door 42% zijn 1 of meer zaken genoemd. Veruit het vaakst noemt men meer politie op straat (23%), gevolgd door betere straatverlichting (7%), meer camera's/beveiliging (4%) en strenger optreden (3%) (zie ook hoofdstuk 7).

5 Situatie thuis

Overdracht van maatschappelijk ongewenste normen en het ontbreken van veilige, beschermende bindingen worden gezien als risicofactoren, die van invloed zijn op de kans dat problematisch gedrag tot ontwikkeling komt. Het *gezin* is de meest nabije omgeving voor overdracht van gedragsnormen en het aangaan van veilige, beschermende bindingen. In de Jeugdmonitor zijn enkele vragen gesteld over de relatie met de ouders.

5.1 Relatie met de ouders

Tabel 24: reacties op twee vragen over de relatie met de ouders (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
percentage jeugdigen dat aangeeft dat hun ouders meestal voldoende tijd voor hen hebben	80	82	80	84
percentage jeugdigen dat aangeeft dat ze meestal met hun ouders kunnen praten over de dingen die hen (de jeugdigen) echt bezighouden	79	82	70	72

- Een ruime meerderheid van de jongeren geeft aan dat de ouders voldoende tijd voor hen hebben (bij de 12-17-jarigen significant gestegen van 80% in 1999 naar 84% in 2003) en dat je met ze kunt praten over de dingen die je echt bezighouden (82% van de 10-11-jarigen en 72% van de 12-17-jarigen).
- Groepen, waarbij er relatief wat vaker sprake is van een mindere binding met thuis, zijn *niet-westerse allochtone jongeren*, *jongeren in eenoudergezinnen* en *jongeren in aanpak- en attentiewijken* (zie tabellenboek).
- Met het toenemen van de leeftijd, neemt het aandeel jongeren af dat meestal met de ouders kan praten over de dingen die hen echt bezighouden (zie tabellenboek).

Voor 4% van de 10-11-jarigen geldt dat ze na schooltijd meestal alleen thuis zijn.

5.2 Aandeel eenoudergezinnen

In vergelijking met 1999 geven iets meer 12-17-jarigen aan, dat ze in een eenoudergezin opgroeien (19% tegenover 17% in 1999). In *aanpak- en attentiewijken* maken relatief veel jongeren deel uit van een eenoudergezin (25% tegenover 14% van de jongeren in de andere wijken). Ook *jongeren op het vmbo en mbo* en *allochtone jongeren* groeien relatief vaak in een eenoudergezin op (24 respectievelijk 29%).

6 Situatie op school

De school is een belangrijke plek voor jongeren. Ze brengen er veel tijd door, kunnen er een vriendenkring opbouwen, moeten er proberen hun diploma te halen en worden er mede gevormd door hun leerkrachten. Het is van belang dat kinderen zich op school op hun gemak voelen.

Een goede opleiding is van belang voor later: voor het slagen op de arbeidsmarkt en voor de mate van maatschappelijke participatie en welvaart.

Het aanbod van scholen beperkt zich niet tot de schooltijden; met name op de Open Wijk Scholen is het aanbod van naschoolse activiteiten flink gegroeid.

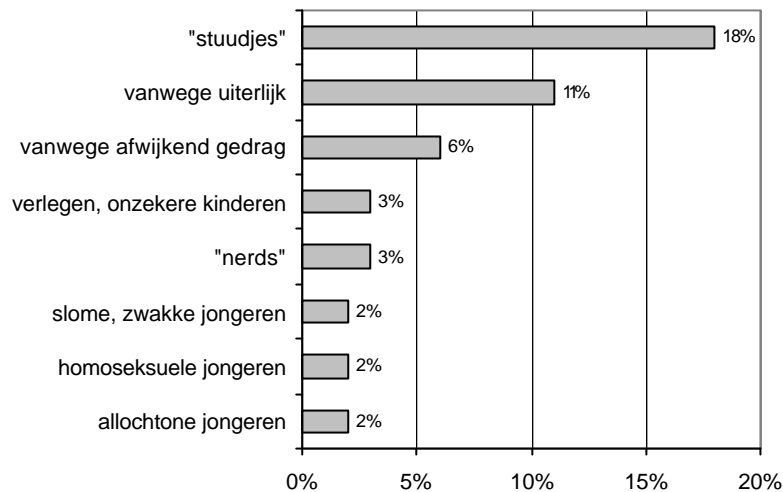
6.1 Pesten

Tabel 25: aandeel scholieren dat op school gepest wordt (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
wordt regelmatig op school gepest	19	14	7	5
school doet te weinig om pesten te voorkomen	19	19	25	15
voelt zich op school wel eens onveilig	8	6	2	4

- 14% van de 10-11-jarigen en 5% van de 12-17-jarigen zegt regelmatig op school gepest te worden. Deze percentages zijn lager dan in 1999, maar de verschillen zijn niet significant (uit de 10-11-jarigen is een kleinere steekproef getrokken dan uit de 12-17-jarigen; daarom zijn gemeten verschillen tussen 1999 en 2003 bij de 10-11-jarigen minder snel significant).
- Van de 12-17-jarigen is een significant kleiner deel (15%) dan in 1999 (25%) van mening dat de school te weinig doet om pesten te voorkomen.
- Het aandeel, dat regelmatig gepest wordt, is relatief groot bij *basisschoolleerlingen* (14%) en *vmbo-ers* (11%) en duidelijk lager bij jongeren op het mbo, de havo en het vwo (1 à 2%). *Vmbo-ers* hebben ook relatief vaak "ja" geantwoord op de vraag "behoor jij tot een groep jongeren, die vaak lastig wordt gevallen" (5%, tegenover 2% bij de mbo-/havo-/vwo-ers). Aansluitend bij deze uitkomsten vinden basisschoolleerlingen en vmbo-ers relatief vaak dat de school te weinig doet om pesten te voorkomen (19% van de basisschoolleerlingen, 22% van de vmbo-ers en 12% van de mbo-/havo-/vwo-ers).
- Pesten *kan* een reden zijn waarom men zich op school onveilig voelt. De toename van het aandeel 12-17-jarigen dat zich op school wel eens onveilig voelt van 2 naar 4% duidt op een lichte toename van de onveiligheidsgevoelens op voortgezet onderwijs-scholen (verschil net niet significant). Bij de 10-11-jarige basisschoolleerlingen is er geen sprake van een toename van de onveiligheidsbeleving op school. Het aandeel dat zich onveilig voelt op school is wat groter bij de *basisschoolleerlingen* (6%) en bij de *vmbo-/mbo-ers* (5%) en wat lager bij de havo-/vwo-ers (3%). Bij de *mbo-ers* valt op dat een relatief groot percentage zich op school wel eens onveilig voelt (7%), terwijl maar 1% aangeeft regelmatig gepest te worden. De cijfers maken duidelijk dat er behalve pestgedrag ook andere factoren moeten zijn, die maken dat jongeren zich op school onveilig voelen. Over wat die factoren zijn, kunnen op grond van de Jeugdmonitor geen nadere uitspraken gedaan worden.

Figuur 18: welke groepen leerlingen worden volgens de 12-17-jarigen vaker op school gepest? (in %)

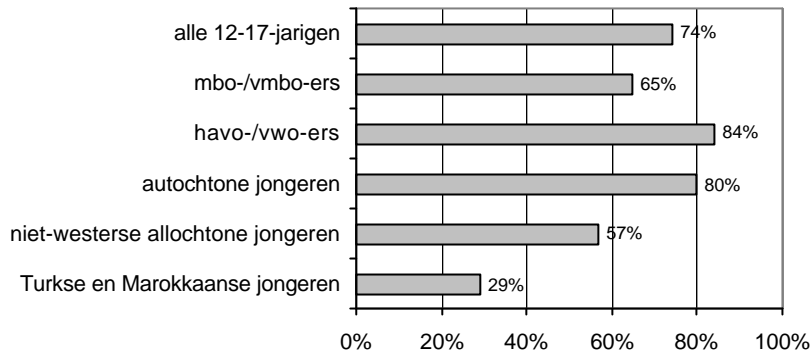

- Bijna de helft van de 12-17-jarigen is van mening dat er groepen leerlingen op school zijn, die vaker worden gepest dan anderen. Het vaakst genoemd zijn "studies". Ook wordt er gepest vanwege het uiterlijk en afwijkend gedrag.
- Meer in het algemeen is aan de 12-17-jarigen gevraagd of ze tot een groep jongeren behoren, die vaak lastig worden gevallen. Drie procent geeft aan tot een dergelijke groep te behoren. Bij de vraag, waar dat mee te maken heeft, zijn uiteenlopende antwoorden gegeven die veelal aansluiten bij het beeld in de bovenstaande figuur (bijvoorbeeld vanwege het uiterlijk of omdat men als een "studie" gezien wordt).

6.2 Omgang met homoseksuele medeleerlingen

Binnen het jeugdbeleid is er extra aandacht voor hoe jongeren op scholen omgaan met homoseksuele leeftijdgenoten (via aandachtsfunctionaris bij GGD). Daarom hebben we de jongeren gevraagd wat ze ervan vinden als homoseksuele leeftijdgenoten gepest worden. Bijna driekwart van de 12-17-jarigen wijst dit af, 11% heeft er geen mening over ("weet ik niet"), 13% "maakt het niet uit" en 2% "vindt het wel best".

Figuur 19: aandeel dat het pesten van homoseksuelen erg vindt, naar deelgroep (in %)

Bij de *vmbo/mbo-ers* is het aandeel dat het pesten van homoseksuelen erg vindt kleiner dan bij de *havo-/vwo-ers* (65% respectievelijk 84%). Verder zien we grote verschillen naar etniciteit: 57% van alle *niet-westerse allochtone jongeren* vindt het pesten van homoseksuelen erg; bij de *Turkse en Marokkaanse jongeren* geldt dat voor 29%.

In figuur 18 zagen we dat 2% van de 12-17-jarigen van mening is dat homoseksuelen vaak gepest worden.

6.3 Spijbelen

Tabel 26: aandeel scholieren dat spijbelt (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
wel eens stiekem niet naar school geweest	7	9	-	-
in de afgelopen vier weken wel eens gespijbelt	-	-	14	16
in de afgelopen vier weken 4 keer of meer gespijbelt	-	-	5	7

- 7% van de 12-17-jarigen spijbelt regelmatig (4 keer of vaker in de afgelopen vier weken). In 1999 lag dat percentage op 5%, maar het verschil is niet significant. Ook het aandeel 10-11-jarigen dat wel eens stiekem niet naar school is geweest is niet significant gewijzigd.
- Met het stijgen van de leeftijd, neemt het aandeel spijbelaars toe (4% van de 12-13-jarigen, 14% van de 14-15-jarigen en 33% van de 16-17-jarigen).
- Uit cijfers van de afdeling Leerplichtzaken lijkt af te leiden dat het relatieve verzuim in het voortgezet onderwijs in de afgelopen drie jaar is toegenomen. Bij relatief verzuim gaat het om leerplichtigen die staan ingeschreven bij een onderwijsinstelling, maar hiervan langer dan drie dagen, of 1/8 deel van de lessen in vier weken, afwezig zijn zonder vrijstelling (conform Leerplichtwet). Het betreft leerlingen, die als verzuimer zijn aangemeld bij de afdeling Leerplichtzaken. Het aandeel verzuimers onder de Nijmeegse leerlingen was 3,7% in 2000-2001 en 5,4% in 2002-2003. Echter, mogelijk is de toename (deels) een gevolg van een verbeterde verzuimregistratie.

- Het landelijke scholierenonderzoek (NSO 2001) laat hogere verzuimpercentages zien: zo blijkt 11% van de scholieren in Nederland regelmatig te spijbelen (minimaal 5 keer in de afgelopen vier weken) en heeft 28% in de voorgaande vier weken wel eens gespijbeld. Uit cijfers voor Gelderland uit het NSO 2001 blijkt dat de Gelderse jeugd gemiddeld minder spijbelt dan de jeugd in andere provincies. Verder blijkt het aandeel spijbelaars in de afgelopen tien jaar landelijk te zijn toegenomen.
- De Jeugdmonitor laat zien dat havo/vwo-leerlingen wat meer spijbelen dan vmbo-leerlingen (zie tabellenboek). Dit blijkt ook uit het landelijke scholierenonderzoek 2001. Echter, in het *Onderwijsverslag 2002/2003* van de Onderwijsinspectie over de staat van het Nederlandse onderwijs wordt gesteld dat havo- en vwo-leerlingen juist minder spijbelen dan vmbo-ers en dat met name vmbo-scholen in de vier grote steden te maken hebben met spijbelgedrag van leerlingen.

6.4 Voortijdige schoolverlaters onder de 12-17-jarigen

Jongeren van 4 t/m 17 zijn leerplichtig⁶. Toch gaf bij de Jeugdmonitor 1999 2,9% van de 12-17-jarigen aan niet op school te zitten, ook niet voor één of enkele dagen per week. Verondersteld wordt dat het hier onder meer gaat om een groep die valt onder de definitie "absoluut verzuim". Van absoluut verzuim is sprake als leerplichtige leerlingen, zonder vrijstelling te hebben gekregen, niet zijn ingeschreven bij een school of onderwijsinstelling. In vergelijking met de Jeugdmonitor 1999 geven deze keer minder 12-17-jarigen aan dat ze niet meer op school zitten (0,8%). Een verklaring daarvoor kan zijn dat er in de afgelopen periode geïnvesteerd is in het verbeteren van de registratie van schoolverzuim, met als doel om sneller in te kunnen grijpen. Zo zijn in schooljaar 2002-2003 248 (partieel) leerplichtige voortijdige schoolverlaters herplaatst.

Uit gegevens over Nijmeegse voortijdig schoolverlaters voor schooljaar 2002-2003 blijkt dat een groot deel afkomstig is uit de bovenbouw van het vmbo en het mbo. Uit het *Onderwijsverslag 2002/2003* van de Onderwijsinspectie over de staat van het Nederlandse onderwijs blijkt dat het aandeel scholen dat te maken heeft met leerlingen, die de school voortijdig ongediplomeerd verlaten, bij vmbo-scholen groter is dan bij havo/vwo-scholen.

6.5 Deelname aan naschoolse activiteiten

Ruim een derde van de 10-11-jarigen (34%) en ruim een kwart van de 12-17-jarige scholieren (27%) doet wel eens mee aan naschoolse activiteiten, die *op school* georganiseerd worden. Het gaat vooral om sportactiviteiten (19% van de 10-11-jarigen en 15% van de 12-17-jarigen). Bij de overige genoemde activiteiten springen kunstzinnige activiteiten er nog wat uit.

---

⁶ De *volledige* leerplicht eindigt op één van de volgende twee momenten: aan het eind van het schooljaar, waarin een leerling zestien jaar is geworden of aan het einde van het twaalfde schooljaar. De *partiële* leerplicht geldt alleen voor jongeren die na de volledige leerplicht meteen van school willen gaan, zodat ze bijvoorbeeld kunnen gaan werken. Zij mogen zich echter niet direct fulltime op de arbeidsmarkt begeven, omdat ze aansluitend op de volledige leerplicht nog één à twee dagen per week een onderwijsinstelling moeten bezoeken. De duur van de partiële leerplicht is één schooljaar en eindigt op de laatste dag van dat schooljaar.

Het aandeel, dat wel eens meedoet aan naschoolse activiteiten, is groter bij *basisschoolleerlingen* (34%) en *havo-/vwo-ers* (32%) en is wat lager bij de *vmbo-/mbo-ers* (20%). Verder nemen 15-17-jarige meisjes er relatief weinig aan deel (18%).

Op Open Wijk Scholen (OWS) worden veel naschoolse activiteiten georganiseerd. Dit zien we terug in de beantwoording van de vraag naar de deelname aan naschoolse activiteiten. Van de kinderen op OWS zegt 54% wel eens meegedaan te hebben aan naschoolse activiteiten. Dat is naar verhouding twee keer zoveel als bij de kinderen op andere basisscholen (27%). Deze percentages zijn niet heel nauwkeurig, omdat er geen verdichte steekproef voor kinderen op OWS getrokken is. Hierbij hoort nog opmerking dat niet alle 12 OWS (waarbij 14 basisscholen betrokken zijn) al even ver zijn met de opbouw van het naschoolse activiteitenaanbod. Vier van de 12 OWS zitten nog meer in een opstartfase.

6.6 Kinderen op OWS versus kinderen op andere basisscholen

Omdat er geen verdichte steekproef is getrokken voor kinderen op Open Wijk Scholen (OWS) kunnen we geen nauwkeurige uitspraken over deze groep doen. Wel geeft de Jeugdmonitor enkele aanwijzingen voor bestaande verschillen tussen de 10-11-jarige kinderen op OWS en die op andere basisscholen. We zien onder meer dat kinderen op OWS minder vaak lid van een sport- of andere club zijn, minder vaak in de vrije tijd kunstzinnige vorming volgen en minder vaak in de vrije tijd boeken lezen. Verder komt het bij de kinderen op OWS vaker voor dat er na schooltijd niemand thuis is. In 2001 zijn de verschillen tussen kinderen op OWS en kinderen op andere basisscholen meer uitgebreid onderzocht (Open Wijk Scholen-monitor: de leefwerelden en het gedrag van kinderen in groep 7 en 8 op Open Wijk Scholen, september 2001). Dit onderzoek liet meer verschillen zien (kinderen op OWS hebben vaker moeite met de lesstof, zijn wat vaker na schooltijd alleen thuis, vervelen zich wat vaker en vertonen wat vaker risicogedrag).

7 Veiligheid

Onveiligheidsgevoelens in de buurt zijn al behandeld in het hoofdstuk over de buurt (hoofdstuk 3). In dit hoofdstuk gaat het over onveiligheidsgevoelens in het algemeen. Ook komt het zelfgerapporteerde slachtofferschap aan bod.

7.1 Onveiligheidsgevoelens in het algemeen

Tabel 27: onveiligheidsgevoelens in het algemeen (in %)

	10-11		12-17		18+	
	1999	2003	1999	2003	1998	2003
voelt zich vaak onveilig	-	-	7	13	5	4
voelt zich soms onveilig	-	-	41	48	24	24
voelt zich overdag vaak of soms onveilig	30	42	24	29	-	-
voelt zich 's avonds vaak of soms onveilig	-	-	45	57	-	-

Opmerking: in totaal voelt een wat grotere groep volwassenen zich wel eens onveilig (36% in 2003), maar een deel daarvan voelt zich zelden of bijna nooit onveilig.

- In vergelijking met 1999 voelen significant meer jongeren zich "vaak" of "soms" onveilig. Van de 12-17-jarigen voelt 13% zich "vaak" onveilig (was 7% in 1999) en voelt 48% zich "soms" onveilig (was 41% in 1999). Mogelijk speelt de publiciteit rondom ernstige misdrijven een rol bij de toegenomen onveiligheidsbeleving (moord op de scholiere Maja Bradaric tijdens veldwerk Jeugdmonitor 2003). Eerder is opgemerkt dat het onveiligheidsgevoel in de woonbuurt ongeveer gelijk gebleven is.
- Het percentage jongeren, dat zich soms of vaak onveilig voelt, is duidelijk hoger dan bij de volwassenen. Bij de volwassenen ligt de onveiligheidsbeleving na een tussentijdse stijging weer op het niveau van 1998.

Tabel 28: waar voelen jongeren zich onveilig? (in % van alle jongeren per leeftijdscategorie)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
OVERDAG				
in de eigen woonbuurt	16	20	13	12
in andere buurten	-	12	-	10
op school	8	6	2	4
'S AVONDS				
in de eigen woonbuurt	-	-	23	25
in andere buurten	-	-	-	15
in het stadscentrum	-	-	-	26

Opmerking bij de tabel: vanwege wijzigingen in de vraagstelling kunnen niet alle percentages voor 2003 vergeleken worden met 1999.

- Behalve in de eigen buurt, voelt een deel van de jongeren zich ook in andere buurten onveilig. En circa een kwart van de 12-17-jarigen voelt zich 's avonds in het stadscentrum wel eens onveilig.
- In hoofdstuk 4 hebben we laten zien dat onveiligheidsgevoelens in de buurt relatief vaak voorkomen bij jongeren in aanpak- en attentiewijken.

Tabel 29: waardoor voelen jongeren zich onveilig? (in % van alle jongeren per leeftijdscategorie)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
OVERDAG				
volwassenen	19	28	12	15
andere jongeren	9	10	11	9
'S AVONDS				
volwassenen	-	-	28	35
andere jongeren	-	-	14	18
drugsdealers	-	-	5	7

- Jongeren zijn vooral bang voor volwassenen, maar ook voor andere jongeren en voor drugsdealers. Niet alleen bij jongeren, maar ook bij volwassenen is er sprake van angst voor (andere) jongeren. De meest genoemde reden waarom volwassenen zich in de woonbuurt niet veilig voelen is dat men bang is voor groepjes hangjongeren (geldt voor 7% van alle volwassenen).

7.2 Slachtofferschap

Tabel 30: slachtofferschap in afgelopen twaalf maanden (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
slachtoffer van:				
diefstal	28	21	32	36
vernietiging	10	5	10	11
bedreiging, mishandeling	19	20	14	15
<i>totaal: slachtoffer van 1 of meer delicten</i>	45	36	46	47

- In vergelijking met 1999 zijn er bij de jeugd geen significante wijzigingen in het zelfgerapporteerde slachtofferschap. Bij de 12-17-jarigen is het aandeel slachtoffers van delicten ongeveer gelijk gebleven. Bij de 10-11-jarigen lijkt het wat gedaald, maar het verschil is net niet significant (uit de 10-11-jarigen is een kleinere steekproef getrokken dan uit de 12-17-jarigen; daarom zijn gemeten verschillen tussen 1999 en 2003 bij de 10-11-jarigen minder snel significant). Ook zijn er geen opvallende verschillen als het gaat om het type delicten waar jongeren slachtoffer van worden.
- Uit politieregistraties blijken positieve en negatieve ontwikkelingen op het vlak van criminaliteit en overlast: geen toename van agressie, maar wel een verharding ervan; afname van vermogensdelicten; toename van meldingen drugoverlast en meldingen overlast in relatie tot psychiatrische en sociale problematiek.
- *Jongens* zijn vaker slachtoffer van delicten dan meisjes. Verder zijn er relatief veel slachtoffers onder de *vmbo-/mbo-ers*. En in de *aanpak- en attentiewijken* is het slachtofferschap onder de jeugd iets hoger dan in de andere wijken (zie tabellenboek).

7.3 Ingrijpen bij zinloos geweld

Aan de 12-17-jarigen is gevraagd wat ze zouden doen als ze zien dat iemand zomaar hard geslagen wordt.

Tabel 31: wat denken jongeren te doen als ze zien dat iemand zomaar hard geslagen wordt? (in %)

ik grijp niet in	10
ik grijp niet in, maar bel wel meteen het alarmnummer 1-1-2	30
ik grijp wel in	23
ik grijp alleen in als er anderen in de buurt zijn die me kunnen helpen	29
ligt aan de situatie	4
overige antwoorden	3

- De meeste jongeren denken op de een of andere manier actie te ondernemen als ze getuige zijn van zinloos geweld.

7.4 Maatregelen om de veiligheid te vergroten

Gevraagd is of jongeren bepaalde oplossingen, maatregelen of ideeën in gedachten hebben, die ervoor kunnen zorgen dat zij en andere jongeren in Nijmegen zich veiliger gaan voelen.

Tabel 32: hoe zou Nijmegen volgens 12-17-jarigen veiliger voor jongeren kunnen worden? (in %)

weet niet, geen antwoord	42%
meer politie op straat	23%
betere straatverlichting	6%
meer camera's/beveiliging	4%
strenger optreden	3%
zwaardere straffen	2%
betere opvoeding	2%
meer activiteiten voor jongeren	2%
zelfverdedigingscursussen	2%
controle van uitgaansleven	1%
ontmoedigen drank-/druggebruik	1%
optreden tegen agressieve jongeren	1%
meer sociale controle	1%
niet alleen over straat gaan	1%
aanpak wapenbezit	1%
optreden tegen junks en dealers	1%
daklozenopvang	1%
wijkagenten	1%

Veruit de meest genoemde oplossing is "meer politie op straat".

8 Vrije tijd

In dit hoofdstuk wordt een totaaloverzicht gepresenteerd van wat jongeren in hun vrije tijd doen. Het gaat niet om een compleet overzicht van alles wat kinderen in de vrije tijd kunnen doen. Gezien de lengte van de vragenlijst hebben we namelijk geen vragen meegenomen over zaken als televisie kijken en computerspelletjes spelen. De vragen over de vrije tijd zijn vooral gericht op activiteiten, waar beleid van de gemeente, scholen en instellingen van invloed op kan zijn (gebruik van speelplekken, hangplekken, jongeren-/wijkcentra, deelname aan naschoolse activiteiten, sportdeelname, cultuurdeelname, leesgedrag, gebruik van de bibliotheek en dergelijke).

In de hoofdstukken hierna wordt een aantal vrijetijdsbestedingen nader uitgewerkt, namelijk uitgaan, sporten en cultuurdeelname. Daarbij zijn ook gegevens over de behoeften van jongeren opgenomen.

8.1 Vrijetijdsbestedingen

Tabel 33: totaaloverzicht van de verschillende soorten vrijetijdsbestedingen, waar vragen over gesteld zijn (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
aandeel scholieren met een bijbaantje	-	-	33	32
sport wekelijks	88	81	73	70
geen lid van een club, maar sport wel wekelijks	22	13	19	20
lid van sportvereniging	67	69	55	51
lid van een andere soort vereniging	-	15	-	13
in de vrije tijd bezig met kunstzinnige activiteiten	-	79	-	82
volgt buiten schooltijd lessen voor kunstzinnige vorming	-	32	-	14
<i>geen lid van sport- of andere vereniging en volgt geen les in kunstzinnige vorming</i>	-	19	-	39
bezoekt wekelijks speelplekken	-	42	-	27
bezoekt wekelijks hangplekken	-	-	-	15
bezoekt wel eens een jongeren-/wijkcentrum	-	-	-	14
aandeel leerlingen/scholieren dat wel eens meedoet met naschoolse activiteiten	-	35	-	27
in afgelopen vier weken uit geweest	-	-	-	49
in afgelopen twaalf maanden naar de film geweest	-	-	-	82
in afgelopen twaalf maanden naar een culturele voorstelling geweest (exclusief filmvoorstellingen)	-	-	-	56
houdt zich meer keer per week in de vrije bezig met boeken lezen	62	59	36	29
maakt gebruik van de bibliotheek	-	92	-	85
verveelt zich vaak	6	8	7	10
verveelt zich soms	59	57	49	56

- De vergelijking met 1999 wijst op een lichte daling van de sportdeelname bij de jeugd, maar de verschillen met 1999 zijn niet significant (uit de 10-11-jarigen is een

kleinere steekproef getrokken dan uit de 12-17-jarigen; daarom zijn gemeten verschillen tussen 1999 en 2003 bij de 10-11-jarigen minder snel significant).

- 39% van de 12-17-jarigen is geen lid van een sport- of andere vereniging en volgt geen les in kunstzinnige activiteiten. Bij de 10-11-jarigen is dit aandeel een stuk kleiner (19%).
- Het aandeel jongeren, dat in de vrije tijd meer dan 1 keer per week in een boek leest, is significant afgenomen.
- Het aandeel 12-17-jarigen, dat zich soms of vaak verveelt, is significant toegenomen.
- Bij de niet-sportclubs, waar kinderen lid van zijn, gaat het onder meer om scouting en muziek- en dansgezelschappen.

Er zijn grote verschillen in de vrijetijdsbesteding naar *leeftijd en geslacht* (zie tabellenboek):

- bij jongens zien we een relatief groot aandeel sporters, sportclubleden en bezoekers van speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra;
- bij meisjes zien we een relatief groot aandeel dat zich bezighoudt met kunstzinnige activiteiten, dat les daarvoor volgt, dat culturele voorstellingen bezoekt, dat leest en dat gebruik maakt van de bibliotheek;
- bij de 12-14-jarigen zien we een relatief groot aandeel sporters, sportclubleden, deelnemers aan kunstzinnige activiteiten en kunstzinnige vorming, bezoekers van speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra, lezers en bibliotheekgebruikers;
- bij de 15-17-jarigen zien we een relatief groot aandeel met een bijbaantje, dat uitgaat en dat culturele voorstellingen bezoekt;
- bij de 15-17-jarige meisjes vallen enkele uitkomsten sterk op: het kleine aandeel sportclubleden, het kleine aandeel dat gebruik maakt van speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra, de lage deelname aan naschoolse activiteiten en het grote aandeel bezoekers van film- en andere culturele voorstellingen;

Ondanks al deze verschillen is het niet zo dat er grote verschillen zijn in het aandeel dat zich verveelt.

Ook zijn er grote verschillen in de vrijetijdsbesteding naar *opleiding en etniciteit* (zie tabellenboek):

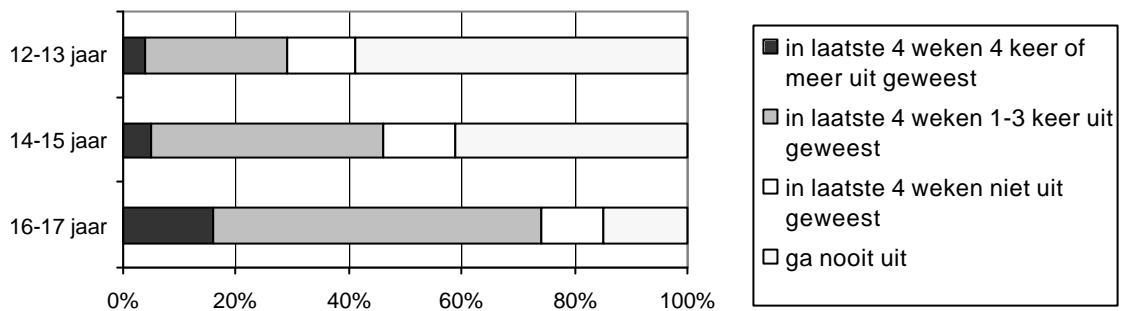
- Voor bijna alle gemeten vrijetijdsbestedingen zien we dat de deelname van vmbo-/mbo-ers en niet-westerse allochtone jongeren lager is dan bij de vwo-/havo-ers en autochtone jongeren. Uitzonderingen zijn dat relatief veel vmbo-/mbo-ers en allochtone jongeren gebruik maken van speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra. Ook zien we bij vmbo-/mbo-ers en niet-westerse allochtone jongeren een relatief groot aandeel dat zich vaak verveelt.
- De geringere deelname aan de gemeten vrijetijdsbestedingen door niet-westerse allochtone jongeren en vmbo-/mbo-ers zien we vertaald in gebiedsverschillen. Zo is de sport- en cultuurdeelname bij jongeren in aanpak- en attentiewijken relatief laag. Bij het gebruik van speelplekken, hangplekken en jongeren-/wijkcentra zien we geen gebiedsverschillen. En bij het filmbezoek en het in de vrije tijd bezig zijn met kunstzinnige activiteiten zijn de gebiedsverschillen klein.

9 Uitgaan

Door Jongeren Aan Zet⁷ is eerder naar voren gebracht dat er steeds minder plaatsen in het centrum van Nijmegen zijn waar jongeren beneden de 18 jaar uit kunnen gaan, terwijl deze groep duidelijk behoefte aan uitgaansmogelijkheden heeft. In de Jeugdmonitor is hier verder op doorgevraagd.

9.1 Mate waarin jongeren uitgaan

Figuur 20: mate waarin jongeren uitgaan (in %)

- Van de 16-17-jarigen gaat circa driekwart uit. Een op de zes 16-17-jarigen doet dat wekelijks.

9.2 Belemmeringen voor het uitgaan

Tabel 34: wat weerhoudt jongeren ervan om vaker uit te gaan? (in %)
Men mocht meer belemmeringen aankruisen.

	12-13 jaar	14-15 jaar	16-17 jaar
wil vaker uitgaan	46	65	65
<i>belemmeringen:</i>			
te weinig uitgaansmogelijkheden voor jongeren beneden de 18 jaar in woonbuurt	23	27	20
te weinig uitgaansmogelijkheden voor jongeren beneden de 18 jaar in centrum van Nijmegen	15	26	32
mag niet van mijn ouders	9	22	10
voel me 's avonds/'s nachts niet veilig op straat of in centrum van Nijmegen	14	9	9
er rijden 's nachts geen bussen meer	1	6	9
mijn vriend(inn)en willen niet vaker mee	4	4	7
heb geen geld om vaker uit te gaan	1	3	11

- Veel jongeren zouden vaker uit willen gaan (twee derde van de 14-17-jarigen). De meest genoemde redenen, dat jongeren dat niet doen, zijn dat er in de buurt en de

⁷ Jongeren Aan Zet is een jeugdige meedenkgroep, die zich onder meer bezighoudt met het adviseren van de gemeente en instellingen inzake jeugdbeleid (zie hoofdstuk 13).

stad te weinig uitgaansmogelijkheden voor jongeren beneden de 18 jaar zijn. De behoefte aan uitgaansmogelijkheden bleek ook bij de vraag naar wat jongeren graag in de stad veranderd willen zien (zie hoofdstuk 4).

- Andere uitgaansbelemmeringen zijn dat men van de ouders niet mag, dat men geen geld heeft om vaker uit te gaan, dat er 's nachts geen bussen rijden en onveiligheidsgevoelens.

9.3 Behoefte aan extra uitgaansmogelijkheden

Van de 12-17-jarigen mist 30% in de woonbuurt en/of in de stad bepaalde uitgaansmogelijkheden.

Tabel 35: wensen van de 12-17-jarigen m.b.t. uitgaansmogelijkheden voor jongeren (in %)

<i>mist uitgaansmogelijkheden in de buurt</i>	18
<i>namelijk:</i>	
uitgaansmogelijkheden voor jongeren beneden de 18 jaar	6
meer feesten, vaker disco	6
jongerencafé	2
wijk-/jongerencentrum	2
<i>mist uitgaansmogelijkheden in stad</i>	21
<i>namelijk:</i>	
uitgaansmogelijkheden voor jongeren beneden de 18 jaar	12
discotheken	3
meer feesten	2
alternatieve cafés	2

- 18% van de 12-17-jarigen heeft behoefte aan uitgaansmogelijkheden in de *buurt* en 21% heeft behoefte aan uitgaansmogelijkheden in de *stad*. Bij deze percentages is er sprake van een overlap van bijna tien procent (mist zowel in de buurt als in de stad uitgaansmogelijkheden).
- De behoefte aan uitgaansmogelijkheden in de *stad* is relatief groot bij de 15-17-jarigen; 28% van hen mist bepaalde uitgaansmogelijkheden in de stad (zie tabellenboek).
- De behoefte aan uitgaansmogelijkheden in de *buurt* is relatief wat groter in de *aanpak- en attentiewijken, met uitzondering van die in Lindenholt* (zie tabellenboek).

9.4 Leeftijdsgrenzen voor alcoholverkoop

Aan jongeren beneden de 16 jaar mag geen alcohol verkocht worden en aan jongeren beneden de 18 jaar geen sterke drank. Uit landelijk onderzoek is echter bekend dat jongeren beneden de 16 jaar in horecagelegenheden en levensmiddelenzaken gemakkelijk alcohol kunnen kopen. De slaagkans voor het kopen van alcohol in horecagelegenheden bij jongeren die nog niet de vereiste leeftijd hebben ligt boven de 95% (Monitoring alcoholverstrekking aan jongeren, Bureau IntraVal, 2003).

10 Sport

In de Beleidsnota Sport 2002-2006 staat onder meer de doelstelling dat de sportdeelname omhoog moet. In dat verband is in 2003 voor het eerst uitgebreid onderzoek verricht naar de sportdeelname onder Nijmegenaren. Bij volwassenen is dat gedaan als onderdeel van de Stadspelling en bij de jeugd via de Jeugdmonitor.

10.1 Algemene sportdeelnamecijfers

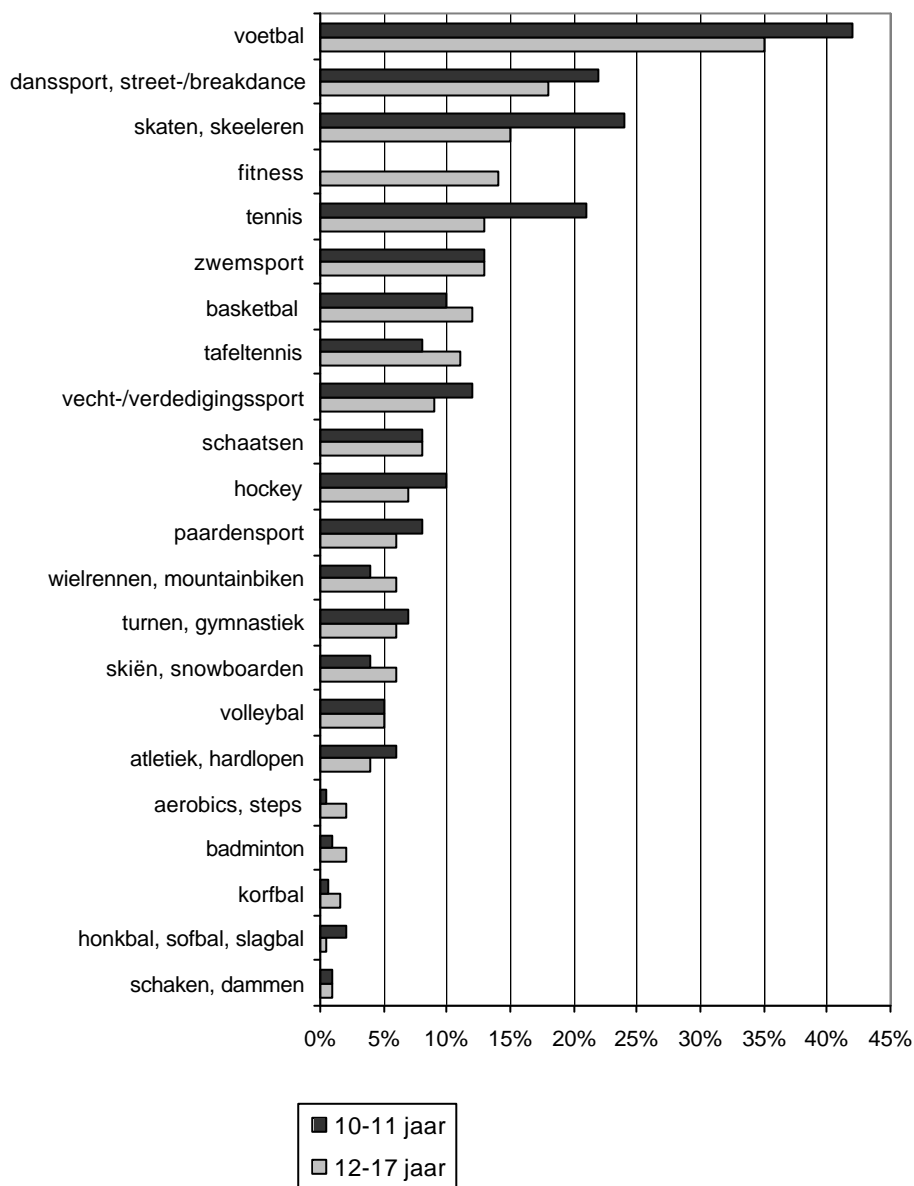
Tabel 36: sportdeelname (in %)

	10-11		12-17		18+	
	1999	2003	1999	2003	2001	2003
sport wekelijks	88	81	73	70	49	49
sport minder dan 1 keer per week	-	9	-	9	7	8
<i>sport niet</i>	-	10	-	21	44	43
lid van sportclub	67	69	55	51	-	26
geen lid van een club, maar sport wel wekelijks	22	13	19	20	-	-

- Een ruime meerderheid van de jongeren doet aan sport (81% van de 10-11-jarigen en 70% van de 12-17-jarigen); 69% van de 10-11-jarigen en 51% van de 12-17-jarigen doet dat onder meer in clubverband. De vergelijking met 1999 wijst op een lichte daling van de sportdeelname bij de jeugd, maar de verschillen met 1999 zijn niet significant.
Landelijk onderzoek uit 1999 liet een wat groter aandeel sportclubleden dan in Nijmegen zien: circa 60% van de 12-17-jarigen sportte in clubverband, maar de belangstelling voor trainings- en competitiedeelname was aan het dalen, evenals de gemiddelde tijdsinvestering in sport (AVO, SCP 1999).
- Bij de jongeren is het aandeel *sporters* een stuk groter dan bij de volwassenen.
- Bij de 12-17-jarigen is het aandeel *niet-sporters* groter dan bij de 10-11-jarigen (21 respectievelijk 10%).
- Meisjes sporten minder dan jongens (zie tabellenboek). Relatief groot is het aandeel niet-sporters bij de *15-17-jarige meisjes* (31% tegenover 21% van alle 12-17-jarigen). De 15-17-jarige meisjes zijn ook minder vaak lid van een sportclub (37% tegenover 51% van alle 12-17-jarigen).
- Ook *vmbo-/mbo-ers* en *niet-westerse allochtonen jongeren* doen minder aan sport (zie tabellenboek); 29% van de vmbo-/mbo-ers en 31% van de niet-westerse allochtone jongeren sport niet (tegenover 21% van alle 12-17-jarigen). En 61% respectievelijk 63% is *geen* lid van een sportclub (tegenover 49% van alle 12-17-jarigen).
Hierbij aansluitend zien we in de *aanpak- en attentiewijken* een relatief groot aandeel niet-sportende 12-17-jarigen (22 à 29% tegenover 17% in de andere wijken) en een relatief klein aandeel sportclubleden (37 à 49% tegenover 61% in de andere wijken). Met name in *Dukenburg* wordt er door de jeugd minder gesport (zie tabellenboek).

10.2 Meest beoefende sporten

Figuur 21: welke sporten beoefenen de jongeren? (in %)

- Sporten die door relatief veel jongeren beoefend worden zijn: voetbal, danssport, skaten/skeeleren en tennis.
- Opvallend is dat fitness - de populairste sport bij de volwassen Nijmegenaren - ook bij de 12-17-jarigen hoog scoort.
- Er zijn duidelijk verschillen naar *geslacht*, en ook wel naar *leeftijd*, als het gaat om welke sporten jongeren beoefenen. Jongens doen veel aan voetbal, gevolgd door

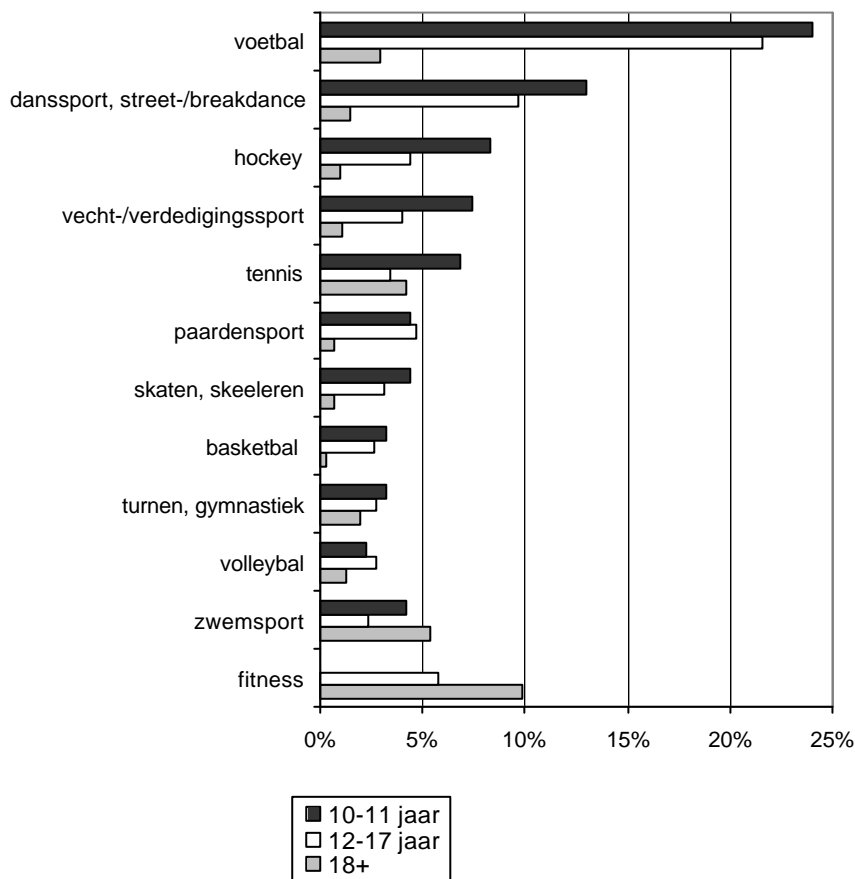

skaten/skeelers, tennis, basketbal, zwemmen, vecht- en verdedigingssport en tafeltennis. En de 15-17-jarige jongens doen veel aan fitness. Meisjes doen veel aan danssport (inclusief street- en breakdance), gevolgd door skaten/skeelers, tennis, zwemmen, paardensport, gymnastiek/turnen en voetbal. En van de 15-17-jarigen meisjes doet 17% aan fitness (zie tabellenboek).

- Ook zijn er verschillen naar *opleiding en etniciteit*. Havo-/vwo-ers en autochtone jongeren doen relatief veel aan skaten/skeelers, tennis, hockey, paardensport en atletiek/hardlopen. Niet-westerse allochtone jongeren doen relatief veel aan basketbal en vecht- en verdedigingssport. Hierbij aansluitend zien we ook verschillen tussen deelgebieden. De grootste verschillen zijn dat in de *aanpak- en attentiewijken* meer aan vecht- en verdedigingssport wordt gedaan en dat in de andere wijken relatief veel aan tennis en hockey wordt gedaan (zie tabellenboek).

Veel jeugdigen beoefenen meer dan 1 sport. Gevraagd is welke sport men het vaakst beoefent.

Figuur 22: de vaakst beoefende sporten (in %)

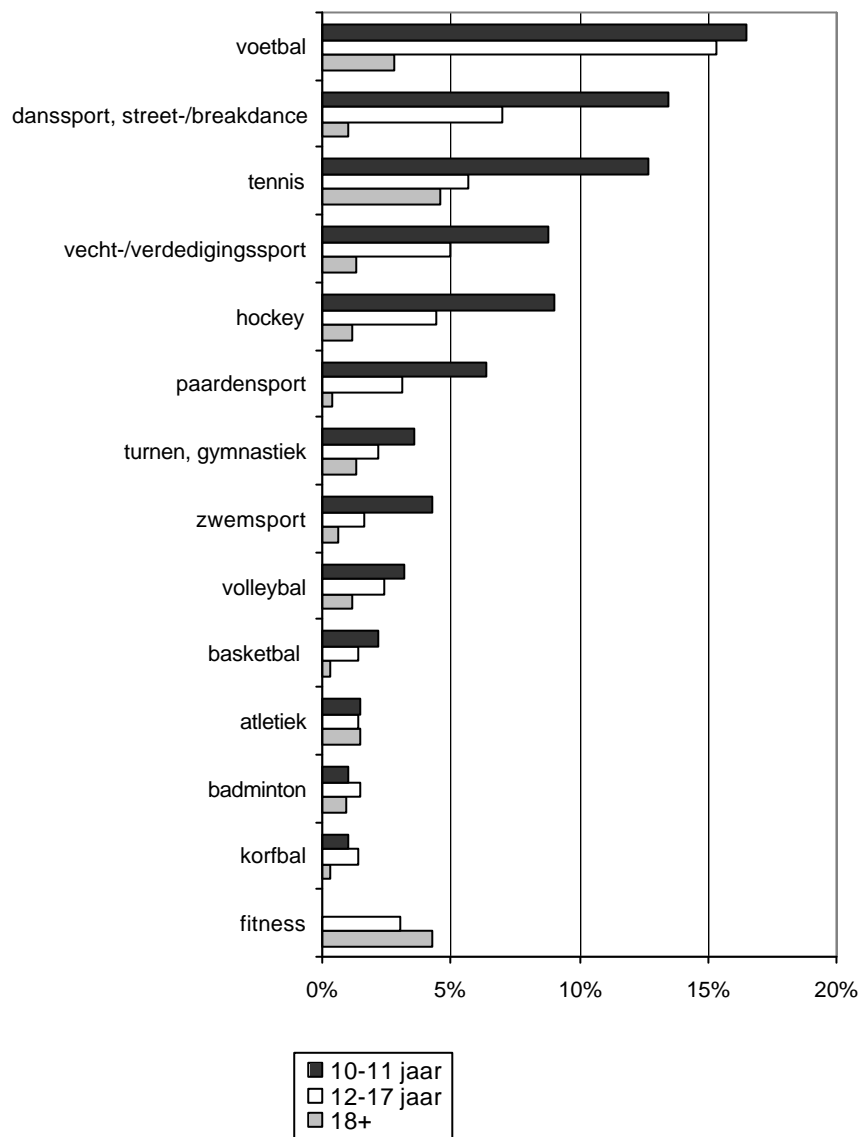

- Ten opzichte van de vorige figuur over *alle* beoefende sporten vallen in de lijst voor *de vaakst beoefende sporten* de hoge posities van hockey en vecht- en verdedigingssport op.

- Enkele andere sporten staan niet in de figuur, maar zijn bij volwassenen veel populairder dan bij jongeren: wandelen, fietsen en aerobics/steps.

10.3 Sporten in clubverband

Figuur 23: de sporten die jongeren/volwassenen in clubverband beoefenen (in %)

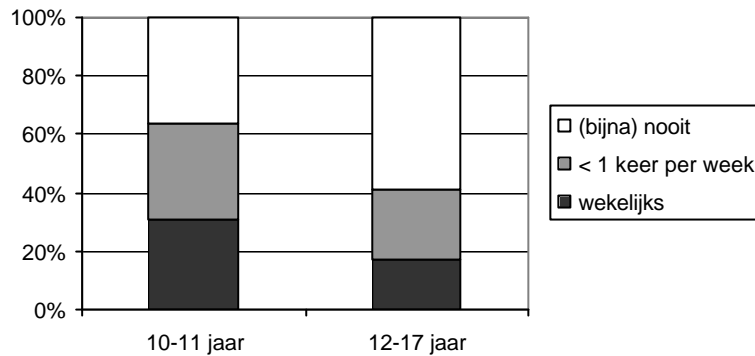

- De populairste verenigingssporten bij de jongeren zijn voetbal, danssport, tennis, vecht- en verdedigingssport en hockey. Bij de volwassenen staan tennis en fitness bovenaan, gevolgd door voetbal.

10.4 Sporten op speelplekken in de buurt

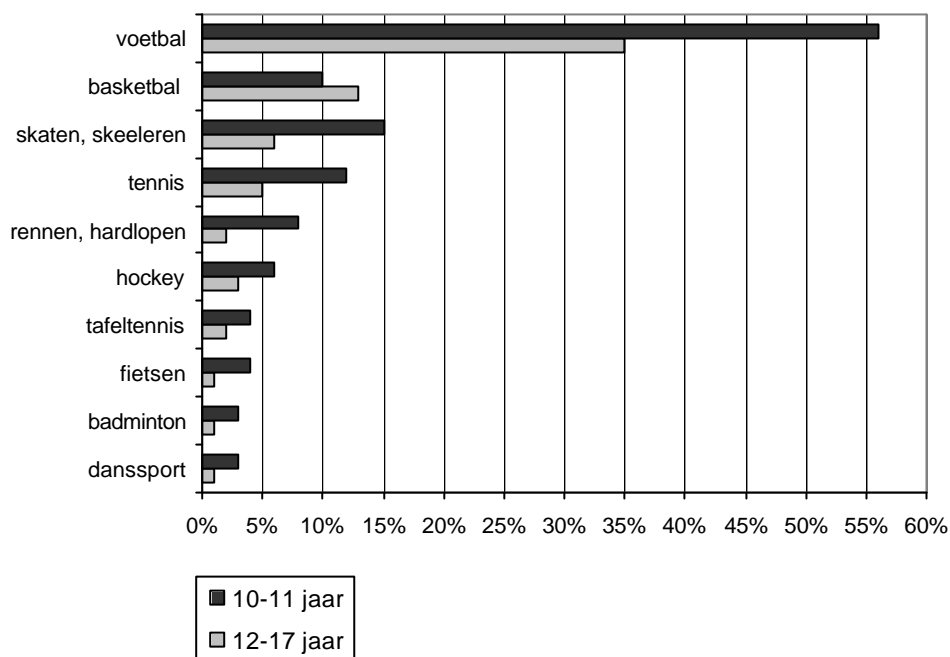
In het hoofdstuk over de buurt is aangegeven dat een meerderheid van de jongeren die speelplekken bezoeken er komen sporten. Bij het vraagblok over sport is doorgevraagd op het sporten op speelplekken in de buurt.

Figuur 24: hoe vaak sporten jongeren op sportveldjes of -pleintjes in de buurt? (in %)

- Ruim zestig procent van de 10-11-jarigen en circa veertig procent van de 12-17-jarigen sport op veldjes of pleintjes in de woonbuurt; 31% van de 10-11-jarigen en 17% van de 12-17-jarigen doet dat wekelijks. Bij de 10-11-jarigen wordt er zowel door jongens als door meisjes op speelplekken gesport. Maar vanaf de 12 jaar zijn het vooral jongens, die wekelijks op speelplekken sporten (34% van de 12-14-jarige jongens tegenover 9% van de 12-14-jarige meisjes en 21% van de 15-17-jarige jongens tegenover 3% van de 15-17-jarige meisjes) (zie tabellenboek).
- In de *aanpak- en attentiewijken* is het aandeel 12-17-jarigen, dat wekelijks op speelplekken sport, iets groter dan in de andere wijken (zie tabellenboek).

Figuur 25: welke sporten beoefenen jongeren op sport- en speelplekken? (in % van alle jongeren)

- Veel jongeren voetballen op veldjes of pleintjes in de woonbuurt. Van de overige sporten scoren basketbal, skaten/skeeleren en tennis relatief hoog.

10.5 Sportbehoefte algemeen

Tabel 37: aandeel jongeren dat meer zou willen sporten (in %)

	10-11	12-17	18+
sport wekelijks en zou zeker meer willen gaan sporten	27	25	18
sport niet wekelijks en zou zeker meer willen gaan sporten	2	3	4
sport (bijna) nooit, maar zou zeker meer willen sporten	8	8	12
subtotaal zou zeker meer willen gaan sporten	37	37	34
sport wekelijks en zou misschien willen gaan sporten	36	22	6
sport niet wekelijks en zou misschien meer willen gaan sporten	3	2	1
sport (bijna) nooit, maar zou misschien meer willen sporten	4	7	5
subtotaal zou misschien meer willen gaan sporten	43	31	12
totaal zou (misschien) meer willen gaan sporten	79	68	47

- Er is een behoorlijke groep jongeren, die al wel sport maar dat nog meer zou willen doen. Maar er zijn ook jongeren, die (bijna) niet sporten en met sporten zouden willen beginnen; 8% van de 10-11-jarigen en eveneens 8% van de 12-17-jarigen zou "zeker" met sporten willen beginnen.
- Het aandeel jongeren, dat "zeker" meer zou willen sporten, verschilt niet veel van het aandeel volwassenen, dat "zeker" meer zou willen sporten. Wel zijn er naar verhouding veel meer jongeren, die "misschien" meer willen gaan sporten. Hier hoort wel de opmerking bij dat jongeren al duidelijk meer sporten dan volwassenen.

- Het aandeel dat niet sport, maar (misschien) met sporten wil beginnen is relatief groot bij *12-17-jarige meisjes*, 1 op de 4 à 5 meisjes sport nu (bijna) niet, maar zou daar (misschien) mee willen beginnen (zie tabellenboek). Ook *allochtone jongeren* en *jongeren in de aanpak en attentiewijken* (met uitzondering van die in Lindenholt) hebben relatief vaak belangstelling om met sporten te beginnen.

10.6 Sportbelemmeringen

Gevraagd is wat de jongeren weerhoudt om meer te gaan sporten. Bij het overzicht van de antwoorden is onderscheid gemaakt tussen de niet-sporters (sport nooit of bijna nooit) en de wel-sporters.

Tabel 38: wat weerhoudt jongeren ervan om meer te gaan sporten? (in % van de jongeren die (misschien) meer zouden willen sporten)

	10-11		12-17	
	niet-sporters	wel-sporters	niet-sporters	wel-sporters
niets	40	34	23	22
geen tijd	3	33	35	54
aanbod te ver van huis	14	14	4	4
ouders kunnen het niet betalen	26	8	11	8
geen leuke verenigingen	7	4	10	5
geen zin in deelname aan competitie	2	5	11	5
weet (nog) niet wat ik een leuke sport vind	6	2	0	0
blessures, slechte gezondheid	0	1	8	2

- Voor een deel van de jongeren blijken er geen belemmeringen te zijn om meer te gaan sporten. Bij de 10-11-jarigen geldt dat voor een relatief grote groep.
- De belangrijkste sportbelemmeringen voor de niet-sporters zijn "ouders kunnen het niet betalen" en "te ver van huis" bij de 10-11-jarigen en "geen tijd" bij de 12-17-jarigen. De meest genoemde sportbelemmering bij de wel-sporters is "geen tijd".
- In de *aanpak en attentiewijken* (met uitzondering van die in *Nieuw-West en Zuidrand*) geldt voor circa 1 op de 10 12-17-jarigen dat ze meer willen sporten, maar dat de ouders het niet kunnen betalen. In de andere wijken geldt dat voor circa 1 op de 25 12-17-jarigen (zie tabellenboek). Ook door *vmbo-/mbo-ers* zijn de kosten relatief vaak als een sportbelemmering genoemd.

10.7 Sportbehoefte nader uitgewerkt

Tabel 39: welke sport zou men het liefst meer willen gaan doen? (in % van de jongeren die (misschien) meer zouden willen sporten)

	10-11		12-17	
	niet-sporters	wel-sporters	niet-sporters	wel-sporters
voetbal	20	18	9	19
tennis	11	10	7	8
danssport, street-/breakdance	16	7	12	12
basketbal	10	5	7	6
vecht-/verdedigingssport	7	5	9	8
zwemsport	4	5	10	3
paardensport	5	5	1	5
hockey	4	5	1	2
turnen, gymnastiek	3	4	2	2
atletiek	4	3	2	2
volleybal	3	1	3	3
skaten, skeeleren	0	5	0	3
schaatsen	0	4	1	1
tafeltennis	0	4	0	1
fitness	0	0	22	13

- Jongeren, die meer zouden willen sporten, denken daarbij vaak aan relatief populaire sporten zoals voetbal, tennis en danssport.
- Opvallend is de belangstelling bij 12-17-jarigen om aan fitness te gaan doen, met name bij de niet-sporters binnen deze leeftijdsgroep.
- Kijken we naar de behoeften van niet-sporters in de verschillende deelgebieden, dan valt op dat jongeren in *aanpak- en attentiegebieden* relatief vaak zouden willen gaan basketballen en voetballen.
- Niet in de tabel opgenomen is de volgende informatie: volwassenen, die meer willen gaan sporten, denken daarbij relatief vaak aan fitness, zwemmen, tennis, hardlopen, fietsen, veldvoetbal en aerobics/steps.

Bij de 12-17-jarigen is doorgevraagd of er ook een tweede en derde sport is, die men meer zou willen doen. De onderstaande tabel geeft een totaaloverzicht van de sporten die 12-17-jarigen vaker zouden willen doen (1^e, 2^e en 3^e keuze).

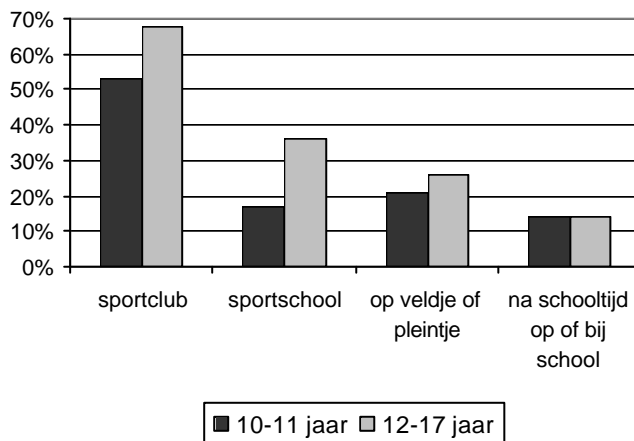
Tabel 40: welke sporten (1^e, 2^e en 3^e keuze) zouden de 12-17-jarigen meer willen gaan doen? (in % van de jongeren die (misschien) meer zouden willen sporten)

	niet-sporters	wel-sporters
voetbal	18	32
fitness	34	22
danssport, street-/breakdance	25	19
tennis	15	18
vecht-/verdedigingssport	15	17
basketbal	13	14
zwemsport	17	8
volleybal	8	6
paardensport	4	7
hockey	3	6

- Bij de niet-sportende 12-17-jarigen is er een behoorlijke belangstelling voor fitness, en danssport.

Gevraagd is op welke plek men de sporten, waar men belangstelling voor heeft, zou willen beoefenen: bij een sportclub, bij een sportschool, na schooltijd op of bij school, op een veldje of pleintje in de buurt of ergens anders.

Figuur 26: waar zou men de sport(en) die men meer zou willen doen willen beoefenen? (in % van de jongeren die (misschien) meer zouden willen sporten)

Opmerking bij de figuur: bij de 10-11-jarigen is gevraagd naar één sport die men vaker zou willen doen, bij de 12-17-jarigen naar drie sporten.

- De jongeren, die meer zouden willen sporten, denken in de eerste plaats aan sporten bij een vereniging, in de tweede plaats aan sporten bij een sportschool en op veldjes en pleintjes en in de derde plaats aan sporten op of bij school.
- Dat de personen, die belangstelling hebben om meer te gaan sporten, minder vaak aan sporten op of bij school denken, wil niet zeggen dat daar weinig belangstelling

voor is. Een in 2003 uitgevoerd onderzoek onder kinderen op Open Wijk Scholen liet zien, dat veel van die kinderen - ook de kinderen die weinig of niet aan sport doen - belangstelling voor naschoolse sportactiviteiten hebben.

Hieronder staat een meer gedetailleerd overzicht van waar jongeren meer zouden willen gaan sporten, waarbij onderscheid gemaakt is tussen a. de jongeren die al wel sporten en de jongeren die dat niet doen en b. "zeker" meer willen gaan sporten of "misschien" meer willen gaan sporten. De percentages hebben betrekking op alle 10-11-jarigen en alle 12-17-jarigen (en niet alleen de jongeren die meer willen gaan sporten). Zo zien we dat 3% van alle 10-11-jarigen nu niet sport, dat zeker wel wil gaan doen en daarbij onder meer aan het sporten bij *sportclubs* denkt.

Tabel 41: waar willen jongeren meer gaan sporten (in % van alle jongeren)

	10-11		12-17	
	niet-sporters	wel-sporters	niet-sporters	wel-sporters
wil <i>zeker</i> meer gaan sporten	8	29	8	28
wil <i>zeker</i> meer sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten bij een sportclub	3	17	6	20
wil <i>zeker</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten bij een sportschool	1	6	4	10
wil <i>zeker</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten op een veldje of pleintje in de buurt	2	6	1	10
wil <i>zeker</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten op of bij school	1	4	1	5
wil <i>misschien</i> meer gaan sporten	4	39	7	24
wil <i>misschien</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten bij een sportclub	2	20	4	17
wil <i>misschien</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten bij een sportschool	1	5	3	7
wil <i>misschien</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten op een veldje of pleintje in de buurt	1	8	1	6
wil <i>misschien</i> meer gaan sporten en denkt daarbij onder meer aan sporten op of bij school	1	5	1	3

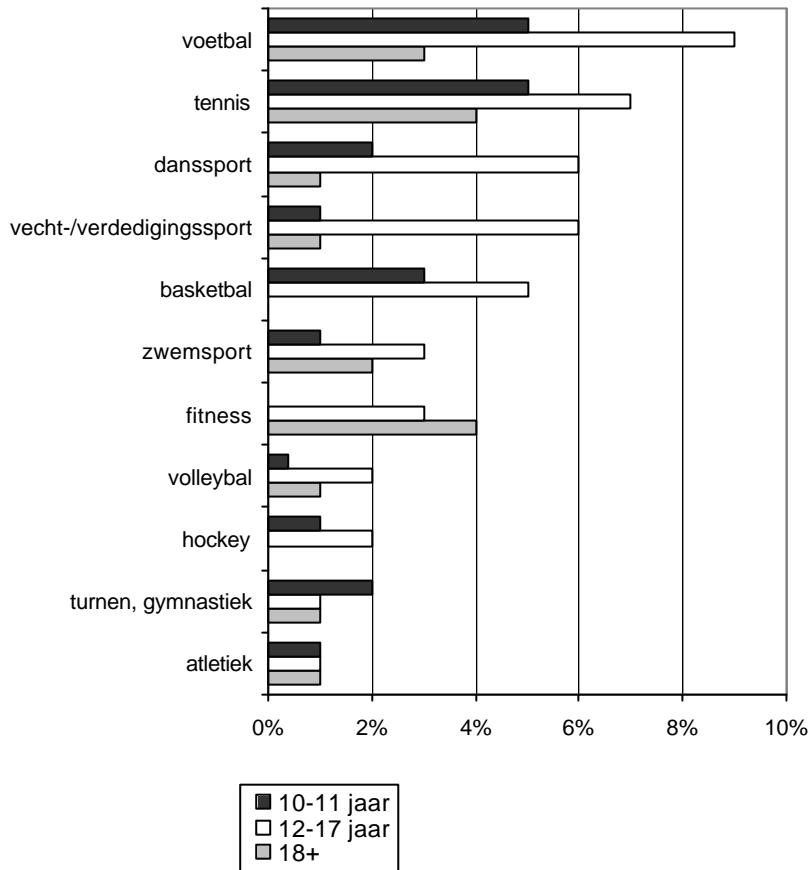
- Zowel de niet-sporters als de wel-sporters, denken bij het meer willen gaan sporten in de eerste plaats aan sporten bij sportclubs.
- Nagegaan is op er op dit punt verschillen tussen de deelgebieden zijn. Dat blijkt niet het geval. Zowel de niet-sporters in de *aanpak- en attentiewijken* als de niet-sporters in de andere wijken denken bij het willen gaan sporten iets meer aan sporten bij sportclubs dan aan sporten bij sportscholen.
-

Per sport is berekend welk aandeel jongeren lid wil worden van een club⁸.

⁸ Niet meegerekend zijn de jongeren, die voor een bepaalde sport al bij een sportclub zitten en in het clubverband meer aan die sport willen gaan doen.

Figuur 27: aandeel dat mogelijk lid zou willen worden van een sportclub, per sport (in % van alle jongeren)

- De meeste belangstelling voor verenigingslidmaatschap zien we bij de sporten met al veel verenigingsleden: voetbal en tennis.
- Vergelijken we de bovenstaande figuur met de eerdere figuur over het sportclublidmaatschap, dan valt de positie van *basketbal* op: het aandeel met belangstelling voor basketbalclubs is groter dan het aandeel dat er nu lid van is.

10.8 Behoefte aan extra sportmogelijkheden

Gevraagd is: "Mis jij in Nijmegen of in je buurt iets als het gaat om mogelijkheden om te kunnen sporten?"

Van de 10-11-jarigen mist 39% sportmogelijkheden en van de 12-17-jarigen 30%. Bij de volwassenen is dit aandeel veel kleiner (7%).

In de aanpak- en attentiewijken (met uitzondering van die in Lindenholt) mist een relatief wat groter aandeel 12-17-jarigen sportmogelijkheden (33 à 38% tegenover 26% in de andere wijken; zie tabellenboek).

Tabel 42: aandeel jongeren dat sportmogelijkheden in de buurt en/of de stad mist (in %)

	10-11		12-17	
	niet-sporters	wel-sporters	niet-sporters	wel-sporters
mist sportmogelijkheden in de buurt	28	36	19	29
mist sportmogelijkheden in de stad	8	14	6	13
<i>totaal mist sportmogelijkheden in de buurt en/of de stad</i>	<i>28</i>	<i>41</i>	<i>20</i>	<i>33</i>
<i>In de buurt missen jongeren onder meer:</i>				
trapveld, goals	0	5,7	1,8	9,2
speelveld, speelplek	7,6	5,6	0	0
verhard veld, pleintje	1,5	2,6	1,4	3,2
sportclubs, sportmogelijkheden (niet nader gespecificeerd)	3,2	1,1	8,1	6,3
sportscholen, fitnesscentra	5,4	0,7	3,6	2,6
skatevoorziening	0	4,5	0,5	3,3
basketbalveld	2,7	0,6	0,6	0,7
tennisbaan, tennismuur	0	2,1	0	0,6
<i>In de stad missen jongeren onder meer:</i>				
skatevoorziening	0	3,5	0,2	2,2
grasveld, voetbalveld	0	1,1	0	1,3
speelveld, speelplek, speeltuin	6,1	1,7	0	0
fitness voor kinderen	0	0	1,4	0,3
baan om te skiën, snowboarden	0	0,8	0,9	0,5
sportscholen	0	0	1,5	0,3
sporthallen	0	0	0,8	2,1
zwembad	0	0,7	0,5	1,1

- De *sportende* jongeren missen vaker bepaalde sportmogelijkheden dan de *niet-sportende* jongeren.
- De *sportende* jongeren missen relatief vaak plekken om te kunnen voetballen en skatevoorzieningen, de *niet-sportende* jongeren missen relatief vaak sportscholen.

11 Cultuur

Het Actieprogramma Cultuurbereik richt zich onder meer op een grotere cultuurdeelname bij jongeren. In dat verband is er bij het in 2002 gehouden *bevolkingsonderzoek cultuurparticipatie* een extra grote steekproef getrokken uit de oudere jeugd van 16 t/m 24 jaar. Alle soorten culturele activiteiten overziend, bleek er bij deze groep geen sprake van een achterblijvende cultuurdeelname, ook niet bij de niet-studenten onder hen. Wel is er in deze leeftijdsgroep relatief minder belangstelling voor meer traditionele vormen van kunst (klassieke muziek, kooruitvoeringen, opera/operette). Via de Jeugdmonitor hebben we nu ook de cultuurdeelname van de jongere jeugd in beeld gebracht.

11.1 Algemene cultuurdeelnamecijfers

Tabel 43: cultuurdeelname (in %)

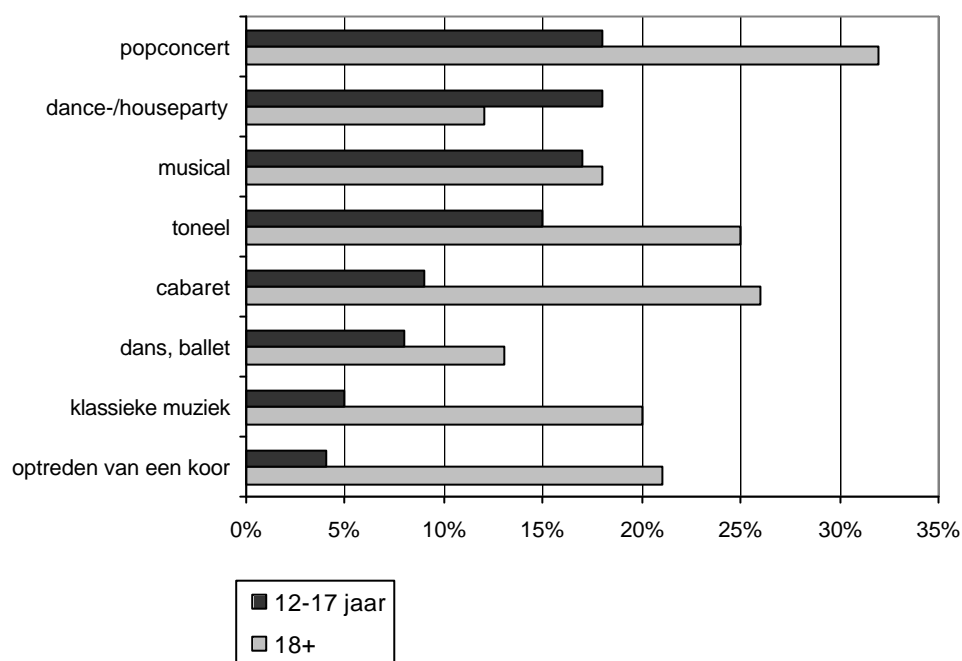
	10-11		12-17		18+
	1999	2003	1999	2003	2002
in afgelopen twaalf maanden naar de film geweest, in en buiten Nijmegen	-	-	-	82	69
in afgelopen twaalf maanden naar een culturele voorstelling geweest, in en buiten Nijmegen (exclusief filmvoorstellingen)	-	-	-	56	72
in de vrije tijd bezig met kunstzinnige activiteiten	-	79	-	83	62
volgt buiten schooltijd lessen voor kunstzinnige vorming	-	32	-	14	-
houdt zich meer keer per week in de vrije tijd bezig met boeken lezen	62	59	36	29	-
maakt gebruik van de bibliotheek	-	92	-	85	53

- In vergelijking met de volwassenen bezoekt een relatief groot aandeel jongeren filmvoorstellingen en bezoekt een relatief klein aandeel jongeren andere culturele voorstellingen.
- Het percentage jongeren dat zich in de vrije tijd bezig met kunstzinnige activiteiten bezighoudt is hoger dan bij de volwassenen.
- Ten opzichte van 1999 is het aandeel jongeren, dat meer keer per week in de vrije tijd boeken leest, significant afgenomen.
- Veel jongeren maken gebruik van de bibliotheek (92% van de 10-11-jarigen en 85% van de 12-17-jarigen). Bij de volwassenen geldt dat voor ruim de helft.
- Er zijn diverse verschillen naar *leeftijd en geslacht*. Tot de 15-17-jarige meisjes behoren relatief veel bezoekers van culturele voorstellingen. Relatief veel meisjes houden zich in de vrije tijd bezig met kunstzinnige activiteiten en nemen deel aan kunsteducatie. Met het toenemen van de leeftijd, daalt het aandeel jongeren dat kunstzinnige vorming volgt en daalt het aandeel lezers. Vooral bij de 15-17-jarige jongens zien we een klein aandeel lezers; 12% van hen leest meer keer per week in de vrije tijd boeken (tegenover 29% van alle 12-17-jarigen) (zie tabellenboek).
- Ook zijn er duidelijke verschillen naar *opleiding en etniciteit*. Van de vmbo-/mbo-ers en de allochtone jongeren bezoekt een kleiner aandeel culturele voorstellingen en volgt een kleiner aandeel kunstzinnige vorming. Bij vmbo-/mbo-ers zien we verder

een kleiner aandeel lezers en bibliotheekgebruikers. Hierbij aansluitend blijft de cultuurdeelname in de *aanpak- en attentiewijken* achter bij die in de andere wijken. In de aanpak- en attentiewijken bezoeken minder jongeren culturele voorstellingen, zitten minder jongeren op kunstzinnige vorming en lezen minder jongeren in hun vrije tijd boeken (zie tabellenboek).

11.2 Bezoek aan culturele voorstellingen

Figuur 28: bezoek aan culturele voorstellingen in afgelopen 12 maanden, in en buiten Nijmegen (in %)

Opmerking bij de figuur: bij de volwassenen is popconcerten inclusief wereldmuziekconcerten.

- Voor veel soorten voorstellingen geldt dat het aandeel bezoekende jongeren kleiner is dan het aandeel bezoekende volwassenen. Dat geldt met name voor klassieke muziek, kooroptredens en cabaret, maar ook voor popmuziek.

Van de 12-17-jarigen zou 59% eigenlijk vaker naar culturele voorstellingen willen gaan. De meest genoemde belemmeringen hiervoor zijn:

- te duur (54% van de jongeren, die eigenlijk vaker zouden willen gaan);
- geen tijd (36%);
- geen leuke voorstellingen (16%).

11.3 Bekendheid van en bezoek aan culturele instellingen

Tabel 44: bekendheid van en bezoek aan Nijmeegse culturele instellingen (in %)

	instelling onbekend bij (in %)	instelling in afgelopen 12 maanden bezocht door (in %)	
		12-17	18+
<i>film</i>			
bioscoop Carolus	4	76	38
bioscoop Calypso	4	75	40
bioscoop Centrum	8	56	34
LUX (plus Cinemarienburg)	14	37	46
<i>muziek</i>			
the Matrixx	2	36	-
Doornroosje	14	18	14
De Vereeniging	21	13	36
<i>theater</i>			
Stadsschouwburg	10	21	31
Het Steigertheater	35	9	10
Het Badhuis (jeugdtheatergezelschap Kwatta)	38	4	-
<i>musea</i>			
Museum Het Valkhof	6	37	33
Natuurmuseum	25	8	-
Stratemakerstoren	31	5	7
Velorama	32	4	8
<i>kunsteducatie/theater</i>			
De Lindenberg	10	27	23

- De grote bekendheid van the Matrixx valt op. Relatief het minst bekend zijn Het Badhuis (met daarin jeugdtheatergezelschap Kwatta), het Steigertheater, Velorama en de Stratemakerstoren.
- De commerciële bioscopen worden relatief meer door jongeren bezocht en LUX relatief meer door volwassenen.
- In vergelijking met de volwassenen bezoeken de jongeren relatief weinig de Keizer Karel Podia (Stadsschouwburg en Vereeniging).

Voor de gesubsidieerde podia en Museum Het Valkhof is nagegaan of er verschillen in het aandeel bezoekers naar *deelgroep en deelgebied* zijn (zie tabellenboek):

- 15-17-jarigen bezoeken meer dan 12-14-jarigen het Steigertheater, De Vereeniging en Doornroosje; tot de 12-14-jarigen behoren relatief veel bezoekers van Museum Het Valkhof.
  - Voor de meeste podia en het museum geldt dat het aandeel bezoekers bij de jonge allochtonen kleiner is dan bij de jonge autochtonen. Een uitzondering is Doornroosje, dat juist relatief veel jonge allochtonen trekt.
- Voor alle podia, met uitzondering van Doornroosje, en het museum geldt dat het aandeel bezoekers onder de havo- en vwo-ers veel groter is dan onder de vmbo- en mbo-ers.

Hierbij aansluitend zien we dat het podia- en museumbezoek bij jongeren in de *aanpak- en attentiewijken* duidelijk lager is dan bij jongeren in de andere wijken.

11.4 Deelname aan kunstzinnige activiteiten en kunstzinnige vorming

Tabel 45: wat voor kunstzinnige activiteiten doet men in de vrije tijd? (in %)

	10-11	12-17		18+
	wel eens	wel eens	vaak	1 keer per maand of meer
muziekinstrument bespelen	27	29	13	15
dans, ballet, jazzballet, breakdance, streetdance	31	25	12	8
tekenen, schilderen, grafisch werk	43	44	10	13
websites ontwerpen	-	26	8	2
zingen, koor	12	18	7	11
muziek maken op de computer	-	32	7	2
fotografie, film, video (geen vakantiefoto's of -filmpjes)	-	27	7	10
verhalen of gedichten schrijven	-	23	5	5
toneel	10	15	4	2
kleien, sieraden maken, beeldhouwen, potten bakken	15	16	2	3
werken met textiel (textiele werkvormen, wandkleden maken, weven	-	8	2	7

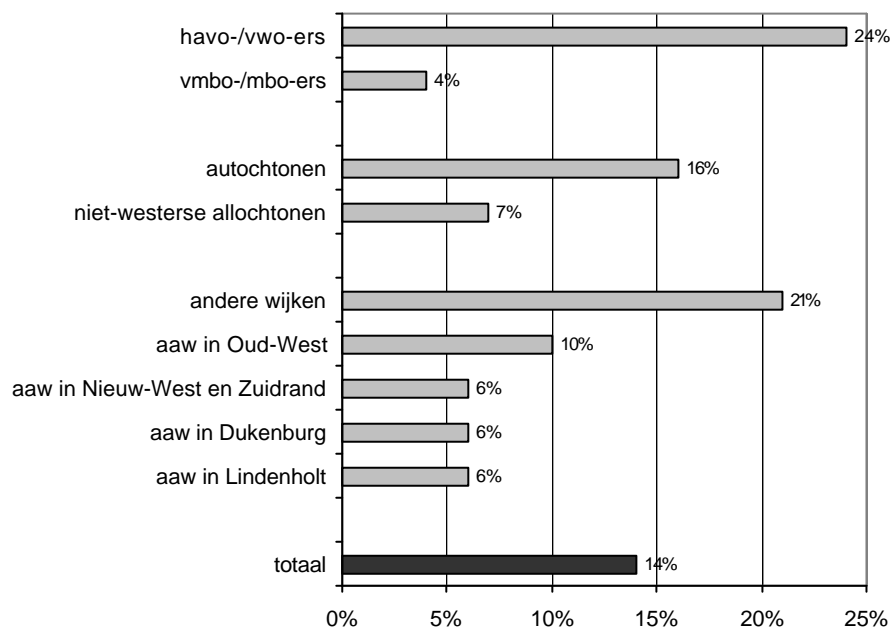
- Kijken we naar de percentages in de bovenstaande tabel voor het "wel eens" beoefenen van kunstzinnige activiteiten, dan zijn er grote verschillen. Zo wordt er bijvoorbeeld door een grotere groep getekend dan gezongen. Kijken we echter naar de "vaak" beoefende activiteiten (voor de 12-17-jarigen), dan valt op dat de verschillen veel kleiner zijn. Zo is het aandeel 12-17-jarigen, dat vaak tekent, iets groter dan het aandeel 12-17-jarigen, dat vaak zingt.
- De meest opvallende verschillen met de volwassenen zijn dat jongeren vaker op de computer bezig zijn met websites ontwerpen en muziek maken en dat volwassenen meer met textiel werken.
- In het hoofdstuk over sport is opgemerkt dat danssport (inclusief street- en breakdance) bij meisjes de populairste sport is. Bij de vraag over de deelname aan verschillende soorten kunstzinnige activiteiten geeft circa de helft van *meisjes* aan in de vrije tijd soms of vaak met dans bezig te zijn (tegenover 8% van de jongens). Behalve bij dans zien we ook bij andere kunstzinnige activiteiten duidelijke verschillen naar geslacht; meisjes houden zich vaker bezig met zingen, toneel, verhalen of gedichten schrijven, textiele werkvormen en kleien, sieraden maken, beeldhouwen en dergelijke. Jongens houden zich vaker bezig met websites ontwerpen en muziek maken op de computer (zie tabellenboek).
- Van de *vmbo-/mbo-ers* houdt een relatief klein aandeel zich in de vrije tijd bezig met dans, toneel, beeldende kunst en verhalen of gedichten schrijven (zie tabellenboek).
- *Allochtone jongeren* zijn relatief wat meer dan autochtone jongeren bezig met zingen en verhalen of gedichten schrijven (zie tabellenboek).
- De jongeren in de *aanpak- en attentiewijken* zijn relatief meer bezig met zingen, muziek maken op de computer en websites ontwerpen en zijn relatief minder bezig met muziekinstrumenten bespelen en toneel (zie tabellenboek).

Tabel 46: deelname aan kunsteducatie buiten schooltijd (in %)

	10-11	12-17	18+
volgt les bij De Lindenberg	19	8	4
volgt ergens anders les	16	8	-
subtotaal volgt les bij De Lindenberg en/of ergens anders	32	14	8
muziek	20	9	-
dans	8	3	-
theater	5	2	-
anders	3	1	-

- 10-11-jarigen nemen buiten school meer deel aan kunstzinnige vorming dan 12-17-jarigen.
- Vooral les in het spelen van muziekinstrumenten is populair.

Figuur 29: percentage dat buiten schooltijd kunstzinnige vorming volgt, naar opleiding, etniciteit en gebied

- *Vmbo-/mbo-ers en allochtone jongere* volgen veel minder vaak kunstzinnige vorming. Daarbij aansluitend zie we een duidelijk lagere deelname aan kunsteducatie in de *aanpak- en attentiewijken*.
- Eerder is al opgemerkt dat meisjes vaker dan jongens aan kunsteducatie deelnemen (zie tabellenboek).

11.5 Gebruik bibliotheek

Op verzoek van de Openbare Bibliotheek Nijmegen is bij de 10-11-jarigen op een wat andere manier naar het gebruik van de bibliotheek gevraagd dan bij de 12-17-jarigen. Dat verklaard de streepjes in de onderstaande tabel.

Tabel 47: boeken lezen en bibliotheekgebruik (in %)

	10-11	12-17
<i>Leest in de vrije tijd wel eens een boek</i>	91	69
<i>Frequentie waarmee men in de vrije tijd boeken leest:</i>		
> 1 keer per week	59	29
1 keer per week	4	5
< 1 keer per week	27	34
(bijna) nooit	9	31
<i>Aandeel bibliotheekleden</i>	85	75
<i>Is bibliotheeklid en gaat naar bibliotheek:</i>		
om boeken te lenen om lekker te lezen	73	-
om boeken te lenen over interessante onderwerpen	35	-
om leesboeken te lenen voor in de vrije tijd	-	52
om boeken te lenen om een werkstuk te maken	61	-
om boeken te lenen voor school	-	51
om informatie over iets te zoeken	-	30
om CD's te lenen	-	16
om CD-roms te lenen	19	13
om (muziek-)DVD's te lenen	-	6
om tijdschriften te lezen	11	7
om te internetten	8	7
om iets op te zoeken op de gratis sites van de bibliotheek	-	3
om andere kinderen/jongeren te ontmoeten	2	2
<i>Is geen bibliotheeklid, maar gaat er toch wel eens naar toe:</i>	7	10
om iets op te zoeken op de gratis sites van de bibliotheek	-	< 1
om ergens informatie over op te zoeken	5	9
om te internetten	< 1	2
om tijdschriften te lezen	2	< 1
om andere kinderen/jongeren te ontmoeten	< 1	< 1
<i>Maakt gebruik van de bibliotheek</i>	92	85
<i>Komt nooit op de bibliotheek</i>	8	15

- Bij de 12-17-jarigen is het aandeel dat in de vrije tijd (bijna) nooit boeken leest een stuk groter dan bij de 10-11-jarigen.
- Opvallend is dat 85% van de 10-11-jarigen en 75% van de 12-17-jarigen aangeeft lid van de bibliotheek te zijn. Op basis van de ledenadministratie van de bibliotheek is berekend dat 79% van de 10-11-jarigen en 53% van de 12-17-jarigen lid van de bibliotheek is. Blijkbaar beschouwen ook de jongeren, die zelf geen lidmaatschapspasje hebben, maar waarbij één van de gezinsleden dat wel heeft,

zich lid van de bibliotheek. Ook kan het zijn dat kinderen, die gebruik maken van een schoolabonnement, zich lid van de bibliotheek voelen.

- Ook bij onderzoek onder volwassenen (bevolkingsonderzoek cultuurparticipatie 2002 en de Stadspeiling 2003) bleek dat het aandeel gebruikers van de bibliotheek groter is dan het aandeel leden. Van de 18-64-jarigen is 19% lid en van de 65-plussers 15%, terwijl ruim de helft van de volwassenen zegt wel eens gebruik van de bibliotheek te maken. Deels zal het hierbij gaan om bibliotheekbezoek met de kinderen.
- Het aandeel bibliotheekgebruikers onder de jongeren is veel groter dan het aandeel dat regelmatig in de vrije tijd boeken leest.
- Bij de 15-17-jarigen is het aandeel bibliotheekgebruikers wat kleiner dan bij de 10-14-jarigen. Verder maken meisjes er wat meer gebruik van dan jongens. Het gebruik verschilt *niet* naar etniciteit, maar *wel* naar opleiding en deelgebied; het aandeel bibliotheekgebruikers is relatief klein onder de *vmbo-/mbo-ers* en in de *aanpak- en attentiewijken* (zie tabellenboek). Bij een relatief klein aandeel gebruikers, gaat het wel nog altijd om een bereik van circa 75%.

Aan de 12-17-jarigen is gevraagd: *“Mis jij in Nijmegen iets op het gebied van kunst en cultuur (denk bijvoorbeeld aan culturele voorstellingen of mogelijkheden om met kunst bezig te zijn)?”*

Vijf procent heeft deze vraag bevestigend beantwoord. Er zijn geen zaken, die door veel jongeren worden gemist; 1% mist popconcerten en 0,7% mist jeugdvoorstellingen.

Andere zaken zijn door nog kleinere groepen genoemd.

Groepen, die wat vaker aangeven dat ze iets op het gebied van kunst en cultuur missen, zijn *15-17-jarige meisjes* (10%), *allochtone jongeren* (8%) en *havo-/vwo-ers* (7%) (zie tabellenboek). De 15-17-jarige meisjes en de havo-/vwo-ers zijn groepen met een relatief hoge cultuurparticipatie.

12 Bijbaantjes en bestedingen

Aan de jongeren is gevraagd of ze een bijbaantje hebben. Ook is gevraagd wat ze gemiddeld per week te besteden hebben, inclusief het geld dat ze eventueel met een bijbaantje verdienen.

In de rapportage van de Jeugdmonitor 1999 is aangegeven dat naarmate de jongeren ouder worden, ze steeds meer keuzes in hun vrijetijdsgedrag moeten maken. Ze moeten kiezen tussen zaken als uitgaan, sporten, kunstzinnige activiteiten en bijbaantjes, terwijl er ook thuis allerlei afleiding is (tv kijken, computerspelletjes, muziek luisteren). En er moet ook ruimte zijn om huiswerk te maken.

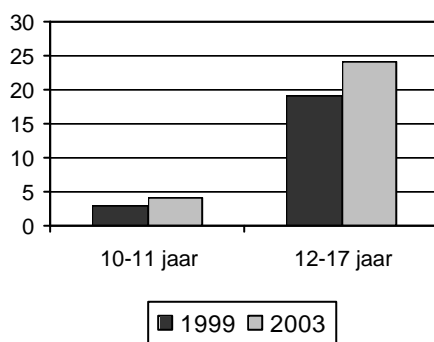
Wat de keuze voor een bijbaantje betekent, is niet goed duidelijk: enerzijds kan ten koste gaan van zaken als huiswerk en sporten, anderzijds kan het ook goed zijn voor de eigen ontwikkeling (bijvoorbeeld als met het bijbaantje vaardigheden worden geleerd, die een goede aanvulling op de opleiding betekenen). Voor een volgende Jeugdmonitor is het interessant om hier nader op door te vragen.

12.1 Scholieren met bijbaantjes

Van de 12-17-jarige scholieren heeft 32% een bijbaantje (tegenover 33% in 1999). In het bijbaantje steekt men gemiddeld 7 uur (tegenover 8 uur in 1999). De gemeten verschillen zijn niet significant.

12.2 Wat hebben jongeren te besteden?

Figuur 30: wat hebben scholieren gemiddeld per week te besteden (zakgeld plus kleedgeld plus geld dat men met bijbaantjes verdient; in euro's)

- Vanaf 1999 is het gemiddeld per week te besteden bedrag bij de 12-17-jarigen met 25% toegenomen naar 24 euro. In de periode 1999-2003 steeg het consumentenprijsindexcijfer (CPI) met 13%. Dat betekent dat jongeren gemiddeld meer kunnen kopen dan in 1999.
- *Vmbo-/mbo-ers* en *allochtone jongeren* hebben gemiddeld wat meer te besteden dan de *havo-/vwo-ers* en de *autochtone jongeren*, terwijl het aandeel *vmbo-/mbo-ers* en *allochtone jongeren* met bijbaantjes relatief klein is (geldt vooral voor *allochtone jongeren*). Hierbij aansluitend ligt het gemiddeld te besteden bedrag in de *aanpak- en attentewijken* iets hoger dan in de *ander wijken*, terwijl het aandeel

jongeren met een bijbaantje er kleiner is (zie tabellenboek). In 1999 zagen we een overeenkomstig beeld.

13 Inzet voor buurt en jeugd

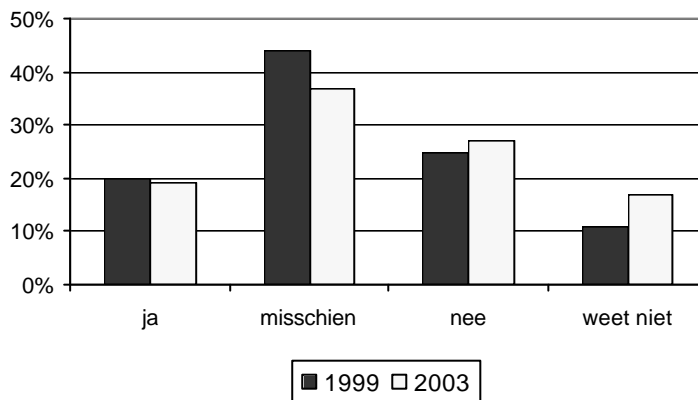
De afgelopen periode is er veel belangstelling geweest voor het betrekken van jongeren bij overheidsbeleid. In Nijmegen heeft dat onder meer geleid tot de oprichting van Jongeren Aan Zet (JAZ) enkele jaren geleden (nadere uitleg hieronder in paragraaf 13.2).

Jeugdparticipatie heeft te maken met jongeren serieus nemen en hen laten meepraten en meedoen. Ook kan de inzet van jongeren positief bijdragen aan hun eigen ontwikkeling.

Bij de jeugdmonitor is niet gevraagd in hoeverre jongeren maatschappelijk en politiek actief zijn. Wel is gevraagd naar de bereidheid om zich in te zetten voor de buurt en voor JAZ.

13.1 Inzet voor de buurt

Figuur 31: willen jongeren meehelpen om zaken in de buurt te verbeteren? (in %)

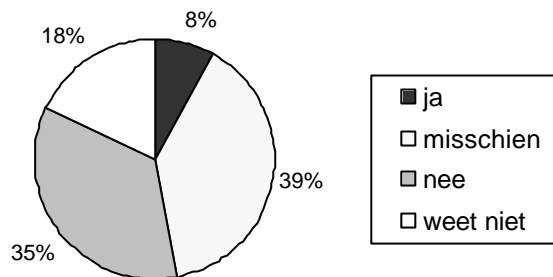
- In vergelijking met 1999 is de bereidheid bij jongeren om zich in te zetten voor de buurt niet significant gewijzigd. Circa een op de vijf 12-17-jarigen wil zich inzetten voor de buurt; een grotere groep wil dat misschien.
- 12-14-jarigen lijken wat meer bereid zich in te zetten voor de buurt dan de 15-17-jarigen; 22 respectievelijk 16% wil zich graag inzetten voor buurtverbetering. In de *aanpak- en attentiewijken in Lindenholt* is de bereidheid relatief laag (zie tabellenboek).

13.2 Inzet voor Jongeren Aan Zet

Jongeren Aan Zet (JAZ) is een groep jongeren van 14 t/m 20 jaar, die zich actief inzet voor de Nijmeegse jeugd. De groep houdt zich bezig met de vraag wat Nijmegen voor jongeren een leuke, veilige, gezellige en kleurrijke stad maakt. Jongeren Aan Zet adviseert de gemeente en anderen over jeugdbeleid. Ook kan deze groep activiteiten voor jongeren organiseren en ideeën van jongeren ondersteunen. In 2002 is de begeleiding van JAZ overgenomen door de SOM.

De Jeugdmonitor laat zien dat 6% van de 12-17-jarigen wel eens gehoord van JAZ gehoord heeft. Een klein deel daarvan (1% van alle 12-17-jarigen) is goed op de hoogte van wat JAZ doet.

Figuur 32: willen jongeren zich inzetten voor Jongeren Aan Zet (in % van de 12-17-jarigen)

- Van de 12-17-jarigen zou 8% zich willen inzetten voor JAZ; nog eens 39% zou dat misschien willen.
- De jongeren, die zich voor JAZ zouden willen inzetten, komen uit verschillende hoeken. Het aandeel dat zich "zeker" zou willen inzetten, ligt bijvoorbeeld op 9% respectievelijk 6% bij de vmbo-/mbo-ers en de havo-/vwo-ers, op 9% respectievelijk 7% bij de niet-westerse allochtone jongeren en de autochtone jongeren en op 8% respectievelijk 7% bij de jongeren in aanpak- en attentiewijken en die in de andere wijken. Alleen bij de 15-17-jarige jongens lijkt de animo minder (3%) (zie tabellenboek).

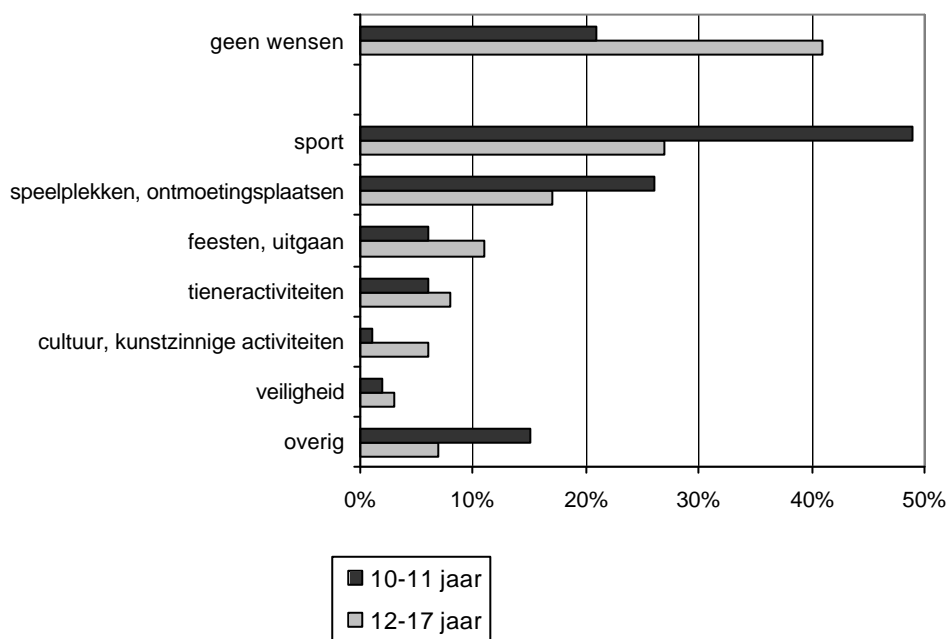
14 Belangrijkste wensen

Aan het slot van de vragenlijst is aan de 12-17-jarigen de volgende vraag voorgelegd: *“Er zijn allerlei vragen gesteld om te weten te komen of jij wensen hebt, bijvoorbeeld als het gaat om jeugdactiviteiten, speelplekken, hangplekken, jongerencentra, wijkcentra, sporten, uitgaan en cultuur. Zou jij hieronder nog een keer willen opschrijven wat jouw allerbelangrijkste wens is als het gaat om plekken en activiteiten voor de jeugd. Wat zou jij het allerlieftst vaker willen doen en waar zou je dat willen doen?”*.

Bij de 10-11-jarigen is de vraag anders geformuleerd: *“Zou jij hier nog een keer willen opschrijven wat jouw allerbelangrijkste wens is als het gaat om speelplekken en leuke dingen voor de jeugd. Wat zou jij het allerlieftst vaker willen doen? En waar zou jij dat willen doen?”*.

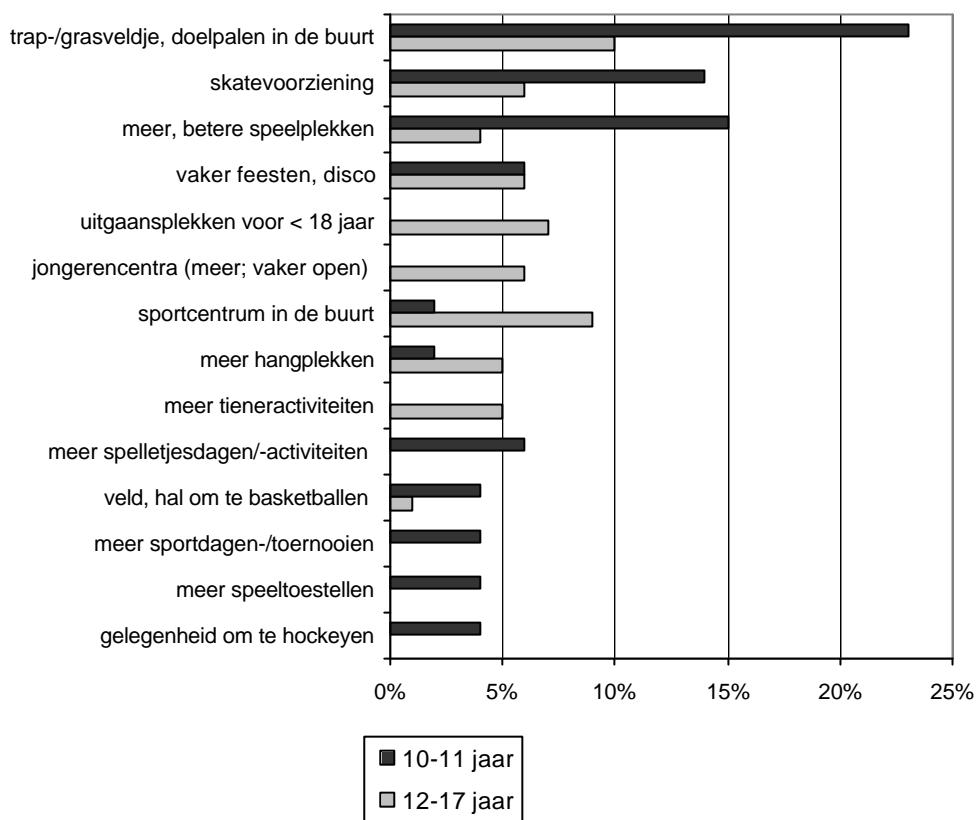
Op twee manieren geven we een overzicht van de antwoorden. Eerst volgt een overzicht van met welke thema's de antwoorden te maken hebben. Vervolgens zijn de meest genoemde antwoorden op een rij gezet.

Figuur 33: de thema's, waarmee de belangrijkste wensen van jongeren te maken hebben (in %)

- Zowel bij de 10-11-jarigen als bij de 12-17-jarigen hebben de meeste wensen te maken met sportmogelijkheden. Bij de 10-11-jarigen geldt dat nog sterker dan bij de 12-17-jarigen.

Figuur 34: de meest genoemde "belangrijkste wensen" van jongeren (in %)

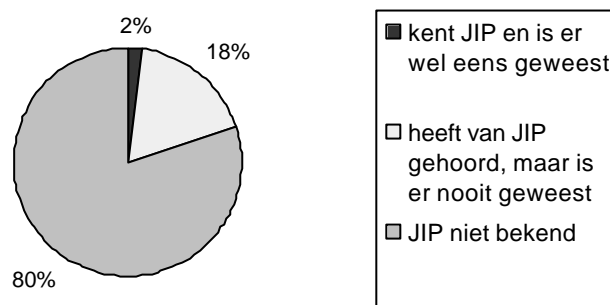
- De 10-11-jarigen hebben vooral behoefte aan trapveldjes, doelpalen, skatevoorzieningen, andere sportmogelijkheden en speelplekken. De 12-17-jarigen hebben eveneens behoefte aan sportmogelijkheden en daarnaast aan uitgaansplekken voor jongeren beneden de 18 jaar, hangplekken en activiteiten in jongeren- en wijkcentra.
- Bij de 10-11-jarigen willen de jongens vooral trapveldjes, doelpalen en skatevoorzieningen en de meisjes vooral speelplekken en grasveldjes. Ook de 12-14-jarigen willen vooral trapveldjes, doelpalen en skatevoorzieningen en verder ook een sportcentrum in de buurt. Bij de 12-14-jarige meisjes zijn er geen behoeften die er duidelijk uitspringen; het meest noemen zij een sportcentrum in de buurt en meer feesten/disco. Bij de 15-17-jarigen hebben vooral de meisjes meer uitgesproken wensen; zij willen uitgaansplekken voor jongeren beneden de 18 jaar en een sportcentrum en een jongerencentrum in de buurt (zie tabellenboek).
- Ook naar opleiding, etniciteit en deelgebied zijn er wat behoeftverschillen, maar die zijn over het algemeen minder groot dan de verschillen naar leeftijd en geslacht (zie tabellenboek). Een voorbeeld is dat de behoefte aan trap-/grasveldjes en doelpalen in de aanpak- en attentiewijken relatief wat groter is.

15 Informatiebehoefte

JIP Nijmegen staat voor Jongeren Informatie Punt. Hier kunnen jongeren allerlei informatie vinden, bijvoorbeeld over drugs, gokken, mishandeling, studie en op kamers gaan. Tot dusver was niet bekend hoeveel jongeren het JIP kennen en wat het bereik ervan is. Voor de 12-17-jarige Nijmegenaren hebben we daar nu een beeld van.

15.1 Bekendheid en gebruik JIP

Figuur 35: bekendheid Jongeren Informatie Punt (JIP) (in %)

- Een minderheid van de 12-17-jarigen heeft wel eens van het Jongeren Informatie Punt (JIP) gehoord. Een beperkt deel van de 12-17-jarigen is wel eens bij het JIP geweest (2%).
- De redenen van het bezoek aan het JIP waren problemen (thuis, op school, gedragsproblemen) en uiteenlopende informatie vragen (bijvoorbeeld informatie voor een werkstuk, over drugs en over de arbeidswetgeving).
- Het JIP is het meest bekend bij en bezocht door *15-17-jarige meisjes*; 37% kent het JIP en 4% is wel eens geweest (zie tabellenboek). Eerder zagen we dat een relatief groot aandeel 15-17-jarige meisjes geestelijke problemen heeft (42% heeft een matig of slecht psychisch welbevinden).
- Relatief veel jongeren, die wel eens naar het JIP geweest zijn, komen uit *Oud-West* (zie tabellenboek).

15.2 Behoefte aan informatie

Aan het slot van de vragenlijst is gevraagd of er onderwerpen zijn waar men meer informatie over zou willen hebben; 10% heeft daarbij één of meer onderwerpen genoemd. Deze groep noemt veel verschillende onderwerpen (sportmogelijkheden, kunstzinnige activiteiten, werk, opleiding, milieu, de buurt, diverse problemen, enzovoorts), maar er zijn geen onderwerpen die er duidelijk uitspringen.

Als het gaat om de informatiebehoefte, zijn er geen grote verschillen tussen deelgroepen en -gebieden.

16 Genotmiddelengebruik

In het onderzoek van de GGD (E-MOVO) zijn middelbare scholieren in de klassen 2 en 4 van het voortgezet onderwijs uitgebreid bevraagd op hun genotmiddelengebruik. Om ontwikkelingen in het genotmiddelengebruik te kunnen vaststellen, zijn daarnaast ook in de Jeugdmonitor 2003 enkele vragen over roken en alcohol- en drugsgebruik opgenomen.

Behalve dat het (regelmatig) gebruik van genotmiddelen slecht voor de gezondheid is, kan het ook van invloed zijn op overlastgedrag van jongeren. Meer hierover staat in hoofdstuk 19.

In de Jeugdmonitor 1999 werden scholen onder meer genoemd als aanbodplaats voor drugs. Daarom is bij de Jeugdmonitor 2003 doorgevraagd op *wie* er drugs op school aanbieden en *waar* dat precies gebeurt.

16.1 Genotmiddelengebruik

Tabel 48: genotmiddelengebruik (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
heeft wel eens gerookt	9	7	-	-
rookt dagelijks	-	-	11	10
rookt af en toe	-	-	8	3
gebruikt wel eens alcohol	4,5	13	54	54
heeft in de afgelopen vier weken alcohol gebruikt	2,5	6	48	42
wanneer men alcohol gebruikt, drinkt men gemiddeld minimaal 5 glazen	-	-	16	16
drinkt meer dan 20 glazen alcohol per week	-	-	4	1,5
heeft ooit cannabis gebruikt	-	-	17	16
heeft in de afgelopen vier weken cannabis gebruikt	-	-	6	8
heeft ooit XTC gebruikt	-	-	1,4	1,5
heeft in afgelopen vier weken XTC gebruikt	-	-	0,3	0,1
heeft ooit cocaïne gebruikt	-	-	1,3	1,0
heeft in afgelopen vier weken cocaïne gebruikt	-	-	0,5	0,3

- Het actuele gebruik van alcohol (in de voorgaande vier weken) is onder de 12-17-jarigen significant gedaald van 48% in 1999 naar 42% in 2003. Ook is het aandeel overmatige alcoholgebruikers bij deze groep gedaald (van 4 naar 1 à 2%). Wel zien we een toename van het aandeel *10-11-jarigen* dat wel eens alcohol gebruikt (van 4,5% naar 13%). Dat is een ontwikkeling om in de gaten te houden, want alcoholgebruik is extra schadelijk voor jongeren in de groei. In aansluiting hierop constateert het Trimbos Instituut dat het gebruik van alcohol onder *jongere scholieren* in Nederland in de periode 1999-2003 sterk is toegenomen. In Nijmegen zien we deze toename wel voor de 10-11-jarigen, maar *niet* voor de 12-15-jarigen. Op basis van landelijk onderzoek constateert Bureau Intraval dat 13-15-jarigen *tijdens het uitgaan* minder alcohol zijn gaan drinken. Wel is bij deze leeftijdsgroep het kopen van zwak alcoholhoudende dranken *in levensmiddelenzaken* toegenomen. En bij de 14-17-jarigen is er sprake van een stijgende trend in het drinken van zwak alcoholische dranken ten gevolge van de populariteit van de zogenaamde pre-mixdrankjes (Monitoring alcoholverstrekking aan jongeren, 2003).

E-MOVO⁹ geeft nader inzicht in overmatig alcoholgebruik door jongeren. Zo zegt bijna een kwart van de middelbare scholieren in de klassen 2 en 4 in de voorgaande vier weken aangeschoten of dronken te zijn geweest. Het te veel drinken komt zowel bij jongens als bij meisjes voor. Het Trimbos Instituut constateert in dit verband dat er vooral bij *meisjes* sprake is van een toename van het alcoholgebruik; dronkenschap onder jongens is afgenomen, terwijl dat voor meisjes niet het geval is.

Landelijk CBS-onderzoek laat zien dat het aandeel problematische drinkers onder de 12-17-jarigen (6%) veel kleiner is dan onder de 18-24-jarigen (29%) en onder de 25-64 jarigen (circa 12%). Gegevens uit de Nijmegen Biomedische Studie 2003 bevestigen dit beeld voor Nijmegen: 28% van de 18-24-jarigen drinkt naar eigen zeggen meer dan 20 glazen alcoholhoudende drank per week (tegenover 20% van de 25-plussers en 1,5% van de 12-17-jarigen).

- Het aandeel sigarettenrokers onder de 12-17-jarigen is gedaald van 19% in 1999 naar 13% in 2003. Dat komt door een afname van de groep af en toe rokende jongeren. Het aandeel dat dagelijks sigaretten rookt is ongeveer gelijk gebleven (10%). Ook landelijk is er sprake van een daling van het aandeel rokende jongeren. Het aandeel middelbare scholieren dat dagelijks rookt is gedaald van 13% in 1999 naar 9% in 2003 (onderzoek van Trimbos Instituut in 2003). Wanneer ook de niet-dagelijkse rokers worden meegeteld, rookt 18 à 19% van de Nederlandse scholieren (onderzoek Trimbos Instituut 2003 en Nederlands Scholieren Onderzoek 2001). In 1999 was dat nog 26%.
Bij de Nijmeegse volwassenen is het aandeel rokers groter dan bij de 12-17-jarigen (26%; bron: Nijmegen Biomedische Studie 2003).
- In vergelijking met 1999 is het cannabisgebruik onder de Nijmeegse 12-17-jarigen niet significant veranderd: 16% is "ooitgebruiker" en 8% actuele gebruiker (in de voorgaande vier weken). Uit de vergelijking met recente landelijke cijfers van het Trimbos-instituut blijkt dat het aandeel actuele gebruikers in Nijmegen op hetzelfde niveau ligt als in Nederland¹⁰. Landelijk gezien is het aandeel cannabisgebruikers sinds 1996 gedaald en komt het gebruik vooral voor onder jongeren en jonge volwassenen.
- 12-17-jarigen melden weinig harddrugsgebruik en in vergelijking met 1999 lijkt er weinig veranderd in het gebruik. Ook landelijk is het gebruik van harddrugs door scholieren beperkt en in de periode 1999-2003 niet gestegen (onderzoek Trimbos Instituut). Harddrugs worden veelal in de uitgaanssfeer en dus vooral door jonge volwassenen gebruikt.

Uit de vergelijking tussen de deelgroepen 12-17-jarigen en de deelgebieden blijkt het volgende:

- Dagelijkse rokers en cannabisgebruikers vinden we vooral onder de *15-17-jarigen*. Het drinken van grotere hoeveelheden alcohol komt het meest voor bij *15-17-jarige jongens*. En voor zover er door 12-17-jarigen harddrugs gebruikt worden, gebeurt dat vooral door *16-17-jarigen* (zie tabellenboek).
- Onder de *vmbo-/mbo-ers* zijn er relatief veel dagelijkse rokers (17%; zie tabellenboek).

---

⁹ E-MOVO 2003 rapportage, GGD Regio Nijmegen, 2004.

¹⁰ Overigens komt het Nederlands Scholieren Onderzoek 2001 met lagere percentages: 4% actuele gebruikers en 12% "ooitgebruikers".

- Het alcoholgebruik onder *allochtone jongeren* is duidelijk lager. Hierbij aansluitend is het alcoholgebruik onder de jeugd wat lager in de *aanpak- en attentiewijken* (geldt in sterkere mate voor Oud-West; zie tabellenboek).

16.2 Aanbod genotmiddelen

Tabel 49: aanbod genotmiddelen (in % van de 12-17-jarigen)

	1999	2003
wel eens cannabis aangeboden gekregen	28	32
op straat	17	13
op school	12	15
bij vrienden thuis	9	12
in discotheek	4,3	5,7
in café	3,8	4,2
in coffeeshop	2,6	1,2
op houseparty	1,7	1,5
elders	± 3	± 2
wel eens XTC aangeboden gekregen	7	6
op straat	3,8	2,0
op houseparty	2,1	1,5
in discotheek	1,9	2,7
op school	1,5	0,6
elders	± 2	± 1
wel eens cocaine aangeboden gekregen	5	5
op straat	3,5	1,7
in discotheek	1,4	1,4
bij vrienden thuis	1,2	1,2
op houseparty	0,7	1,0
op school	0,7	0,6
elders	± 1	± 1

- Het aandeel 12-17-jarigen, dat wel eens cannabis aangeboden gekregen heeft, is licht gestegen, maar het verschil met 1999 is niet significant.
- Cannabis wordt relatief vaak aangeboden op school en op straat. Daarbij is er niet veel verschil tussen vmbo-/mbo-ers en havo-/vwo-ers (18 respectievelijk 15% heeft op school wel eens cannabis aangeboden gekregen). Wel springt het ROC er wat uit; 30% van de jongeren op het ROC heeft op school wel eens cannabis aangeboden gekregen.
In de Jeugdmonitor is gevraagd of men wel eens cannabis aangeboden gekregen heeft, en niet of men het zelf wel eens gekocht heeft. In E-MOVO is de vraag algemener geformuleerd: "Hoe kom je meestal aan hasj of wiet?". Van de jeugdige gebruikers heeft circa een derde "in een coffeeshop" aangekruist. Of de jongere de cannabis daar zelf koopt of iemand anders dat voor hem/haar doet, is niet helemaal duidelijk.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat *de school* een belangrijke aanbodplaats voor *cannabis* is, maar dat er op school zelden harddrugs worden aangeboden. Bij de Jeugdmonitor 2003 is doorgevraagd op *wie* er drugs op school aanbieden en *waar* dat precies gebeurt; 15% van de 12-17-jarigen blijkt drugs aangeboden te hebben gekregen van vrienden of medeleerlingen en 0,7% van drugshandelaren in de buurt van de

school. In het laatste geval zal het gaan om het aanbod van harddrugs, zoals in de bovenstaande tabel is opgenomen (0,6% heeft wel eens XTC "op school" aangeboden gekregen en eveneens 0,6% heeft wel eens cocaine "op school" aangeboden gekregen).

Het aanbod van drugs "op school" vind vooral plaats op het schoolplein en in de directe omgeving van de school en in mindere mate in het schoolgebouw zelf.

17 Strafbare feiten plegen

Aan de jongeren zijn ruim twintig strafbare feiten voorgelegd, met de vraag of zij zich daar in de afgelopen twaalf maanden schuldig aan hebben gemaakt. Dat leidt tot een beeld van het delinquent gedrag van jongeren en tot inzicht in het aandeel frequente en ernstige delictenplegers onder de jongeren.

Ter aanvulling van de zelfgerapporteerde strafbare feiten zijn gegevens opgenomen uit politieregistraties, de Stads- en Wijkmonitor en de Stadspeiling.

17.1 Plegen van strafbare feiten

Tabel 50: aantal gepleegde strafbare feiten in de afgelopen twaalf maanden (in %)

	10-11 (1)		12-17	
	1999	2003	1999	2003
<i>geen strafbare feiten gepleegd</i>	79	81	60	61
1-4	20	18	31	33
5-8	1	1	7	4
9 of meer	0	0	2	2
<i>gemiddeld aantal strafbare feiten per jongere</i>	0,32	0,33	1,22	1,08

(1) Bij de 10-11-jarigen is naar minder soorten strafbare feiten gevraagd dan bij de 12-17-jarigen.

- Ten opzichte van 1999 is het aandeel 12-17-jarigen, dat in twaalf maanden tijd 1 of meer strafbare feiten pleegt, ongeveer hetzelfde (39%). Wel is het aandeel frequente delictenplegers afgenomen (van 9 naar 6%).
- De frequente delictenplegers vinden we vooral bij de *15-17-jarige jongens* en ook wel bij de *12-14-jarige jongens*. Verder is het aandeel frequente delictenplegers relatief groot bij *vmbo-/mbo-ers* en in de *aanpak- en attentiewijken, met uitzondering van die in Oud-West* (zie tabellenboek).

Tabel 51: soorten strafbare feiten die jongeren in de afgelopen 12 maanden gepleegd hebben (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
VANDALISME				
brandje gestookt	8	6	9	9
groenvoorzieningen beschadigd	8	8	9	7
graffiti	3	3	9	10
fiets vernield	2	< 1	4	4
ruiten ingegooid	< 1	< 1	3	2
auto beschadigd	1	< 1	3	2
straatlantaarn vernield	0	0	2	2
bushokje beschadigd	0	0	2	1
dingen in bus of trein vernield	0	0	1	< 1
<i>totaal: 1 of meer soorten vandalisme</i>	<i>18</i>	<i>16</i>	<i>22</i>	<i>21</i>
DIEFSTAL				
winkeldiefstal (voor minder dan 5 euro)	3	5	10	9
diefstal op school	3	4	9	10
fiets gestolen	0	< 1	5	3
winkeldiefstal (voor meer dan 5 euro)	1	< 1	3	3
zonder toestemming ergens naar binnen geklommen met de bedoeling iets mee te nemen	0	1	2	2
geld gestolen uit telefooncel of automaat	0	2	1	1
<i>totaal: 1 of meer soorten diefstal</i>	<i>5</i>	<i>8</i>	<i>20</i>	<i>19</i>
heling	-	-	8	8
zwart met bus meegereden	2	2	6	6
alleen in 2003 gevraagd: thuis stiekem geld van gezinsleden gepakt	-	-	-	11
GEWELD				
iemand lastig gevallen of bedreigd met geweld	-	-	6	4
betrokken bij gevecht	-	-	17	14
een wapen op zak	-	-	8	5
ERNSTIG GEWELD				
iemand in elkaar geslagen	-	-	2	1
bedreiging om geld of spullen te krijgen	-	-	< 1	< 1
iemand verwond met een mes of wapen	-	-	< 1	< 1
<i>totaal: 1 of meer ernstige geweldsdelicten</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>2</i>	<i>1</i>
OVERIG				
weggelopen van huis	-	-	3	2

- Ook als we kijken naar de soorten delicten die de jeugd pleegt zijn er weinig significante veranderingen. Circa een op de vijf 12-17-jarigen maakt zich in een periode van twaalf maanden schuldig aan vandalisme. Eveneens circa een of de vijf jongeren maakt zich in die periode schuldig aan diefstal. Verder is 14% in die periode betrokken bij een gevecht.
- Circa 1% van de 12-17-jarigen heeft zich in de afgelopen twaalf maanden schuldig gemaakt aan ernstige geweldsdelicten (iemand zo in elkaar geslagen dat deze doktersbehandeling nodig had; iemand bedreigd om geld of spullen te krijgen; iemand verwond met een mes of wapen).

- Het aandeel 12-17-jarigen, dat wel eens met een wapen heeft rondgelopen, is gedaald van 8 naar 5%. Bij de Jeugdmonitor 2003 is gevraagd om wat voor wapen het ging. Het blijkt vooral om messen te gaan: een niet nader gedefinieerd mes (2,9%), een vlindermes (0,5%) en een stiletto (0,1%). Verder hebben enkele respondenten de volgende wapens genoemd: een boksbeugel (4 respondenten), traangas/pepperspray (3 respondenten) en een pistool (2 respondenten).

Ter aanvulling van de zelfgerapporteerde strafbare feiten weten we uit politieregistraties het volgende:

- Bij de volgende soorten delicten zijn relatief vaak 12-17-jarige jongeren betrokken: (vuurwerk)overlast, vandalisme, andere overlast, (brom)fietsdiefstal, straatroof, openlijk geweld, overige vermogensdelicten (o.a. diefstal uit scholen), vernieling en brand/ontploffing.
- De ontwikkeling van het aantal aangiftes en meldingen van vernielingen verloopt grillig. Na een stijging in 2001 en 2002 daalde het aantal in 2003.
- Zowel in 2001 als in 2002 werden ruim 300 verdachten van 12-18 jaar aangehouden (= 3% van alle 12-18-jarigen; landelijk geldt dat er jaarlijks van elke 100 jongeren ongeveer 4 verdacht worden van een misdrijf).
- Zowel in 2001 als in 2002 hebben ruim 140 HALT-verwijzingen plaatsgevonden (= 1,5% van alle 12-17-jarigen) (Integrale Veiligheidsmonitor 2003).
- Gevallen van overlast en geweld/bedreiging, waarbij jongeren betrokken zijn, komen het meest voor in Wolfskuil, Biezen en Hatert.

(bron: Integrale Veiligheidsmonitor 2003).

De Jeugdmonitor laat geen samenhang zien tussen strafbare feiten plegen en etniciteit. Uit de Integrale Veiligheidsmonitor 2003 blijkt dat diverse etnische groepen *oververtegenwoordigd* zijn onder de verdachten van misdrijven (Antillianen/Arubanen, Marokkanen en bij bepaalde delicten Turken) en ook dat veel verdachten jongeren of jong volwassenen zijn. Wanneer gecorrigeerd wordt voor de relatief jonge bevolkingsopbouw van etnische groepen blijkt die oververtegenwoordiging nog steeds te bestaan, maar zijn de verschillen met de autochtone Nijmegenaren wel minder groot. Verder meldt de monitor dat er als gevolg van een groot aantal projecten momenteel weinig problemen met Marokkaanse jongeren zijn.

18 Gezondheid

In het onderzoek van de GGD (E-MOVO) zijn middelbare scholieren in de klassen 2 en 4 van het voortgezet onderwijs uitgebreid bevestigd op hun gezondheid. Om ontwikkelingen in de gezondheidsbeleving te kunnen vaststellen en om onderscheid te kunnen maken tussen "probleemrijke" en "probleemarme" jongeren, zijn daarnaast ook in de Jeugdmonitor 2003 enkele vragen over gezondheid opgenomen.

Gevraagd is naar een algemeen oordeel over de gezondheid ("Hoe is over het algemeen je gezondheid: uitstekend, zeer goed, goed, matig of slecht?"). Daarnaast is - net als in 1999 - een speciale vragenset gehanteerd om de geestelijke gezondheid in beeld te krijgen: de General Health Questionnaire (GHQ). De score van de GHQ leidt tot een schaal van 0 (gunstig) tot 12 (heel ongunstig). Op basis van deze schaal is een driedeling gemaakt van het psychisch welbevinden: goed (score 0 t/m 2), matig (score 3 t/m 6) en slecht (score 7 t/m 12)¹¹.

Op de groep met een slecht psychisch welbevinden wordt nader ingegaan in hoofdstuk 19 ("probleemrijke" en "probleemarme" jongeren).

18.1 Lichamelijke en geestelijke gezondheid

Tabel 52: lichamelijke en geestelijk gezondheid (in %)

	10-11		12-17	
	1999	2003	1999	2003
OORDEEL EIGEN GEZONDHEID				
vindt eigen gezondheid goed tot uitstekend	98,5	97,1	95	96
vindt eigen gezondheid matig of slecht	1,5	2,9	5	4
PSYCHISCH WELBEVINDEN				
goed	-	-	75	73
matig	-	-	18	19
slecht	-	-	7	8
heeft zich het afgelopen jaar meestal ongelukkig gevoeld (1)	1	2,1	-	-

(1) De 10-11-jarigen is gevraagd 1 van 7 gezichtjes aan te kruisen. De gezichtjes lopen van heel verdrietig tot heel gelukkig kijkend. De percentages in de tabel hebben betrekking op de twee meest verdrietige gezichtjes.

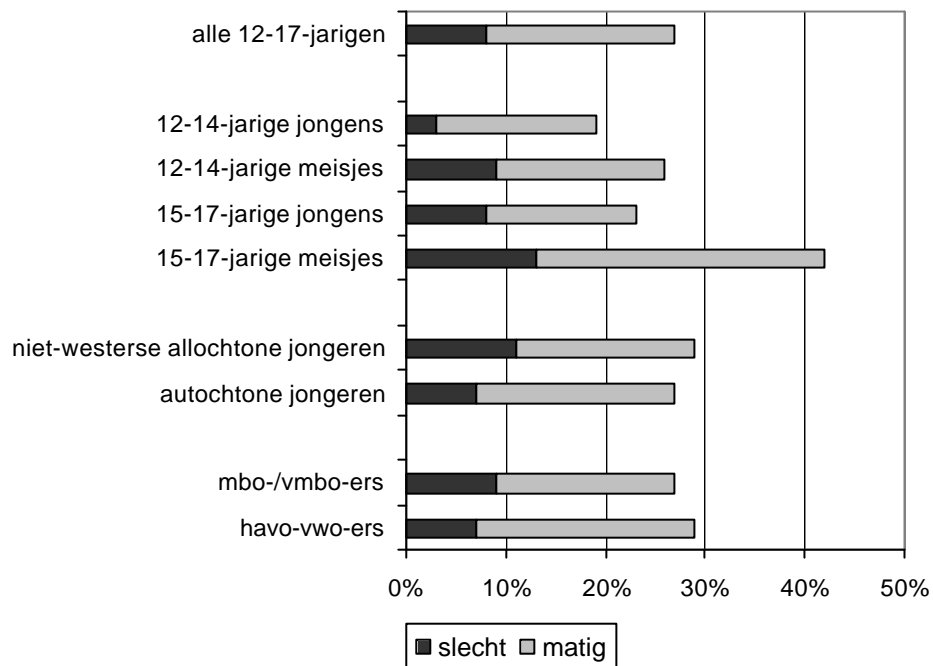
- In vergelijking met 1999 is het aandeel 12-17-jarigen, dat de eigen gezondheid als matig of slecht beoordeelt, ongeveer gelijk gebleven (4%). Bij volwassenen ligt dit aandeel wat groter dan bij de jongeren (7% van de volwassenen voelt zich matig of slecht gezond; bron: Nijmegen Biomedische Studie 2003).
- Bij de 10-11-jarigen zien we iets meer kinderen die zich niet gezond en ongelukkig voelen dan in 1999, maar het verschil is niet significant.

¹¹ Bij rapportage over de GHQ wordt meestal gewerkt met slechts één afkappunt, zodat er twee groepen ontstaan (psychisch welbevinden en psychisch onwelbevinden). De notitie Landelijke Jeugdmonitor G21 stelt dat afkappunt voor tussen 2 en 3. Het percentage jongeren wat dan in de categorie onwelbevinden valt is dermate hoog dat wij het informatiever vonden om de groep psychisch onwelbevinden op te splitsen in "matig welbevinden" en "slecht welbevinden". Het tweede afkappunt (tussen 6 en 7) is in zekere zin een arbitraire keuze.

- Voor zover er 10-11-jarigen zijn die zich meestal ongelukkig voelen, zijn dat vooral meisjes (4% tegenover minder dan 1% van de jongens).
- In de *aanpak- en attentiewijken* voelt een wat groter aandeel zich matig of slecht gezond. Bij het geestelijk welbevinden, scoren alleen de aanpak- en attentiewijken in *Dukenburg* wat minder gunstig (zie tabellenboek).
- Bij de *15-17-jarige meisjes* is het aandeel dat de eigen gezondheid matig of slecht vindt relatief wat groter (8%). Ook heeft deze groep duidelijk vaker een matig of slecht psychisch welbevinden (zie figuur 36).

Figuur 36: aandeel 12-17-jarigen met een slecht, matig psychisch welbevinden, naar deelgroep (in %)

19 "Probleemarme" en "probleemrijke" jongeren

Een belangrijk streven in het kader van het *Nijmeegse integrale jeugdbeleid* is dat het aandeel "probleemrijke" jongeren niet verder mag toenemen (zie "Allemaal tellen ze mee"; Nijmeegs integraal jeugdbeleid 2001-2004). Hieronder wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen op dit vlak. Ook is er aandacht voor de samenhang tussen probleemgedrag en de leefwerelden en het risicogedrag van jongeren.

19.1 Afbakening probleemarme en probleemrijke jongeren

Op dezelfde wijze als bij de jeugdmonitor 1999 zijn de gegevens van de Jeugdmonitor 2003 gebruikt om de 12-17-jarigen in te delen in een groep relatief "probleemarme" en een groep relatief "probleemrijke" jongeren. Het gaat hierbij om *schattingen*, onder andere omdat de non-respons onder de groep probleemjongeren hoger zou kunnen zijn dan onder de andere jongeren. Bovendien is het niet eenvoudig om de grens te trekken tussen wanneer we het gedrag of het geestelijk welbevinden van een jongere wel of niet problematisch vinden. Problemen doen zich in de praktijk voor in een geleidende schaal van helemaal geen problemen tot heel veel problemen.

Bij de afbakening van de "probleemrijke" jongeren is onderscheid gemaakt tussen:

- *Geïnternaliseerd probleemgedrag*: de problemen zijn meer naar binnen gericht. Denk bijvoorbeeld aan jongeren die zich ongelukkig, depressief of eenzaam voelen. Voor het schatten van het aandeel 12-17-jarigen met geïnternaliseerd probleemgedrag is uitgegaan van de scores op de General Health Questionnaire (GHQ). Dit is een vragenset om inzicht te krijgen in het psychisch welbevinden van personen. We hebben de volgende keuze gemaakt: de 8% met een duidelijk ongunstige score op de GHQ (slecht psychisch welbevinden) is de groep met geïnternaliseerd probleemgedrag. Omdat directe vragen over depressiviteit, eenzaamheid en de gedachte aan suicide ontbreken, kan de afbakening van de groep met geïnternaliseerd probleemgedrag niet nader getoetst worden.
- *Geëxternaliseerd probleemgedrag*: de problemen komen meer naar buiten en leiden direct tot overlast voor anderen. Denk aan het plegen van veel of ernstige delicten of aan een dusdanig genotmiddelengebruik, dat jongeren zichzelf minder in de hand hebben. Voor het schatten van het aandeel 12-17-jarigen met geëxternaliseerd probleemgedrag is de volgende keuze gemaakt: de jongeren, die in de afgelopen twaalf maanden minimaal 5 strafbare feiten gepleegd hebben en/of in die periode een ernstig geweldsdelict gepleegd hebben¹² en/of in die periode harddrugs gebruikt hebben, vormen de groep met geëxternaliseerd probleemgedrag. Het gaat om een aandeel van 7%.

Tabel 53 geeft een beeld in percentages en absolute aantallen van de "probleemrijke" versus de "probleemarme" 12-17-jarigen in Nijmegen.

---

¹² "Iemand bedreigd met een wapen of gedreigd hem in elkaar te slaan om geld of andere waardevolle artikelen te krijgen" of "iemand met een mes of wapen verwond" of "met opzet iemand op straat, op school, in de disco of in het café lastiggevalen of bedreigd hem/haar in elkaar te slaan."

Tabel 53: schatting aantal "probleemarme" en "probleemrijke" 12-17-jarigen

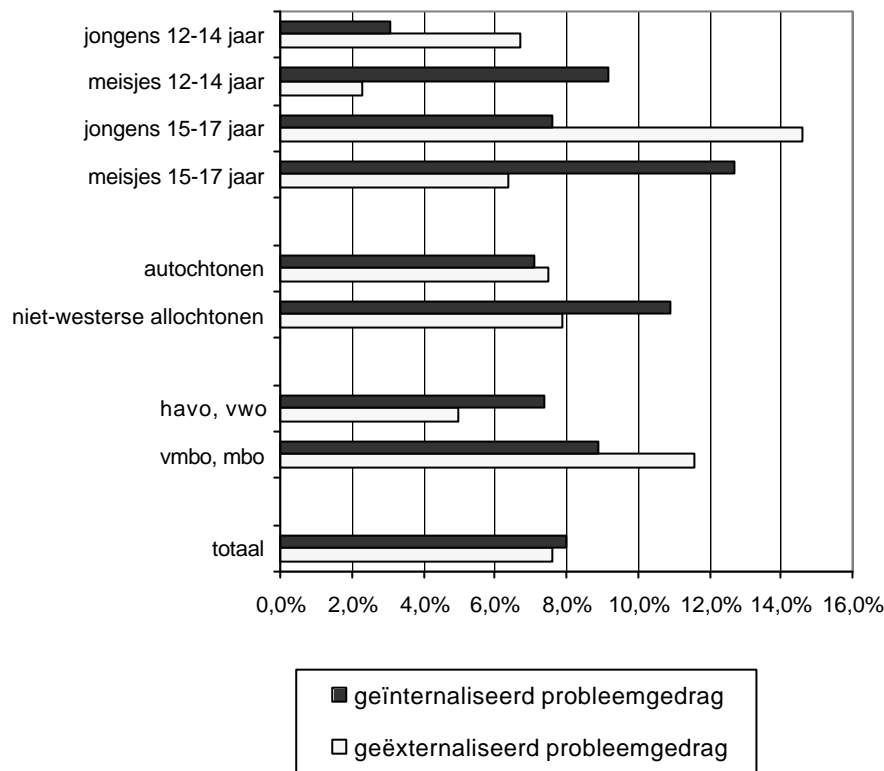
	1999	2003	
	in %	in %	absoluut
geëxternaliseerd probleemgedrag	11	8	± 700
geïnternaliseerd probleemgedrag	7	8	± 750
overlap: geëxternaliseerd en geïnternaliseerd probleemgedrag	1	1	± 100
totaal: "probleemrijke" jongeren	17	15	± 1.350
"probleemarme jongeren"	83	85	± 8.000

- In vergelijking met 1999 is het aandeel jongeren met geëxternaliseerd, overlast veroorzakend probleemgedrag afgenomen van 11 naar 8% (verschil is significant).
- Het aandeel met geïnternaliseerd probleemgedrag is sinds 1999 ongeveer gelijk gebleven.
- Net als in 1999 blijkt de overlap tussen overlast veroorzakend probleemgedrag en naar binnen gericht probleemgedrag beperkt. Wel is het zo dat jongeren met geëxternaliseerd probleemgedrag wat vaker dan gemiddeld geïnternaliseerd probleemgedrag hebben (14% tegenover 8% voor alle 12-17-jarigen).

In de volgende paragrafen wordt achtereenvolgens ingegaan op de achtergrondkenmerken, de spreiding, de leefwerelden en het gedrag van de "probleemrijke" 12-17-jarigen.

19.2 Achtergrondkenmerken van "probleemrijke" 12-17-jarigen

Figuur 37: geëxternaliseerd en geïnternaliseerd probleemgedrag, naar achtergrondkenmerken (in %)

Het beeld in de bovenstaande figuur komt in grote lijnen overeen met wat we in 1999 zagen:

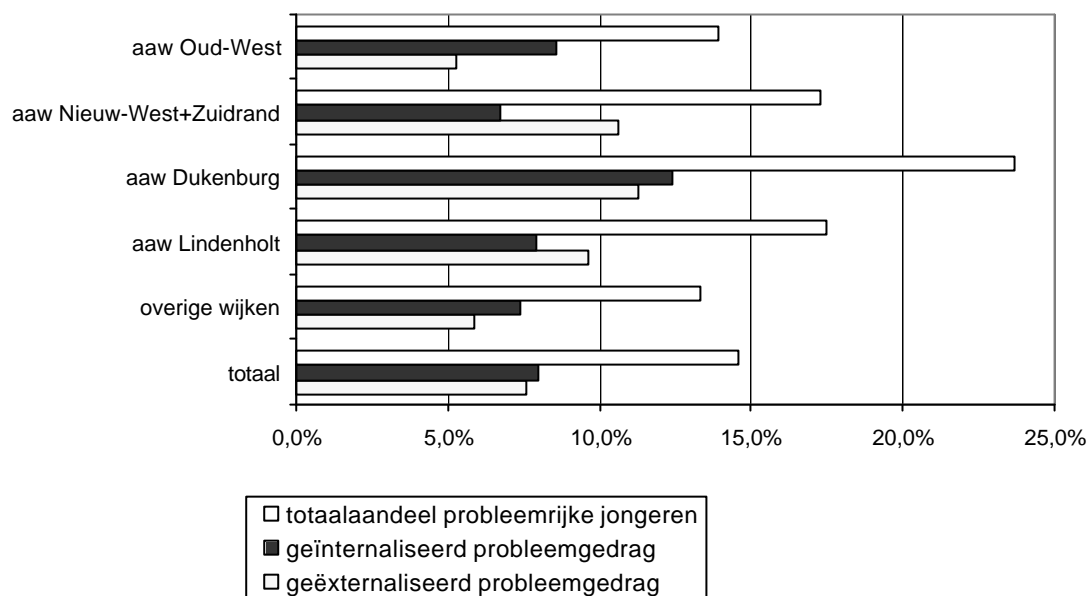
- Geïnternaliseerd probleemgedrag speelt meer bij *meisjes (met name de 15-17-jarigen)* en *niet-westerse allochtone jongeren*. Nadere analyse¹³ laat zien dat dit probleemgedrag vooral samenhangt met het achtergrondkenmerk geslacht, gevolgd door leeftijd. Andere achtergrondkenmerken zijn niet significant van invloed.
- Geëxternaliseerd probleemgedrag speelt meer bij *jongens (met name bij 15-17-jarigen)* en bij jongeren op het *vmbo en mbo*. Nadere analyse laat zien dat dit probleemgedrag vooral samenhangt met de achtergrondkenmerken leeftijd, geslacht en opleiding. Ook is er beperkte samenhang met het kenmerk eenoudergezin (12-17-jarigen in eenoudergezinnen vertonen relatief wat vaker geëxternaliseerd probleemgedrag; 12% tegenover 8% van alle 12-17-jarigen). Andere achtergrondkenmerken zijn niet significant van invloed.

¹³ Regressie-analyse waarbij probleemgedrag als afhankelijke (of te verklaren) variabele is gehanteerd en de verschillende achtergrondkenmerken als onafhankelijke (of verklarende) variabelen. Nagegaan is welke achtergrondkenmerken significant bijdragen aan de verklaring van probleemgedrag.

- Bij de 12-17-jarigen is het achtergrondkenmerk etniciteit noch voor overlast veroorzakend probleemgedrag noch voor naar binnen gericht probleemgedrag significant van invloed.

19.3 Spreiding van “probleemrijke” 12-17-jarigen

Figuur 38: geëxternaliseerd en geïnternaliseerd probleemgedrag, naar deelgebied (aanpak- en attentiewijken versus de andere wijken) (in %)

- De *aanpak- en attentiewijken in Dukenburg* springen er negatief uit als het gaat om het aandeel jongeren met naar binnen gericht probleemgedrag. In 1999 was dat nog niet het geval.
- Bij het geëxternaliseerd probleemgedrag scoren de *aanpak- en attentiewijken in Dukenburg, Nieuw-West, Zuidrand en Lindenholt* minder gunstig. Voor de achterstandswijken in Nieuw-West en Zuidrand was dat in 1999 nog niet het geval.
- In *Oud-West* zien we een relatief klein aandeel met overlast veroorzakend probleemgedrag. In 1999 was dat andersom.
- Het totaalaandeel “probleemrijke” jongeren varieert van 13% in de niet-achterstandswijken tot 24% in Dukenburg. Daarmee zijn de gebiedsverschillen groter dan in 1999. Toen zagen we een variatie van 14% (in de aanpak- en attentiewijken in Nieuw-West en Zuidrand) tot 20% (in de aanpak- en attentiewijken in Lindenholt).
- In de spreiding van de “probleemrijke” jongeren is in vier jaar tijd dus nogal wat veranderd. Dat roept de vraag op wat de invloed van het woongebied op probleemgedrag bij jongeren is. Uit nadere analyses, waarbij verschillende *achtergrondkenmerken* van de 12-17-jarigen meegenomen zijn, evenals het *woongebied*, blijkt dat woongebied niet significant van invloed is op geïnternaliseerd probleemgedrag en beperkt van invloed is op geëxternaliseerd probleemgedrag. Hoe die beïnvloeding precies werkt, kan op grond van de onderzoeksgegevens niet bepaald worden.

19.4 Samenhang met leefwerelden en risicogedrag

In Jeugdmonitor 1999 is ruim aandacht besteed aan de samenhang tussen probleemgedrag en de leefwerelden van kinderen (situatie thuis, op school en in de vriendengroep). Daaruit bleek het volgende:

- Vooral bij 12-17-jarigen met naar binnen gericht probleemgedrag, maar ook bij 12-17-jarigen met overlast veroorzaken probleemgedrag komt het verhoudingsgewijs veel voor dat ze een mindere binding met thuis hebben.
- Bij beide categorieën probleemjongeren is er sprake van een lager schoolplezier en meer spijbelgedrag. Voor beide vormen van probleemgedrag is er dus sprake van een groter risico op onderwijsachterstand en schooluitval.
- Op school gepest worden en ziekteverzuim komen met name voor bij jongeren met geïnternaliseerd probleemgedrag en op school medeleerlingen pesten, te laat komen en spijbelgedrag komen met name voor bij jongere met geëxternaliseerd probleemgedrag.
- Jongeren met geïnternaliseerd probleemgedrag vinden relatief vaak dat ze niet genoeg vrienden hebben.
- Vooral bij 12-17-jarigen met geëxternaliseerd probleemgedrag, maar ook bij 12-17-jarigen met geïnternaliseerd probleemgedrag komt het verhoudingsgewijs veel voor dat men vrienden heeft die risicogedrag vertonen (overmatig alcoholgebruik, harddruggebruik, spijbelgedrag).
- Voor jongeren met geëxternaliseerd probleemgedrag geldt dat ze hun vrienden vaak op straat ontmoeten.
- Relatief veel jongeren met geëxternaliseerd probleemgedrag hebben minder normbesef.

In de rapportage van de Jeugdmonitor 1999 werd gewezen op de beperktheid van de analyses m.b.t. factoren van belang voor probleemgedrag. Immers, niet alle factoren, die van invloed zijn op probleemgedrag, zijn uitputtend in de Jeugdmonitor opgenomen.

Uit een nadere analyse van de gegevens uit de Jeugdmonitor 1999 door de Katholieke Universiteit Nijmegen¹⁴ blijkt dat delinquentie bij jeugdigen samenhangt met onvrede van jongeren met de thuissituatie, onvrede op school en deviant gedrag in de vriendengroep. Bij de meisjes is er ook samenhang gevonden met het opleidingsniveau; bij meisjes op het VMBO is er meer delinquent gedrag. Verder wordt geconstateerd dat positieve gezinskenmerken een remmende invloed kunnen hebben op de omgang met deviante vrienden.

Op basis van de Jeugdmonitor 2003 kunnen we de analyse m.b.t. de samenhang tussen leefwerelden en probleemgedrag in beperkte mate herhalen (zie tabel 54). Vanwege de afstemming met het E-MOVO onderzoek van de GGD zijn namelijk diverse vragen over school en vriendengroep uit de Jeugdmonitor-vragenlijst geschrapt.

---

¹⁴ Weijters, G., Van der Logt, M., Vinke, A., Gerris, J. (2003). Gezin, vriendengroep en school als predictoren van delinquent gedrag: vergelijking tussen jonge en oudere adolescenten; congrespresentatie symposium gezinsonderzoek, 21 november 2003.

Tabel 54: een aantal kenmerken m.b.t. leefwerelden en risicogedrag uitgesplitst naar probleemgedrag ("probleemarme" jongeren, geïnternaliseerd probleemgedrag, geëxternaliseerd probleemgedrag) (in %)

	"probleemarme" jongeren	jongeren met geïnternaliseerd probleemgedrag	jongeren met geëxternaliseerd probleemgedrag
aandeel 12-17-jarigen dat meestal met de ouders kan praten over de dingen die hen echt bezighouden	75	40	65
aandeel 12-17-jarigen waarvoor geldt dat de ouders meestal voldoende tijd voor hen hebben	86	65	75
aandeel 12-17-jarigen dat in afgelopen vier weken op school regelmatig gepest is	4	14	5
aandeel 12-17-jarigen dat in afgelopen vier weken gespjibeld heeft	14	25	49
aandeel 12-17-jarigen dat in de afgelopen vier weken softdrugs gebruikt heeft	5	23	35
aandeel 12-17-jarigen dat wanneer men drinkt gemiddeld 5 glazen of meer drinkt	12	29	51

- De uitkomsten bevestigen wat we ook al in 1999 vonden.
- Verder zien we dat een relatief groot aandeel jongeren met probleemgedrag softdrugs gebruikt en behoorlijke hoeveelheden alcohol drinkt. Dat geldt het sterkst voor de jongeren met overlast veroorzakend probleemgedrag.

20 Risico- en probleemgedrag bij 18-24-jarigen

Behalve op *alle jeugd tot en met 17 jaar* richt het Nijmeegse integrale jeugdbeleid zich aanvullend op *risico- en probleemjongeren van 18 t/m 24 jaar*. De 18-24-jarigen zijn niet meegenomen in de Jeugdmonitor, omdat we voor het schetsen van de risico's en problemen in deze leeftijdsgroep over andere gegevensbronnen beschikken (Stadspeiling, Stads- en Wijkmonitor 2003, Integrale Veiligheidsmonitor 2003, Nijmegen Biomedische Studie 2003, RMC-rapportage over voortijdig schoolverlaten). In dit hoofdstuk zijn de gegevens voor een aantal vormen van risico- en probleemgedrag op een rij gezet. Waar mogelijk is daarbij onderscheid gemaakt tussen studenten en overige 18-24-jarigen.

20.1 Risicogedrag

20.1.1 Voortijdig schoolverlaten en werkloosheid

Er is sprake van voortijdig schoolverlaten, indien bij het verlaten van het onderwijs niet aan de norm van de startkwalificatie is voldaan. Een startkwalificatie komt overeen met een havo- of vwo-diploma, dan wel een voltooide basisberoepsopleiding in het mbo (niveau 2). Uit registratiegegevens blijkt dat circa 6% van de niet-leerplichtige 18-22-jarigen voortijdig schoolverlater is (circa 800 jongeren, waarvan ruim een derde allochtoon is). Daarbij hoort de aantekening dat de registratie de afgelopen jaren wel verbeterd is, maar nog steeds geen compleet beeld geeft. Ten behoeve van de registratie zijn jongeren, van wie niet bekend is of zij in het bezit van een startkwalificatie zijn, schriftelijk benaderd met vragen over hun hoofdbezigheid en het hoogst behaalde diploma. Niet alle jongeren hebben echter gereageerd. Ze zijn ook niet verplicht om te reageren. Van circa 15% van de 18-22-jarigen is daarom niet bekend of zij aan de norm van de startkwalificatie voldoen.

Verder dient opgemerkt te worden dat het niet voldoen aan deze norm niet per definitie een risico inhoudt. Immers de groep niet-leerplichtige schoolverlaters is breed samengesteld. Zij omvat jongeren zonder en met een vmbo-diploma en jongeren zonder en met een baan (circa 40% heeft werk). Er zijn ook jongeren die niet in staat zijn om een startkwalificatie te halen. In de praktijk weet een deel van de jongeren zonder startkwalificatie toch een plaats in de maatschappij te verwerven.

Uit cijfers over de ontwikkeling van het aantal NWW-ers in de periode oktober 2001 – 1 oktober 2003 blijkt dat het aantal werkzoekenden in de leeftijdsgroep 15 t/m 23 jaar relatief sterk is toegenomen (+ 30% tegenover + 11% in totaal). In de betreffende periode daalde het aantal werkzoekenden met een lagere opleiding (-8%), maar het aantal werkzoekenden *zonder* diploma steeg (+ 17%). De sterkste groei zien we bij het aantal werkzoekenden met opleidingsniveau mbo, havo of vwo (+ 36%) (bron: Stads- en Wijkmonitor 2003). Vanaf oktober 2003 is het aantal 15-23-jarige werkzoekenden verder opgelopen van 882 naar 972 in mei 2004 (= 5% van alle 15-23-jarigen in Nijmegen). Ruim veertig procent daarvan is goed bemiddelbaar (fase 1), ruim een kwart daarvan (263 jongeren) staat al langer dan 1 jaar als werkzoekende ingeschreven (bron: CWI).

20.1.2 Genotmiddelengebruik

Tabel 55: genotmiddelengebruik naar leeftijdsgroep (bron van gegevens over volwassenen: Nijmegen Biomedische Studie 2003)

	15-17 jaar	18-24 jaar studenten	18-24 jaar niet-studenten	18-24 jaar totaal	25 +
rookt	20%	17%	35%	24%	27%
gemiddeld aantal sigaretten per dag (1)	-	8,8	12,5	10,8	14,6
rookt meer dan 10 sigaretten per dag	-	6%	20%	12%	15%
gebruikt alcohol	54%	92%	83%	88%	81%
gebruikt (bijna) elke dag alcohol	-	3%	3%	3%	21%
gemiddeld aantal glazen alcoholhoudende drank dat men in het weekend drinkt (vrijdag, zaterdag en zondag) (2)	-	11,2	15,3	12,8	9,5
drinkt meer dan 20 glazen alcoholhoudende drank per week	2,4%	29%	28%	28%	20%

(1) berekend voor de personen die roken

(2) berekend voor de personen die alcohol gebruiken

- Onder de 18-24-jarigen is het aandeel rokers iets hoger dan onder de 15-17-jarigen en iets lager dan onder de 25-plussers.
- Tot de niet-studerende jongeren van 18 t/m 24 jaar behoren relatief veel personen die minimaal 10 sigaretten per dag roken (20% tegenover 6% van de 18-24-jarige studenten). Ook bij de 25-plussers is er verschil naar opleiding: van de lager en middelbaar opgeleiden rookt 19% meer dan 10 sigaretten per dag en van de hoger opgeleiden 12%.
- Het aandeel 18-24-jarigen dat dagelijks alcohol gebruikt (3%) is duidelijk lager dan bij de 25-plussers (21%). In het weekend daarentegen, als veel jong volwassenen uitgaan, drinken de 18-24-jarigen meer dan de 25-plussers. Ook behoren tot de 18-24-jarigen relatief veel personen die meer dan 20 glazen alcoholhoudende drank per week gebruiken (28% tegenover 2 à 3% van de 15-17-jarigen en 20% van de 25-plussers). Landelijk CBS-onderzoek laat in grote lijnen hetzelfde beeld zien: van de 18-24-jarigen is 29% een problematische drinker, tegenover 6% van de 12-17-jarigen en circa 12% van de 25-64-jarigen.
- We weten niet hoe groot het aandeel 18-24-jarige Nijmegenaren is dat soft- en harddrugs gebruikt. Wel is bekend is dat XTC, cocaïne, speed en middelen met amfetaminen vooral in de uitgaanssfeer gebruikt worden, bijvoorbeeld om het vol te kunnen houden op langdurende danceparties. Landelijk onderzoek in het uitgaanscircuit (2001) leverde de volgende gegevens op: ruim drie op de vier (76%) bezoekers van vijf grootschalige houseparty's in Nederland had wel eens XTC gebruikt. Veel gebruikers nemen heel af en toe een pil in het weekend. Bij de meesten blijft het gebruik beperkt tot een bepaalde levensfase (bron: Trimbos Instituut).

20.1.3 Gezondheid

Tabel 56: lichamelijke en geestelijke gezondheid naar leeftijdsgroep (in %) (bronnen: Nijmegen Biomedische Studie 2003 en Stadspeiling 2003)

	18-24 jaar studenten	18-24 jaar niet-studenten	18-24 jaar totaal	25 +
vindt eigen gezondheid matig of slecht	1	2	1,5	8
geestelijk licht ongezond	11	15	13	15
geestelijk matig ongezond	5	3	4	4
geestelijk ernstig ongezond	1	1	1	2
<i>totaal geestelijk licht, matig of ernstig ongezond</i>	<i>17</i>	<i>19</i>	<i>18</i>	<i>21</i>
kan niet goed voor zichzelf zorgen	< 1	1	1	3
kan niet alles goed aan	3	4	4	7
kan niet goed voor zichzelf opkomen	1	3	2	4
heeft overgewicht	11	14	12	32
heeft ernstig overgewicht	2	3	2	11
<i>totaal overgewicht</i>	<i>13</i>	<i>17</i>	<i>14</i>	<i>43</i>
heeft ooit geslachtsziekte gehad	2	3	2	4

- 1 à 2% van de 18-24-jarigen beoordeelt de eigen gezondheid als matig of slecht. Dat is een kleiner aandeel dan bij de 12-17-jarigen (4%) en de 25-plussers (8%).
- Het aandeel 18-24-jarigen dat geestelijk matig of ernstig ongezond is (5%) komt ongeveer overeen met dat bij de 25-plussers (6%). Bij het onderzoek van de GGD onder *middelbare scholieren in de klassen 2 en 4* (E-MOVO) is het geestelijk welbevinden op dezelfde wijze gemeten. Daaruit blijkt dat een wat groter deel dan bij de 18-24-jarigen geestelijk *ernstig* ongezond is (3% tegenover 1% van de 18-24-jarigen). In totaal blijkt 20% geestelijk licht, matig of ernstig ongezond (tegenover 17% bij de 18-24-jarigen).
 Uit de reacties op een aantal stellingen in de Stadspeiling, die een beeld geven van het geestelijk welbevinden, blijkt dat weinig 18-24-jarigen naar eigen zeggen niet voor zichzelf kunnen zorgen en niet voor zichzelf kunnen opkomen (1 à 2%). Een iets groter deel van de 18-24-jarigen (4%) geeft aan niet alles aan te kunnen, maar in vergelijking met de 25-plussers gaat het om een relatief kleine groep.
- Van de 18-24-jarigen heeft 2% ernstig overgewicht (tegenover 11% van de 25-plussers). In totaal is er bij 14% van de 18-24-jarige sprake van overgewicht. Bij de 25-plussers ligt het aandeel met overgewicht een stuk hoger (43%).
- 2% van de 18-24-jarigen heeft ooit een geslachtsziekte gehad (tegenover 4% van de 25-plussers).

20.1.4 contactenkring

Tabel 57: contacten (in %) (bron: Stadspelling 2003)

	18-24 jaar studenten	18-24 jaar niet-studenten	18-24 jaar totaal	25+
te weinig contacten met andere mensen	3	3	3	6
krijgt geen hulp en steun van mensen uit de eigen contactenkring	3	< 1	2	4

- 3% van de 18-24-jarigen heeft naar eigen zeggen te weinig contacten. Bij de 25-plussers is dat percentage wat groter (6%).
- 2% van de 18-24-jarigen zegt geen hulp of steun te krijgen van de mensen met wie men omgaat (tegenover 4% bij de 25-plussers).

20.2 Probleemgedrag

Bij de schatting van het aandeel probleemrijke 12-17-jarigen is gekeken naar:

- a. *geïnternaliseerd probleemgedrag* (de problemen zijn meer naar binnen gericht; denk bijvoorbeeld aan jongeren die zich ongelukkig, depressief of eenzaam voelen);
- b. *geëxternaliseerd probleemgedrag* (de problemen komen meer naar buiten en leiden direct tot overlast voor anderen; denk aan het plegen van veel of ernstige delicten of aan een dusdanig genotmiddelengebruik, dat jongeren zichzelf minder in de hand hebben).

We beschikken niet over gegevens om op dezelfde wijze het aandeel probleemrijke 18-24-jarigen te kunnen schatten. Wel kunnen we wat indicaties geven.

Voor het schatten van het aandeel 12-17-jarigen met geïnternaliseerd (naar binnen gericht) probleemgedrag is gebruik gemaakt van de General Health Questionnaire (GHQ): bij 8% is er sprake van een slecht psychisch welbevinden (= groep met geïnternaliseerd probleemgedrag). Bij nog eens 19% van de 12-17-jarigen is er sprake van een matig psychisch welbevinden. Voor de 18-24-jarigen is het aandeel met een lager psychisch welbevinden bepaald aan de hand van een algemene Mental Health Indicator (MHI-5), die is opgenomen in de Nijmegen Biomedische Studie 2003: 5% van de 18-24-jarigen is geestelijk matig of ernstig ongezond. Nog eens 13% is geestelijk licht ongezond.

In E-MOVO is ook met de MHI-5 gewerkt. Daaruit blijkt dat een relatief groot deel van de *middelbare scholieren in de klassen 2 en 4* geestelijk *ernstig* ongezond is (3% tegenover 1% van de 18-24-jarigen). In totaal blijkt 20% van hen geestelijk licht, matig of ernstig ongezond (tegenover 17% bij de 18-24-jarigen).

De cijfers wijzen in de richting van minder geïnternaliseerd probleemgedrag bij de 18-24-jarigen dan bij de 12-17-jarigen.

Voor het schatten van het aandeel 12-17-jarigen met geëxternaliseerd (overlast veroorzakend) probleemgedrag is gebruik gemaakt van een uitgebreide vragenset over het plegen van strafbare feiten en van vragen over harddrugsgebruik. Bij 7% van de 12-17-jarigen is er sprake van geëxternaliseerd probleemgedrag. Voor de 18-24-jarigen beschikken we niet over soortgelijke gegevens. Wel weten we uit de Stadspelling 2003 hoeveel 18-24-jarigen in 1 jaar tijd vanwege een overtreding of strafbaar feit in aanraking met de politie komen.

Tabel 58: contacten met de politie vanwege overtredingen of strafbare feiten (in %) (bron: Stadspeiling 2003)

in voorgaande twaalf maanden:	18-24 jaar studenten	18-24 jaar niet-studenten	18-24 jaar totaal	25 +
een waarschuwing gekregen	1,8	1,6	1,8	0,9
een bekeuring ontvangen	2,2	6,8	4,3	2,8
opgepakt/aangehouden	0,8	1,1	0,9	0,1

De bovenstaande tabel laat zien dat 18-24-jarigen vaker dan 25-plussers vanwege overtredingen en strafbare feiten in aanraking met de politie komen. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de criminaliteit met het groeien naar de volwassenheid toeneemt. Op 17-18-jarige leeftijd ligt de piek. Daarna neemt de criminaliteit doorgaans weer af (SCP, Rapportage Jeugd 2002).

Verder staan in de Integrale Veiligheidsmonitor 2003 de volgende gegevens:

- Jongeren van 18 t/m 24 jaar zijn relatief vaak betrokken bij: incidenten rond voetbalwedstrijden, aantasting van de openbare orde, wapenhandel, overvallen, openlijk geweld, vandalisme en fietsendiefstal.
- Onder de verdachten van misdrijven zijn enkele etnische groepen oververtegenwoordigd (Antillianen/Arubanen, Marokkanen en bij bepaalde delicten Turken). Ook behoren tot de verdachten relatief veel jongeren en **jong volwassenen**. Wanneer gecorrigeerd wordt voor de relatief jonge bevolkingsopbouw van etnische groepen, blijkt die oververtegenwoordiging nog steeds te bestaan, maar zijn de verschillen met de autochtone Nijmegenaren wel minder groot.
- Gedurende de seizoenen 2000-2001 t/m 2002-2003 werden bij wedstrijden van NEC in Nijmegen in totaal 145 aanhoudingen verricht (144 verschillende personen; 6% jonger dan 18 jaar, **42% 18-23 jaar**, 36% 24-30 jaar en 15% ouder dan 30 jaar; 95% is in Nederland geboren).
- Uitgaansproblemen worden veelal veroorzaakt door jongeren, die ook het merendeel van het uitgaanspubliek vormen. Na een stijging tussen 1998 en 2000 is het aantal uitgaansgeweld-incidenten in de afgelopen jaren gestabiliseerd. Wel lijkt het uitgaansgeweld te verharderen. Uit de Stadspeiling 2003 blijkt in dit verband dat 1,5% van de 18-24-jarigen, die in het centrum uitgaan, zich er vaak onveilig voelt. Nog eens 23% van deze groep voelt zich er soms onveilig en een meerderheid van deze groep voelt zich er nooit onveilig.

20.3 Situatie op woningmarkt

Hoewel het niet onder risico- of probleemgedrag valt, is het goed om in dit hoofdstuk te nog te wijzen op ontwikkelingen op de Nijmeegse woningmarkt, die van belang zijn voor jong volwassenen:

- Door een geringe nieuwbouwproductie en stijgende prijzen voor koopwoningen is het voor veel *starters* en voor een deel van de huishoudens die vanuit een huurwoning naar een koopwoning zouden verhuizen financieel niet meer haalbaar om een woning te kopen.
- De slaagkansen voor mensen, die in Nijmegen een huurwoning zoeken, zijn de laatste vijf jaar sterk gedaald. Vanaf 2001 daalden met name de kansen voor *starters*. Starters richten zich vanwege de koopprijzen meer op huurwoningen.

- In de afgelopen jaren is er sprake geweest van een oplopende krapte op de Nijmeegse *kamermarkt*. Het tekort wordt op minstens 1.000 kamers geschat, maar de Stichting Studentenhuisvesting Nijmegen heeft redelijk omvangrijke bouwplannen.
(bron: Stads- en Wijkmonitor 2003)